

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

CHRISTIAN VAN BUGGENHOUT, Kanttekeningen bij de wetten betreffende het gerechtelijk akkoord en het faillissement 449

Rechtspraak

Probatie, opschorting en uitstel – Bijkomende straffen – Ontzetting

Cass., 9 april 1997 (*met noot van Mike Gelders*, «Opschorting en ontzetting van bepaalde burgerlijke en politieke rechten») 463

Inkomstenbelastingen – Invordering – Onrechtstreekse vervolging – Uitvoeringsdaad – Beginselen van behoorlijk bestuur – Motiveringsplicht – Aanmaningsplicht

Cass., 25 april 1997 464

1. Sociale zekerheid – Sociale inspectie – Verslag – Inlichtingen van andere inspectiedienst – Bewijswaarde – **2. Arbeidsreglementering** – Sociale inspectie – Verslag – Bewijswaarde – Inlichtingen van andere inspectiedienst

Cass., 28 april 1997 465

Onderwijs – Vrij onderwijs – Discriminatie wegens geslacht – Pedagogisch concept – Rechtsmisbruik

Hof Antwerpen, 12 mei 1997 (*met noot*) 465

Vennootschap – Bestuurder – Aansprakelijkheid – Ten aanzien van schuldeisers

Rb. Gent, 16 oktober 1996 467

Ziekte- en invaliditeitsverzekering – Subrogatie van de ziekteverzekeraar tegenover de arbeidsongevallenverzekeraar – Verplegingszorgen – Hulp van derden

Arbrb. Hasselt, 6 mei 1997 467

Pand – Warrant – Warrant aan huis – Voorwaarden – Aansprakelijkheid uitgever warrant

Kh. Hasselt, 27 februari 1997 (*met noot*) 468

Wetgeving in kort bestek

Grondwetsherzieningen - Binnengemeentelijke decentralisatie en districtsraden 470

Vennootschapswet - Diverse uitvoeringsbesluiten 470

Mededeling van gegevens tussen instellingen van sociale zekerheid 471

Octrooiwet - Aanpassing aan de TRIP's-overeenkomst 471

Nachtarbeid 471

Wetenschappelijk onderzoek - Werkgeversbijdragen 472

Onderwijsrecht - Vlaams decreet basisonderwijs 473

Afschaffing van de legalisatie van akten - Verdrag 473

Verstrekken van risicokapitaal aan KMO's - Overheidswaarborg 473

Successierechten - Tarieven 474

Vrijstelling van roerende voorheffing - Schatkistbons

uitgedrukt in vreemde munt 474

Personeel van griffies en parketten 474

College en procureurs-generaal en ambt van nationaal magistraat 475

Rijkswacht - Uitzonderlijke taken van bestuurlijke politie 475

Ziekteverzekering 475

Tewerkstelling in de koopvaardij 476

Responsabilisering sociale zekerheidsinstellingen 476

Klinische biologie - Wijziging Z.I.V.-wet 477

Ziekteverzekering - Verhoogde tegemoetkoming 477

Vermindering socialezekerheidsbijdragen werkgever 477

Kinderbijslag - Groepering van kinderen 478

Aanvullende pensioenen 478

Pensioen zelfstandigen - Diverse wijzigingen 479

Pensioen zelfstandigen - Vervroegd rustpensioen 479

Boeken

A.G. Maris, Stakingen tegen de overheid. Civielrechtelijke, constitutioneelrechtelijke en historische beschouwingen (*door Patrick Humblet*) 479

Errata

Wegverkeer – Alcoholconcentratie 480

Mededelingen

Colloquium: De rol van de rechter van de partijen in het burgerlijk geding 480

Studiedag: Parochie-assistenten. Leken als bedienaars van de eredienst? 480

Postacademische vorming: Rechten van het Kind 480

Studieavond: Actualia Strafrecht 480

Doctoraat - K.U.Leuven 480

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931. Hoofdredacteuren: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993)

VERSCHIJNT IEDERE WEEK VAN SEPTEMBER TOT JUNI

Redactie: C. Caenepeel, A. Van Oevelen,
E. Dirix, J. Laenens, J.R. Rauws,
A. Vandeplas

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
(redactiesecretariaat bereikbaar
van 9 tot 12 uur)
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Vaste medewerkers:

A. Alen
F. Aps
R. Boes
Gh. Dhaeyer
J. Erauw
P. Humblet
W. Lambrechts
J. Meeusen
H. Nys
I. Opdebeek
W. Pintens
W. Rauws
D. Simoens
G. Suetens-Bourgeois
M. van Damme
S. Van Overbeke
J. Wouters

Abonnementen, advertenties: INTERSENTIA UITGEVERS N.V., Churchilllaan 108, 2900 Schoten
Tel.: 03/680.15.50 - Fax: 03/658.71.21 Abonnementprijs: 4.550 f., voor studenten 2.950 f..

De advocatenassociatie Grégoire zoekt
voor een voltijdse medewerking

twee medewerkers (m/v)

- één met grondige kennis inzake handelspraktijken en intellectuele rechten, en met een goede kennis van de Franse taal;
- één met grondige kennis van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht.

Curriculum vitae te sturen naar
respectievelijk Richard Byl en Paul Depuydt
Camille Lemonnierstraat 68 te 1050 Brussel

Advocatenkantoor te Brussel zoekt VOLTIJDS MEDEWERKER EN/OF STAGIAIR

met twee jaar algemene
balie-ervaring en belangstelling
voor het **administratief recht**

Curriculum Vitae te sturen aan :
Intersentia Uitgevers
Rechtskundig Weekblad
Churchilllaan 108 • 2900 Schoten
onder nr. RW 14/1

De SP-fractie in de Senaat zoekt

EEN JURIDISCH STAFMEDEWERKER (M/V):

- ✓ licentiaat in de rechten;
- ✓ sterke interesse voor parlementair juridisch werk;
- ✓ een goede achtergrond en ervaring op het vlak van sociaal recht en burgerlijk recht;
- ✓ een degelijke kennis van het Nederlands en Frans.

Uw kandidatuur, met motivatie en CV, kan u tegen ten laatste 20 december doorsturen aan: Fred Erdman, Fractievoorzitter
p.a. SP-Senaatsfractie
Paleis der Natie, Natieplein 1,
1090 Brussel.

KANTTEKENINGEN BIJ DE WETTEN

BETREFFENDE HET GERECHTELIJK AKKOORD

EN HET FAILLISSEMENT*

I. Het gerechtelijk akkoord

1. Het opzet van de faillissementswetgeving in de vorige eeuw was er fundamenteel op gericht zoveel als mogelijk het handelskrediet te vrijwaren door de (te) zwakke ondernemingen op een zo geordend mogelijke manier uit het economisch circuit te verwijderen. Dit saneringseffect van de economie is een hoofddoel dat nog steeds zeer actueel is in het licht van de concurrentievervalsende gevolgen die onlosmakelijk verbonden zijn met het kunstmatig laten overleven van niet meer marktconforme ondernemingen.

De zorg een preventief beleid te voeren om te pogen te verhinderen dat ondernemingen die een belangrijke socio-economische rol spelen op een bijna fatalistische wijze naar discontinuïteit zouden afglijden, is een veel recenter fenomeen. Het hangt nauw samen met de vaststelling door de beleidsmensen dat in de moderne maatschappijvisie de onderneming niet meer de zaak is van de aandeelhouders alleen. Als bron van welvaart en know-how, die van generatie tot generatie werknemers wordt overgeleverd, wordt het behoud van de onderneming een centrale bekommernis van de hele gemeenschap.

In het ondernemingsrecht in de brede zin heeft dit gemeenschapsbelang het winstbejag in de enge betekenis verdronken.

De economische activiteit steunt vandaag voorzeker op kapitalistische methodes, maar de enige functie ervan is niet (meer) het systematische winstbejag zoals ten tijde dat de economische activiteit die van de kooplieden was.¹ Indien voorzeker het overschot van inkomsten op de uitgaven de motor blijft zonder dewelke de onderneming ten onder gaat, werd reeds in de vijftiger jaren onderstreept dat «*la recherche du profit n'est assurément plus la raison d'être des entreprises*»,² en werd het accent gelegd op «*la nécessité pour toute entreprise économique d'être organisée de manière à s'assurer un rendement favorable*». ³ Tot vandaag blijft men dit evenwicht nastreven door geregeld te onderstrepen dat rendement niet alles is en dat andere belangen naast het dividend

van aandeelhouders hun rechten hebben en aan hun trekken moeten komen.⁴

Om deze reden heeft ook de wetgever steeds de noodzaak van het behoud van de «vrije onderneming» beklemtoond, maar daarbij wordt gestreefd naar het ombuigen van al te overdreven baatzuchtigheid naar een ondernemerschap met meer gemeenschapszin.

Zo schrijft de Britse wetgever voor (artikel 46 van de wet van 1980 op de naamloze vennootschap) dat de vennootschapsdirecteuren zich niet enkel horen te bekommeren om de belangen van de vennootschap, maar ook om die van de werknemers en van de aandeelhouders. Deze internationale evolutie van het ondernemingsrecht in de brede zin heeft ook onze rechtbanken ertoe aangezet de opdracht van algemeen belang te onderstrepen die door de ondernemers, vennootschapsbestuurders en bankiers wordt vervuld.⁵

De rechtsleer heeft er zich op toegelegd de onderneming in het licht van deze grote tendensen te herdefiniëren: «*L'entreprise se doit à la fois de produire des biens et des services au bénéfice d'une communauté plus large dans laquelle elle s'insère, rémunérer ses actionnaires et promouvoir des hommes qui y oeuvrent ensemble, vers la réalisation d'un objectif commun. Dès lors, l'entreprise a des obligations envers la communauté, ses actionnaires et son personnel*». ⁶

2. De wetgever heeft op deze niet te stuiten evolutie ingespeeld door in een aantal teksten weer te geven dat hij een brede kijk heeft op de onderneming in de economische betekenis van het woord (zie de rechtsfiguur van de overdracht van de onderneming in het sociaal recht en de definitie van de onderneming in de parlementaire voorbereidingsstukken van de Boekhoudwet). De onderneming wordt dan tevens als juridische maatstaf gehanteerd, zodat het belang van de onderneming niet meer noodzakelijk zal samenvallen met dat van de eigenaars-aandeelhouders, maar veeleer met dit van alle personen die een bijdrage leveren tot het behoud en de uitbouw van de rijkdom die een onderneming voor de gemeenschap betekent.

De minister van Justitie heeft in zijn uiteenzetting aan de Kamer niet nagelaten de essentiële maatschappelijke rol van de onderneming te onderstrepen, als behorende tot «een ruimer economisch patrimonium» dan dat van de aandeelhou-

* Voor het schrijven van deze bijdrage werd uitgegaan van de tekst van het wetsontwerp zoals het op 12 december 1996 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd aangenomen. Er kon derhalve geen rekening meer worden gehouden met de eerder geringe wijzigingen die de Senaat nog aan dit wetsontwerp heeft aangebracht.

¹ Zie bvb. nog het arrest van 25 februari 1935 van het Hof van Cassatie, *Pas.*, 1935, I, 170: «*L'esprit de lucre ou de spéculation est de l'essence des actes de commerce et par conséquent de toute exploitation commerciale*».

² VAN RYN, J., «Autonomie nécessaire et permanence du droit commercial», *R.T.D. Comm.*, 1953, 565.

³ Arbrb. Brussel, 15 mei 1972, *B.R.H.*, 1972, 417.

⁴ Zie bv. VAN GERVEN W., *Handels- en economisch recht*, 1, A, 1989, 72 e.v. en standpunt in «De Morgen», 1 maart 1997.

⁵ Zie bv. Kh. Charleroi, 18 december 1980, *J.T.*, 1981, 119.

⁶ WILLAERT, C., «La responsabilité interne de l'entreprise», *D.A.O.R.*, 1990, 21.

ders alleen, door haar te beschermen door middel van een structureel beleid.

De instrumenten van dit beleid zijn weliswaar reeds sinds de tweede wereldoorlog uitgewerkt geworden, maar de onvolkomenheden van deze instrumenten hebben de effectiviteit ervan in de praktijk uitgehold.

Om deze reden hebben vele curatoren aanvaard deze maatschappelijke rol op te nemen door te pogen in het raam van een vereffingsinstrument bij uitstek een onderbreking in de continuïteit van de failliete onderneming te voorkomen. Het doel de onderneming «*going concern*» te houden en ze als dusdanig over te dragen is immers perfect verzoenbaar gebleken met de wettelijke (vereffening)opdracht van de curator.

3. In die zin kan onder het regime van de samenhangende wetontwerpen worden gesteld dat de wetgever een daadwerkelijke versmalling van het toepassingsgebied van de faillissementswetgeving heeft gewild.

Het faillissement kan theoretisch nog enkel naar de vereffening van het vermogen van de onderneming leiden.

Het gerechtelijk akkoord zou dan op maat gesneden zijn van die bedrijven die zich in moeilijkheden bevinden en die per definitie niet alleen niet virtueel failliet zijn, maar die ook een redelijke goede kans maken om door middel van een financiële en zonodig bedrijfseconomische sanering opnieuw rendabel te worden (art. 9, § 2). Zodoende zou het aantal faillissementen op spectaculaire wijze moeten dalen.

Deze hoop was totnogtoe niet gewettigd, naar men algemeen aanneemt door het feit dat de akkoordprocedure een aantal onvolkomenheden kent:

- Door het feit dat de tekst van de wet verwijst naar «het vermijden van de faillietverklaring» (d.w.z. een *vonnis* dat de staat van faillissement openverklaart) is men er traditioneel van uitgegaan dat er geen gerechtelijk akkoord zou kunnen aangevraagd worden indien men zich niet eerst in de faillissementsvoorwaarden bevindt. Vandaar dat men er thans zo aan gehouden heeft de onderneming-in-moeilijkheden inhoudelijk te onderscheiden van de virtueel failliete onderneming.

Dergelijke interpretatie gaat nochtans verder dan de bedenking van de wetgever zoals die uit de teksten blijkt: het gerechtelijk akkoord moet de mogelijkheid bieden, wanneer een onderneming financiële moeilijkheden ondervindt, de continuïteit ervan te verzekeren (in tegenstelling tot het faillissement dat *de vereffening* impliceert), wat maar mogelijk is wanneer de faillissementsvoorwaarden niet zijn vervuld (zoniet is bekentenis van faillissement precies onvermijdelijk – zie art. 440 Faill. W.);

Rechtsleer en rechtspraak zijn er steeds van uitgegaan dat het vermijden van een faillissementsuitspraak door een akkoord aan te vragen «noodzakelijk» zou insluiten dat de faillissementsvoorwaarden vervuld zijn.⁷

Deze *contradictio in terminis* wordt traditioneel afgeleid uit de art. 9, 7° en 24 van het Regentbesluit: de rechtbank kan bij weigering van het akkoord steeds de aanvrager failliet verklaren. Het hoeft echter geen betoog dat er een hemelsbreed verschil bestaat tussen enerzijds de toestand waarbij de rechtbank de beoordeling van de bedrijfsleiding over

de ernst van de moeilijkheden anders inschat en meent dat de faillissementsvoorwaarden vervuld zijn (eerder dan de essentiële voorwaarden om een akkoord te verkrijgen, namelijk er weer bovenop kunnen komen) en anderzijds de zgn. «voorwaarde» van ontvankelijkheid gecreëerd door de praktijk, waarbij men eerst zou moeten aantonen (virtueel) failliet te zijn om een akkoord te kunnen aanvragen!

Dat deze huidige praktijk absurd is, moge trouwens blijken uit de werkwijze die in het ontwerp gerechtelijk akkoord is gevolgd: de essentiële voorwaarde om een akkoord toegekend te krijgen is te beantwoorden aan de definitie van een onderneming-in-moeilijkheden (en zeker niet aan die van een virtueel failliete onderneming). Desalniettemin bepaalt art. 15, § 2 volkomen logisch dat het faillissement ambtshalve kan worden uitgesproken als de rechtbank de beoordeling door de bedrijfsleiding over de toestand van de onderneming tegensprekt en de aanvraag verworpt. Onder het regime van het Regentbesluit is dit vandaag niet anders.

- Door het feit dat er geen voorrangsregeling bestaat voor vorderingen die ontstaan zijn na de aanvaarding van het akkoord wanneer er een faillissement zou volgen, zal er veel contant moeten betaald worden en komt het gebruikelijke handelskrediet op de helling te staan, wat dan ook weer een bedreiging is voor de continuïteit.

- Het ontbreken van bepalingen die uitvoeringsmaatregelen door bijzonder bevoorrechte schuldeisers beletten, maakt dat akkoorden die door de andere schuldeisers zijn aanvaard, toch dode letter blijven.

In de bestaande regeling is het gebleken dat de ondernemingen in de meeste gevallen slechts een gerechtelijk akkoord aanvragen wanneer de nood zo hoog is dat nog enkel de neerlegging van het verzoekschrift het faillissement kan vermijden (in de praktijk uitstellen of vertragen).

Men zou hieruit echter verkeerdelijk kunnen afleiden dat dergelijke houding zou zijn ingegeven door een subjectieve weerzin van de bedrijfsleiders tijdig ingrijpende maatregelen te nemen om niet hun falen toe te geven. De praktijkervaring wijst uit dat de meeste onder hen wel degelijk goed weten dat het ondernemingsbelang een grondige sanering en een snelle aanpak vereisen, maar dat zij, niet ten onrechte, slechts in uiterste nood zullen grijpen naar een instrument dat, wegens de publiciteit die ermee gepaard gaat, het bijzonder moeilijk maakt de voor het handelskrediet onontbeerlijke vertrouwensrelatie in stand te houden en de natuurlijke paniecreacties te bedwingen.

4. Uit de discussie in de Kamer is gebleken dat ook de wetgever gevoelig is geweest voor het aspect vertrouwen van klanten, kredietverstrekkers, werknemers en leveranciers, en werd herhaaldelijk onderstreept dat saneringsplannen, om een slaagkans te hebben, beter in de grootste discretie tot standkomen.

Al wie vertrouwd is met de problemen van (grote) ondernemingen in moeilijkheden weet dat (bijkomend) krediet en soms verregaande inleveringen, dankzij de nieuwe realiteitszin die in onze «*Zeitgeist*» is doorgedrongen, het vlotst kunnen worden onderhandeld met de individuele belanghebbenden of vertegenwoordigers van groepen (werknemers, banken verenigd in «consortia» enz...), door hen te overtuigen van de slaagkans van een op middellange termijn geprojecteerd ondernemingsplan dat de hoop op wedersamenstelling van het bedrijfskapitaal in werkelijkheid zal omzetten.

⁷ COLLE, Ph., *Het juridisch kader van de faillissementsvoorkoming*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1989, nr. 65.

Recente gebeurtenissen hebben genoegzaam geïllustreerd dat er geen inspanningen, laat staan krediet, kunnen worden afgedwongen met structurele bijstand en zelfs niet met gerechtelijke beslissingen, als de belanghebbende derden niet geloven in de slaagkansen van de continuïteit na een financiële sanering.

Het wetsontwerp schrijft de bekendmaking van de procedure van het gerechtelijk akkoord voor, zodat met zekerheid te voorspellen is dat discrete, minnelijke herstructureeringen, al dan niet gepaard gaande met sterfhuisconstructies (zie o.m. de recente mogelijkheden geboden door de overdracht onder algemene titel van ondernemingen of bedrijfstakingen – art. 174/64 Venn.W.) actueel zullen blijven, zolang voor bedrijven die met een groot publiek werken (*i.e.* kredietinstellingen, verzekeringsmaatschappijen e.d.) de enige uitweg zullen blijven. Interessant is daarbij te noteren dat de minister van Justitie heeft onderstreept dat sterfhuisconstructies kunnen worden opgezet om sociale en economische belangen te vrijwaren. Hij had er wellicht kunnen aan toevoegen dat de *actio pauliana* nog steeds een geduchte rem betekent op te gedurfde «creatieve» oplossingen en dat art. 492bis Sw. heel wat bestuurders tot voorzichtigheid zal aanzetten.

5. Het is juist dat de depistagediensten op bedrijven in moeilijkheden, al dan niet in samenspraak met de kredietverstrekkers, zachte druk uitoefenen om orde op zaken te stellen, desnoods door een gerechtelijk akkoord aan te vragen. Daarbij is echter op te merken dat de voornaamste stok achter de deur is weggefallen, nu het ambtshalve faillissement, behoudens in uitzonderingsgevallen, niet langer is behouden. Het afschrikkingseffect zal dus zeker niet meer in dezelfde mate kunnen spelen. M.i. zullen individuele schuldeisers die niet over de «breedveld»-informatie van de kamers van opschorting zullen beschikken en die hun vordering geheel of ten dele hebben verloren in het faillissement, dus nog meer dan nu het geval is, aangewezen zijn op een aansprakelijkheidsvordering tegen de raad van bestuur.

In deze context moet de aandacht worden gevestigd op de art. 122 en 123 ontwerp faillissementswet die een aantal misdrijven herschrijven. Het misdrijf van art. 489bis Sw. kan nu ten laste worden gelegd van de bestuurders, in rechte en in feite, van handelsvennootschappen die zich in staat van faillissement bevinden en die, met het oogmerk om de faillietverklaring uit te stellen, verzuimd hebben tijdig (zie art. 9) aangifte van faillissement te doen; daarbij moet wel voor ogen worden gehouden dat individuele bestuurders de hoedanigheid niet hebben van orgaan van de vennootschap: enkel de raad van bestuur heeft die hoedanigheid en kan dus uitsluitend het faillissement van een vennootschap aangeven.⁸

De diensten voor de handelonderzoeken, waaraan thans op gelukkige wijze een wettelijke basis is gegeven, zullen dus hard moeten blijven werken aan de bewustmaking en begeleiding van de ondernemer in moeilijkheden. Een instrument van beïnvloeding is de bedenktijd van 15 dagen (art. 7 van het wetsontwerp faillissement) die door de rechtbank kan worden gebruikt om, ingeval van aangifte of faillissementsvordering, de schuldenaar de mogelijkheid te ge-

ven vooralsnog een akkoord aan te vragen (deze termijn doet overigens geen afbreuk aan de mogelijkheid voor de rechtbank om uitstel toe te staan).

6. Het wetsontwerp bepaalt dat het parket het initiatief kan nemen (art. 11, § 2) de procedure in te leiden mocht de debiteur niet tot inkeer worden gebracht (tegen de schuldenaar kunnen immers geen sancties worden genomen), daar de kamer voor handelonderzoek zelf geen bevoegdheid heeft gekregen. Het parket zal naar omstandigheden deze stap ondernemen op grond van de verzamelde gegevens en het verslag van de kamer voor handelonderzoeken die aan het parket ter beschikking moeten worden gesteld (art. 10, § 2).

Het is te verwachten dat het parket slechts in uitzonderlijke gevallen zal gebruik maken van dit initiatiefrecht. De minister van Justitie blijft trouwens zelf het antwoord schuldig op de vraag hoe de parketten de hen opgedragen taak om systematisch op te treden zullen opvatten.

Indien de onwilligheid van de bedrijfsleiding immers is uit te leggen door een objectief wantrouwen in de overlevingskansen van de onderneming, zou de parketmagistraat moeten geneigd zijn de faillietverklaring te vorderen (art. 10, § 3), daar een deficitaire verderzetting van de activiteiten zonder dat het management de kansen op een «turn around» ondersteunt, schadelijk zal zijn voor de schuldeisers die, gelet op het magere nettoactief, binnen de kortste keren met hun patrimonium de verliezen zullen financieren. De vraag kan trouwens worden gesteld of de parketmagistraat niet een grote aansprakelijkheid boven het hoofd hangt, nu hij in concreto over heel wat informatie zal beschikken (art. 10 ontwerp gerechtelijk akkoord) die wijst op deze ernstige bedreiging van de continuïteit, wat voor de individuele schuldeisers niet het geval zal zijn.

Mocht na het faillissement blijken dat de schade van de leverancier had kunnen vermeden worden door een diligenter optreden van het orgaan van de staat dat over het depistagedossier beschikte én de bevoegdheid had om het faillissement te vorderen, zal in omstandigheden een aansprakelijkheidsvordering zijn te overwegen, ook al heeft het openbaar ministerie niet de wettelijke verplichting de vordering in te stellen (art. 10 *in fine* ontwerp gerechtelijk akkoord «... die de faillietverklaring kan vorderen»).

De gevallen waarin een externe impuls nuttig en nodig zou zijn om de onderneming te redden, eerder dan ze gedwongen te vereffen, zullen te maken hebben met interne spanningen die het vennootschapsleven dreigen te verlammen of de gevallen waarin de ruziënde aandeelhouders het onderling niet eens zouden geraken over de bedrijfsstrategie op middellange termijn: het is inderdaad reeds voorgekomen dat een groep aandeelhouders een beslissing forceert door de onderneming naar discontinuïteit te doen overgaan.

Met de trage werking van sommige parketten voor ogen (te wijten aan de onderbemanning, gebrek aan bedrijfseconomische vorming, overbelasting en gebrek aan middelen) zullen de belanghebbende derden die tot de ruimere gemeenschap van de onderneming behoren in deze omstandigheden op grond van de criteria van het gemene recht, de aanstelling vorderen van een voorlopige bestuurder met de bedoeling dat deze de akkoordaanvraag zou indienen. Op te merken valt dat de door de voorzitter van de rechtbank van koophandel aan te duiden «voorlopige bestuurder» om de schuldenaar het beheer van zijn goederen te ontnemen (art. 8 wetsontwerp faillissement) wel de bevoegdheid heeft

⁸ CORNELIS, L., «Fout en wetsovertreding in het handelsverkeer: enkele beschouwingen», in *Mélanges Roger O. Dalcq*, Brussel, Larcier, 1994, 41.

te dagvaarden in faillissement, maar o.i. niet om een gerechtelijk akkoord aan te vragen.

7. Het vereiste dat de te verwachten rendabiliteit de mogelijkheid van een financieel herstel dient aan te tonen, dreigt ook voor de kamers van de opschorting enige terughoudendheid tot gevolg te hebben. Over de bijzondere onderlegdheid die van de rechtbank wordt vereist om zich een objectief oordeel te kunnen vormen over de economische criteria van art. 9, zijn door de kamerleden heel wat vragen gesteld. Terecht heeft de minister van Justitie verklaard dat de voorwaarden van toegang tot de functie van rechter in handelszaken aan een nieuw onderzoek moesten worden onderworpen (zie nieuw art. 205 Ger.W.).

Alle voorwaarden van art. 8 dienen immers vervuld te zijn en daarenboven moet door de rechtbank worden beoordeeld of de continuïteit «geheel of gedeeltelijk» kan worden gehandhaafd.

De uitdrukking «gehele of gedeeltelijke continuïteit» is geen toonbeeld van duidelijkheid. Naar alle waarschijnlijkheid is het de bedoeling te verwijzen naar de mogelijkheid voor de schuldenaar, als onderdeel van het herstel- of betalingsplan (art. 45), of voor de commissaris van de opschorting, met machtiging van de rechtbank en eventueel de goedkeuring van de meerderheid van de schuldeisers (art. 44), een deel of het geheel van de onderneming aan een derde over te dragen («going concern»). Daarenboven wordt verwezen naar de *continuïteit van de onderneming* van de rechtspersoon. Ook het gewijzigde art. 64*sexies* Venn.W. (art. 59 ontwerp gerechtelijk akkoord) verwijst naar de *continuïteit van de onderneming*.

Nochtans is het begrip «onderneming» noch in de boekhoudwetgeving, noch in de vennootschappenwet gedefinieerd als een entiteit die zou losstaan van de rechtspersoon (zie hierna), wat door het ontwerp als bijna vanzelfsprekend wordt verondersteld.

Op te merken valt echter dat van dergelijke overdracht enkel wordt verwacht dat deze zou *bijdragen* tot de terugbetaling aan de schuldeisers (art. 44); het is echter een raadsel hoe dergelijk «verslapt» vereiste te rijmen valt met de voorwaarde voor de aanvaarding van de akkoordaanvraag en de toekenning van de voorlopige opschorting die dient aan te tonen dat het *passief van de (overdragende) onderneming (bedoeld wordt de rechtspersoon nu een onderneming geen houder is van rechten en plichten) zal worden gesaneerd* (art. 9, § 2).

Zelfs indien een bedrijfstak van de onderneming zou worden overgedragen in de loop van de akkoordprocedure, dan nog moet volgens de voorwaarden van toekenning het (netto)passief kunnen worden gesaneerd met de prijs van de overgedragen activiteit en de toekomstige opbrengsten van de overblijvende delen (waarvan de continuïteit is te handhaven).

Hoe valt een algehele overdracht of die van de gezonde delen van de *onderneming* te verzoenen met het economisch herstel van de *rechtspersoon* en de sanering van zijn netto-passief? Waaruit zal deze rechtspersoon na overdracht haar inkomsten blijven halen om de aanzuivering van haar passief mogelijk te maken?

Met het scheppen van spraakverwarring rond de begrippen «onderneming», «onderneming van de rechtspersoon», «schuldenaar» en «continuïteit» is de wetgever niet aan zijn proefstuk.

Zo is uit het verslag aan de Koning bij het K.B. van 8 oktober 1976⁹ – net als uit de uiteenzetting van de minister van Justitie aan de Kamer over het ontwerp gerechtelijk akkoord – af te leiden dat de waarderingsregels en boekhoudverrichtingen op de fundamentele regel steunen dat een onderneming meer is dan een afgezonderd patrimonium dat winsten en verliezen zal maken; het is een duurzame organisatie van mensen, middelen en kapitalen, die tot doel heeft een economische activiteit te ontwikkelen.

Uit deze definitie heeft de rechtsleer ten onrechte afgeleid dat (ook) art. 178*bis* Venn.W. (waarbij verplicht is gesteld een staat van activa en passiva te voegen bij het verslag van de raad van bestuur over de vervroegde ontbinding van de vennootschap) de onderneming als afzonderlijke entiteit zou zien, zodat de wettelijke discontinuïteit van de ontbinding geen beletsel meer zou zijn om de rekeningen op continuïteitsbasis op te stellen als de «onderneming» door overdracht van activa en passiva zou worden overgedragen.¹⁰

Art. 178*bis* Venn.W. verwijst naar dezelfde bewoordingen als die van de Boekhoudwet in art. 40 van het K.B. van 8 oktober 1976: «indien niet langer ervan kan uitgegaan worden dat de onderneming haar bedrijf zal voortzetten».

Nu moet echter worden vastgesteld dat de teksten van de Boekhoudwet (en dus van art. 178*bis* Venn.W.) niets heel laten van de gespannen verwachtingen van de zeer ruime definitie van het begrip onderneming: zij verwijzen enkel naar de handelaar als fysieke persoon en naar de diverse soorten rechtspersonen zonder meer, en zeker niet naar de onderneming als economische entiteit, los van de rechtspersoon.¹¹

Nu de sanering van het passief van de (onderneming van de) rechtspersoon ingevolge art. 9 ontwerp gerechtelijk akkoord, continuïteit veronderstelt, kan deze continuïteit enkel betrekking hebben op de rechtspersoon, aanvrager van het akkoord.

Daarentegen wordt in art. 44, naar aanleiding van de bijzondere overdrachtprocedure, enkel naar de continuïteit van de onderneming (in de ruime, economische betekenis) gestreefd: de woorden «behoud van een economische activiteit» laten hierover geen twijfel bestaan. In art. 64*sexies* Venn.W., dat betrekking heeft op de meer ingrijpende rol van de commissaris-revisor ingeval van dreigende discontinuïteit daarentegen, kan de onderneming enkel – bij gebrek aan andersluidende definitie in de Vennootschappenwet – de rechtspersoon betekenen (zie ook art. 103 en 104 Venn.W.).

Dat dergelijke finaliteit niet (meer) beantwoordt aan de uitgangsvereisten van art. 9 en zelfs volledig vreemd is aan de rechtsfiguur van het akkoord dat tussen de schuldeiser

⁹ B.S., 19 oktober 1976, p. 13.460.

¹⁰ DE BIE, E. en DE LEENHEER, J., *Vereffening van vennootschappen na de wet van 13 april 1995*, Brussel, Samson, 1995, 30 e.v.

¹¹ VAN OMMEFLAGHE, P., «En guise d'introduction: entreprise, entreprise en difficulté, concepts juridiques», *Rev. Dr. U.L.B.*, 1991, nr. 5: «Dans la loi sur la comptabilité des entreprises, le concept d'entreprise n'a qu'une utilité limitée: elle constitue un vocable commode permettant de désigner d'un seul mot divers opérateurs économiques dotés en principe de la personnalité juridique». Zie hierover ook VAN BUGGENHOUT, C., «Discontinuité en faillissementen en de commissaris-revisor», in *Bronnen van aansprakelijkheid van de revisor*, Brussel, Instituut der Bedrijfsrevisoren, 1997, 41-54.

en de schuldenaar (rechtspersoon) wordt gesloten, hoeft geen betoog.

De aandachtige lezer van het ontwerp zal allicht begrepen hebben dat dergelijke overdrachten, onder het mom van een akkoord en ondanks de strenge voorwaarden van de *continuïteit*, inderdaad neerkomen op een autoritaire vorm van buitenbezitstelling en georganiseerde *discontinuïteit* van de rechtspersoon.¹²

Dergelijke rechtsfiguur is echter reeds georganiseerd in de faillissementswet, zodat men de vraag kan stellen naar het nut van dit dubbel gebruik (het wordt nu reeds voorgesteld als een alternatief voor een faillissement, met het argument dat men op «soepele wijze» een sterfhuisconstructie kan organiseren!).

Het antwoord zou kunnen te vinden zijn in het feit dat de curator zich bij de verkoop van de activa van de failliete onderneming enkel kan en mag laten leiden door de belangen van de schuldeisers (ik verwijs in dit verband naar de talrijke rechtsleer en rechtspraak inzake art. 1193ter Ger.W. en 447 Faill. W. (oud); art. 74, § 3 van het ontwerp toont aan dat er over dit essentieel uitgangspunt niets veranderd is), terwijl uit art. 44 voortvloeit dat de belangenafweging die eerst door commissaris en nadien door de rechtbank zal worden gedaan, veel ruimer is: de overdracht moet enkel bijdragen tot de betaling van de schuldeisers, en (wellicht veel doorslaggevend) de economische activiteit en de werkgelegenheid moeten erdoor gehandhaafd worden.

Een ander groot voordeel van deze alternatieve sterfhuisconstructie is wellicht de neutralisering van het recht dat de pandhoudende schuldeisers onder het faillissementsrecht hebben om hun zekerheden zelf te gelde te maken.¹³ Het ontwerp is echter zo laconiek dat het volledig onduidelijk is wat er met de rechten van de pandhoudende schuldeiser op handelsfonds gebeurt: behoudt deze zijn volgrecht – zoals thans erkend door rechtsleer en rechtspraak¹⁴ – of gaan zijn rechten over op de prijs? Er is immers te onderstrepen dat – alhoewel de schelp van de sterfhuisconstructie snel in een ontbinding/vereffening of zelfs een faillissement zal overgaan – er (per definitie) geen rangregeling toe te passen is binnen de akkoordprocedure. Evenmin is er in het raam van deze overdracht binnen de akkoordprocedure bepaald dat de commissaris van de opschorting – naar analogie met de faillissementscurator – het pand kan (of moet) inlossen door betaling van de schuld (er is geen deficit van actief tegenover het passief). Anderzijds suggereert de vereiste machtiging van de rechtbank van koophandel een bepaalde vorm van hypotheek- en pandzuivering – zie bij analogie art. 1193ter Ger.W.

De druk van de socio-economische krachten van een regio op de bevoegde rechtbank zal dus nog veel groter zijn dan nu al het geval is (vgl. met faliekant afgelopen bedrijfsverderzettingen en/of goedgunstige prijszettingen onder faillissementsbewind) om, alleen omwille van deze socio-economische appreciatiemarge, akkoordaanvragen te aanvaar-

den, waarvan alle ingewijden in feite weten dat enkel aan de voorwaarden van art. 44 maar niet aan toekenningsvoorwaarden van art. 9 kan worden voldaan.

Men kan zich afvragen of het gezond is enerzijds dergelijke dubbele bodem in de rechtsfiguur van het akkoord in te bouwen en anderszijds twee soorten sterfhuisconstructies met andere voorwaarden en zonder uitgewerkte regeling voor de samenloop, die naar aanleiding van dergelijke overdrachten zullen ontstaan, naast elkaar te laten bestaan.

De schuldeisers die menen dat zij ten onrechte in de kou zijn blijven staan, zullen zich, onder omstandigheden, moeten behelpen met een beroep op de aansprakelijkheid van de commissaris die over hun rechtmatige belangen moet waken (art. 44, § 3).

De *machtiging* van de rechtbank voor een gedeeltelijke overdracht, waarbij de «krenten uit de pap worden gehaald», maakt immers enkel een vormvoorwaarde uit en geldt niet als vrijgeleide. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor deze delicate belangenafweging ligt dus bij de commissaris inzake opschorting.

Een aantal kamerleden heeft blijkbaar de gevaren van het werken met deze dubbele standaard voorzien, daar terecht de vraag is gesteld «hoe de voortzetting van de verlieslatende (!) activiteit tijdens de voorlopige opschorting (die nuttig zal zijn met het oog op de eventuele overname) zal worden gefinancierd». De aansprakelijkheid van de magistraten¹⁵ en van de commissaris van de opschorting zal in dit verband even groot zijn als hun wettelijk georganiseerde appreciatiemarge breed is.

Naar het voorbeeld van de curatoren zullen de commissarissen die de continuïteit onderhouden door de substantie van de onderneming te laten aanvreten door verliezen of onder omstandigheden zelfs het nettopassief omhoog te drijven, er goed aan doen zich door de schuldeisers te laten indekken (voornamelijk de bijzonder bevoorrechte en hypothecaire schuldeisers wier activa in dit geval zullen wegsmelten door de boedelschulden).

De kamers voor handelonderzoek zullen in de toekomst een wettelijk georganiseerde informatiestroom te verwerven krijgen via de voorzitter van de rechtbank en de griffies (art. 5, 6 en 7), terwijl de depistagediensten thans zelf actief zijn door o.m. gegevens te vragen aan de bedrijfsleiders en/of hun adviseurs.

Nu de kamers van handelonderzoek ingevolge het bepaalde in art. 10 *ambtshalve* kunnen onderzoeken of de schuldenaar al of niet voldoet aan de voorwaarden van het akkoord, moet m.i. worden besloten dat zij alle andere beschikbare informatie over die moeilijkheden kunnen benutten en zelfs actief verzamelen door de schuldenaar te horen en inlichtingen, al dan niet ondersteund door bedrijfsbescheiden, op te vragen. Daarbij blijft de cassatierechtspraak gelden volgens dewelke uit het enkele feit dat de rechter gegevens verzamelt om uit te maken of de oproeping wel nodig is, niet kan worden afgeleid dat die rechter niet de vereiste onpartijdigheid aan de dag zou leggen.¹⁶

8. Zoals gezegd, zal de commissaris van de opschorting een zeer belangrijke rol spelen:

¹² Vgl. VEROUGSTRAETE, I., «De schuldeisers, de faillietverklaring en de opschorting van betaling», in *Schuldeisers en ondernemingen in moeilijkheden*, Kalmthout, Biblo., 1994, 140.

¹³ Initiatiefrecht – zie Gent, 22 december 1994, *A.J.T.*, 1995-96, 408 voor een toepassingsgrond en art. 89 ontwerp faillissement.

¹⁴ Zie Luik, 8 januari 1996, *T. Not.*, 1990, 140.

¹⁵ Zie Cass., 19 december 1991, *Arr.Cass.*, 1991-92, 364.

¹⁶ Cass., 21 september 1995, *Arr.Cass.*, 1995, 806.

– hij zal de leiding van de onderneming bijstaan bij de opstelling van het plan en, indien de definitieve opschorting is verkregen, zal hij toezicht en controle uitoefenen op de uitvoering ervan en er verslag over uitbrengen aan de rechtbank (art. 29, § 1 en 36); hij licht tevens het plan toe ten behoeve van de werknemers (art. 32);

– voornamelijk zal hij echter de onderneming begeleiden tijdens de periode van voorlopige opschorting: om het tijdens deze periode op te stellen plan een kans te geven, wordt een volstrekt moratorium opgelegd voor de uitvoering van de vorderingen, dat in de regel ook zal gelden voor de schuldeiser wiens vordering bijzonder bevoorrecht is; deze begeleiding kan de vorm van een buitenbezitstelling aannemen wanneer de rechtbank bepaalt dat de schuldenaar geen daden van «bestuur of beschikking» mag stellen zonder machtiging van de commissaris (art. 15, § 1). Zijn er verscheidene commissarissen aangesteld, dan bepaalt de wet dat zij *individueel* alle handelingen kunnen verrichten die nodig zijn voor hun gemeenschappelijke opdracht. Dit betekent concreet dat, als zij onderling tot taakverdeling zouden beslissen, zij niettemin hoofdelijk zullen aansprakelijk zijn, o.m. in geval van deficitaire voortzetting, jegens de schuldeisers, en ingeval zij een foutief beleid opleggen of niet snel genoeg reageren op de vragen tot machtiging, jegens de schuldenaar.

Het (door een regeringsamendement afgezwakte) vereiste van vertrouwelijkheid met het beheer van een onderneming en met het boekhouden, is, samen met het onderworpen zijn aan een deontologische code, op het eerste zicht gesneden koek voor revisoren en accountants (nieuw art. 205, § 4, Ger.W.), alhoewel hier en daar ervaren curatoren wellicht goed zullen bevonden worden voor de opdracht.

Revisoren en accountants zullen wel oog moeten hebben voor het niet te onderschatten juridisch facet van het takenpakket: de commissaris zal bijvoorbeeld de ingediende schuldvorderingen aannemen of betwisten en in dit laatste geval zal hij over de betwisting verslag uitbrengen bij de rechtbank (art. 27). Bij de uitvoering van deze opdracht kan hij zich niet laten vervangen, omwille van de *intuitu personae*-aard ervan.

– de commissaris kan ook wijzigingen aan het plan aan de rechtbank voorstellen (art. 38) en onderhandelt eventueel over de gedeeltelijke of gehele overdracht van de onderneming (art. 44). Zoals gezegd, heeft hij daarbij ook de taak te waken over de belangen van de schuldeisers, naast het streven naar het behoud van een economische activiteit en van zoveel mogelijk werkgelegenheid ...

– ten minste om de zes maanden en telkens als de rechtbank erom verzoekt, doet de commissaris inzake opschorting verslag aan de rechtbank over het akkoord (art. 36). Aangezien hij echter de herroeping van de opschorting kan vorderen indien een deel of het geheel van het plan niet wordt uitgevoerd (art. 37), is een permanente waakzaamheid geboden die zeker niet beperkt kan blijven tot de minimum semestriële verslaggeving.

9. De positie van de hypothecaire, pandhoudende en bijzonder bevoorrechte schuldeisers is op het eerste zicht niet zo ongunstig, daar zij toch tijdens de voorlopige opschorting intresten zullen blijven innen (art. 21, § 2) en de definitieve opschorting te hunnen opzichte altijd beperkt is tot 18 maanden, tijdens welke periode ook de intresten verschuldigd blijven; reeds vervallen intresten zullen in het raam van

de afspraken over de definitieve opschorting worden betaald.

Het staat buiten kijf dat deze categorie van schuldeisers een belangrijk voordeel geniet in vergelijking met de andere: wordt een vervaldag van intresten niet nageleefd, dan herwinnen de schuldeisers theoretisch van rechtswege de uitoefening van hun rechten en is de akkoordprocedure «doodgeboren». Naar omstandigheden zal de onderneming en/of een belanghebbende schuldeiser terugvallen op het leerstuk over het rechtsmisbruik indien hij schade zou hebben geleden.

Dit gunstregime wordt gerechtvaardigd door het argument dat de schuldeisers er niet bij gebaat zijn dat de schuldenaar zijn schulden laat aangroeien (dit is echter waar voor alle schulden, daar de opschortingsregel enkel de betaling schorst, maar niet de loop der intresten stuit). In werkelijkheid kan men vermoeden dat men de kredietverstrekkers niet al te zeer voor het hoofd heeft willen stoten, omdat de wetgever ook wel beseft dat de verderzetting van de activiteiten zonder de actieve medewerking van de bankier meestal een vrome wens zal blijven. Het valt immers te vrezen dat de kredietverstrekkers hun kredietvoorwaarden zullen aanpassen om de kredietovereenkomst te kunnen beëindigen zodra een akkoord wordt aangevraagd. Voorbeelden uit de praktijk wijzen uit dat kredietonderhandelingen om de activiteiten verder te financieren onder bewindvoerderschap, met mondesmaat en tegen harde zekerheden of waarborgen worden verstrekt, omdat de vertrouwensrelatie met de schuldenaar is verstoord en de uitkomst van het akkoord onzeker blijft, vooral in het licht van de «mogelijkheden» tot overdracht (art. 44), die de bankiers voor hun «nieuwe» kredieten wel eens verweesd zouden kunnen achterlaten.

Een strikte opvolging van de akkoordprocedure door deze categorie van schuldeisers zal in elk geval zijn aangeraden, omdat hun zekerheden tijdens de relatief lange periode van opschorting kunnen uitgehold worden door boedelschulden die zowel het onroerend als het roerend actief bezwaren (art. 42). Art. 42 verwijst naar de handelingen verricht tijdens de procedure en naar de schulden gedurende de procedure aangegaan, waarbij aldus een wettelijk vermoeden in het leven wordt geroepen dat al deze schulden aan de finaliteit van een boedelschuld beantwoorden en aan alle schuldeisers tegenwerpelijk zijn, omdat ze op gelijke wijze in het voordeel van het behoud van de continuïteit en het herstel van de onderneming zijn aangegaan (waartoe ook door de pandhoudende en hypothecaire schuldeisers door de opschorting van hun uitvoeringsmaatregelen moet worden bijgedragen). Onder het faillissementsregime daarentegen worden boedelschulden slechts ten laste gelegd van de pandhoudende en hypothecaire schuldeisers in de mate dat ze hebben bijgedragen tot het behoud of de realisatie van het pand. Dat dergelijk scenario niet louter doemdenken is, bewijst de Franse praktijk onder het regime van art. 40 van de wet nr. 85-98 van 25 januari 1985: een zekerheid blijkt op het einde van de voorlopige opschorting helemaal geen zekerheid meer te zijn.

Een verzoek tot aanvullende zekerheid (voor zover deze voorhanden zou zijn) zal dus stelselmatig voorkomen (art. 21).

Terloops dient te worden onderstreept dat geen van beide wetsontwerpen (met uitzondering van het bepaalde in art. 46 ontwerp Faillissementswet) voor het overige heeft ge-

tornd aan het gemene recht van de boedelschulden zoals het in de loop der jaren is uitgewerkt geworden onder impuls van de cassatierechtspraak.¹⁷

Hiervoor werd reeds gewezen op de onduidelijkheden, rond de rechten van de pandhoudende schuldeisers ingeval van gehele of gedeeltelijke overdracht van de onderneming in het raam van art. 44 (ook hier zal uiterste waakzaamheid geboden zijn, maar in het slechtste geval zal enkel een beroep op de aansprakelijkheid van de commissaris inzake opschorting soelaas bieden).

10. Tijdens de opschorting blijven de lopende overeenkomsten weliswaar bestaan, maar de bepaling van art. 28 zal niet kunnen beletten dat de wederpartij die tegen vervallen schulden aankijkt, zich zou beroepen op de exceptie van niet-uitvoering om te weigeren te leveren.

Nu de maatregel niet noodzakelijk gepaard gaat met een buitenbezitstelling, kan men eraan twifelen of de zgn. *intuitu personae*-contracten steeds een einde zullen nemen als de opschorting wordt toegekend. Een radicaal afweermecanisme tegen de werking van art. 28 kan dus niet worden gevonden in het omdopen van een overeenkomst in een *intuitu personae*-contract.

11. Het plan kan ook voor de hypothecaire, pandhoudende en bijzonder bevoorrechte schuldeisers bindend worden verklaard, zonder hun individuele toestemming, voor zover, ten aanzien van die schuldeisers, in het plan in de betaling van intrest wordt voorzien en de betalingen van aflossingen voor niet langer dan 18 maanden worden opgeschort.

In de andere gevallen of als de huidige of toekomstige positie van die schuldeisers wordt gewijzigd, moeten zij met het plan uitdrukkelijk instemmen.

De hypothecaire, pandhoudende en bijzonder bevoorrechte schuldeisers kunnen bijkomende zekerheden aan de rechtbank vragen. Zij moeten het bewijs leveren dat hun zekerheid (of eigendom) een belangrijke waardevermindering ondergaat of kan ondergaan. Daarbij wordt met het bedrag van de schuldvordering rekening gehouden.

Tijdens de discussie in de Kamer heeft de minister van Justitie onderstreept dat de rechtbanken er zich zullen moeten voor hoeden al te gemakkelijk bijkomende zekerheden toe te staan.

Volgens de Minister is de uitvoering van een hypothecaire volmacht geen middel van tenuitvoerlegging als bedoeld in die bepaling en dus niet opgeschort.

De lopende intresten (d.w.z. de nog te vervallen intresten) en de lasten moeten door de schuldenaar verder worden betaald.

De Minister heeft uitgelegd dat het begrip «lasten» lasten betreft «die essentieel verbonden zijn met de schuldvoordring waarvan de betaling wordt gevorderd, zoals fiscale lasten of kosten die contractueel ten laste van een partij worden gelegd of de premies van een schuldaldoverzekering die ter uitvoering van een beding in een kredietovereenkomst wordt aangegaan en die de kredietgever tot waarborg strekt».

Schadebedingen zullen tijdens de observatieperiode zonder gevolg blijven.

Een bankinstelling heeft er dus belang bij een maximum van «lasten» te bedingen, eerder dan schadebedingen in te lassen.

Men kan zich afvragen of de verhoging van de conventionele intresten die bedongen is ingeval van betalingachterstanden, intresten uitmaken dan wel eerder binnen de categorie van de schadebedingen vallen.

Ons inziens gaat het eerder om een schadebeding, aangezien deze verhoging ertoe strekt forfaitair de schade te vergoeden die voortvloeit uit het ingebreke blijven van de schuldenaar op de vervalldag.

(In de parlementaire voorbereidingsstukken worden schadebedingen omschreven als «bedingen die ertoe strekken op forfaitaire wijze de potentiële schade te dekken geleden door het niet nakomen van de hoofdvrentenis»).

Een dergelijke conventionele interestverhoging heeft bijgevolg geen uitwerking gedurende de observatieperiode.

Het vonnis tot toekenning van voorlopige opschorting maakt geen einde aan overeenkomsten gesloten vóór die datum.

Elk beding van een overeenkomst en inzonderheid een *ontbindende voorwaarde*, volgens hetwelk de ontbinding van de overeenkomst alleen al geschiedt doordat een akkoord is aangevraagd of verkregen (d.w.z. los van enige wanprestatie), blijft zonder gevolg. Een bankinstelling zal er dus belang bij hebben andere gebeurtenissen dan de aanvraag tot gerechtelijk akkoord of bepaalde tekortkomingen in te roepen, wenst zij een einde te maken aan de kredietrelatie.

Daarenboven is op te merken dat de tekst enkel slaat op de *ontbindende voorwaarde*, maar een clause van opschorting van de verbintenissen (van de bank) niet verbiedt (techniek van «schorsing» van het krediet).

Het gemene recht (art. 1184 B.W.: stilzwijgend ontbindend beding) kan nog steeds worden ingeroepen, omdat het steunt op een ingebreke blijven.

12. In de context van een akkoord aangevraagd door een aannemingsbedrijf, daar deze sector, zoals bekend, in de opengegooide markt onder zware druk is komen te staan, kan men zich afvragen wat de reactie zal zijn van de registratiecommissie wanneer aan de aannemer een opschortingsmaatregel zal zijn toegekend. Wat zal de houding van de erkenningscommissie zijn tijdens de akkoordprocedure in verband met een beslissing tot klasseverlaging, schorsing of intrekking van een of meer erkenningen van een aannemer die, op het ogenblik van de toekenning van het akkoord, niet meer aan de voorwaarden voldeed?

Art. 2, § 1, 5° van het K.B. van 5 oktober 1978 vermeldt als betrouwbaarheidsvoorwaarde dat de aannemer «niet in staat van faillissement kan verkeren, noch het voorwerp zijn van een procedure tot faillietverklaring of soortgelijke».

Aangezien de rechtbank, indien de akkoordaanvraag wordt verworpen, ambtshalve het faillissement kan uitspreken (art. 15, § 2), lijdt het geen twijfel dat de aannemer die een akkoordaanvraag heeft neergelegd in elk geval in de beslissingsperiode van 15 dagen onder toepassing zal vallen van de art. 2, § 1, 5° en 6, 2° van het K.B. van 5 oktober 1978. Het zal een interessant debat worden om uit te maken of dit niet zo zal zijn tijdens de gehele duur van de akkoordprocedure, daar het ambtshalve faillissement ook kan worden uitgesproken als de definitieve opschorting niet wordt toegestaan (art. 33, § 1) of wordt herroepen (art. 37, § 3).

¹⁷ Zie VAN BUGGENHOUT, C. en VAN DE MIEROP, I., «De boedelschulden onder faillissementsbeheer: status quaestionis», *Not. Fisc. M.*, 1996, 85.

Daarenboven zal in de meeste gevallen ook het probleem rijzen van achterstallen van voorheffingen en sociale bijdragen in de mate dat het precies in de bedoeling van de overnemer ligt aan de ontvanger van de bedrijfsvoorheffing en van R.S.Z. een afbetalingsplan voor te stellen dat gelijke tred zal houden met het tijdens de opschorting uit te werken plan, daar de R.S.Z. nagenoeg nooit afbetalingen toestaat voor langer dan zes maanden en de arbeidsrechtbanken steevast een maximum van twaalf maanden toestaan.

Ware het niet logischer geweest de wetgeving op de registratie en de erkenning van de aannemers aan te passen om niet – door de wet op de opschorting – een (bijkomend) liquiditeitsprobleem in het leven te roepen, gelet op de inhoudings- en doorstortingsplicht van de wederpartij van in totaal 30% van elke betaling gedaan aan de aannemer? Zal de intrekking van de erkenning voorts beletten dat aan de aannemer opdrachten worden gegund die hij broodnodig zal hebben om er weer bovenop te komen?

II. Het faillissement

13. Zoals gezegd, is het de bedoeling geweest van de wetgever het toepassingsveld van de faillissementswet te versmallen, doordat de kamers van de opschorting zich nu dienen toe te spitsen op de preventieve opsporing van bedrijven in moeilijkheden, om te pogen ze onder structurele begeleiding in continuïteit te houden, en mocht dit niet lukken, ze dan eventueel in vereffening te stellen eerder dan een faillissement uit te spreken.

Theoretisch heeft het faillissement als instrument van continuïteit van de onderneming volledig afgedaan.

Een aantal kamerleden heeft de doelstellingen van het ontwerp faillissementswet te weinig ambitieus gevonden, omdat enkel de actualisering van de bestaande toestand zou worden beoogd. Om welke reden echter een instrument dat al die jaren zijn deugdelijkheid heeft bewezen, overboord zou moeten gegooid worden, wijzen zij niet aan.

In wezen bevat het ontwerp drie fundamentele nieuwigheden:

- de afschaffing van het ambtshalve faillissement;
- de afschaffing van het akkoord na faillissement;
- de kwijtschelding van de schulden van de gefailleerde die te goeder trouw is.

14. Het ambtshalve faillissement gaf in de ogen van de wetgever de (marginale) mogelijkheid aan om de economische orde te handhaven door het ingrijpen van de rechtbank indien de schuldenaar er maar niet toe kwam aangifte te doen of wanneer de schuldeisers om allerlei redenen verkozten passief te blijven.

De openbare orde vereist dat een onderneming, wanneer haar eigen middelen zijn uitgeput, niet onbeperkt kan omschakelen op financiering van haar verliezen door de schuldeisers, op straffe het handelskrediet volledig te ontwrichten.

Volledig terecht herinnert de rechtspraak er dan ook regelmatig aan dat «de strenge eis van aangifte binnen vier dagen ondubbelzinnig de bescherming van de schuldeisers viseert en dus niet mag worden afgedaan als een wereldvreemde eis». ¹⁸ Dat de wetgever nog niet van mening is veranderd, moge blijken uit art. 122 en 123.

¹⁸ Corr. Brussel, 26 september 1991, onuitgegeven, A.R. nr. 5308.

Het is einde de zestiger jaren dat sommige rechters zich op grond van deze residuaire bevoegdheid een politionele rol hebben toegemeten op een schaal die niet was bedoeld door de wetgever.

Pas later is de nuttige preventieve rol er bij gekomen, en de praktijk heeft inmiddels getoond dat de voortreffelijke werking van de diensten voor handelonderzoeken o.l.v. ervaren handelsrechters tot het herstel van heel wat ondernemingen in moeilijkheden heeft bijgedragen. Het is deze rol die de wetgever thans wil institutionaliseren, terwijl de residuaire politionele rol aan het openbaar ministerie zal worden overgelaten.

Reeds hierboven werd beklemtoond dat van het optreden van het parket ter bescherming van de rechten van de schuldeisers en van het handelskrediet geen wondermiddel is te verwachten. Terecht werd door de rechtsleer opgemerkt dat het parket zoals het thans (onder)bemand is, zeker geen geldig alternatief vormt voor de depistagediensten die in de grotere rechtbanken goed zijn georganiseerd. ¹⁹

De afschaffing van het ambtshalve faillissement werd – zoals de kamerleden hebben vastgesteld – louter ingegeven door «redenen van rechtsdoctrinaire aard». Deze vaststelling komt er op een ogenblik dat de rechtsverfijning inzake de werking van de depistagediensten oplossingen heeft aangebracht die de rechten van verdediging verzoenen met deze van de schuldeisers die baat kunnen hebben bij een «blitz» faillissementsverklaring: de handelaar moet steeds vooraf worden gehoord, behalve in omstandigheden van uitzonderlijke spoed die moeten worden vermeld door de rechter die het faillissement uitspreekt. ²⁰

Terecht onderstreepte de rechtsleer dan ook dat dergelijke procedure niet in strijd is met art. 6 E.V.R.M. ²¹

Naar alle waarschijnlijkheid zal de afschaffing van het ambtshalve faillissement eerder te maken hebben met de cassatierechtspraak over de aansprakelijkheid van magistraten ²², daar door overdreven ijver soms een faillissement ten onrechte werd uitgesproken waardoor de handelaar inderdaad een niet te herstellen nadeel kan lijden met de aansprakelijkheid van de staat tot gevolg. Door het initiatief aan het parket over te laten kan men er in de praktijk van uitgaan dat dergelijk risico zich inderdaad veel minder zal voordoen, omdat het waarschijnlijk is dat de faillissementsvordering enkel noodgedwongen en in evidente gevallen zal worden ingesteld.

Dat het procedurele argument om de afschaffing van het ambtshalve faillissement te ondersteunen weinig overtuigt, blijkt ten slotte uit de debatten in de kamercommissie over de problemen rond de rechten van verdediging die door het voorgaande ontwerp niet zouden zijn nageleefd.

Terwijl het vaststaat dat de schuldenaar zich volgens het ontwerp niet in toestand van virtueel faillissement moet bevinden om een opschortingsmaatregel te kunnen genieten en er dus geen debat over de faillissementsvoorwaarden plaatsvindt, kan de schuldenaar in een aantal gevallen ambtshalve failliet worden verklaard. De minister van Justitie recht-

¹⁹ T KINT, F., «De diensten voor handelonderzoek, status quaestionis van het debat», in *Financieel recht tussen oud en nieuw*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1996, 845.

²⁰ Cass., 9 februari 1995, *T.R.V.*, 1995, 115.

²¹ T KINT, F., o.c., *Financieel recht tussen oud en nieuw*, 844.

²² Cass., 19 december 1991, *Arr. Cass.*, 1991-92, 364.

vaardigde deze verrassingsbeslissing door het feit dat de schuldenaar te allen tijde moet beseffen dat de akkoordprocedure kan uitlopen op een faillissement. Dezelfde redenering was voorheen al gehoord in het raam van de werking van de depistagekamers: de opgeroepen schuldenaar moet op elk ogenblik beseffen dat de depistageprocedure krachtens art. 442 Faill. W. in een faillissement kan uitmonden. Toch heeft het Hof van Cassatie terecht in al deze gevallen beslist dat de gefailleerde moest worden opgeroepen of, in geval van verwerping van het akkoord, dat hij opnieuw moest gehoord worden: de rechten van de verdediging zijn immers in alle gevallen te eerbiedigen, wil men niet een beslissing nemen in strijd met art. 6 E.V.R.M. Het besluit is dat de regering heeft voorgesteld een artikel 41 toe te voegen om te beklemtonen dat de schuldenaar in het bijzonder moet worden gehoord over de faillissementsvoorwaarden alvorens de rechtbank in het raam van de akkoordprocedure het faillissement ambtshalve kan uitspreken. Waarom deze bevestiging van de cassatierechtspraak niet kan gelden voor het «gewone» ambtshalve faillissement, is een raadsel.

Ten slotte is het (in het licht van de zgn. bekommernis van de wetgever dat het ambtshalve optreden onverenigbaar zou zijn met het E.V.R.M.) opmerkelijk vast te stellen dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel aan de schuldenaar het beheer over zijn goederen kan ontnemen, eventueel ambtshalve. Dergelijke ingrijpende maatregelen die *de facto* het krediet van de schuldenaar zal doen instorten en zijn faillissement zal uitlokken, kan worden genomen zonder dat hij dient te worden gehoord, en door de voorzitter dienen niet eens de omstandigheden van uitzonderlijke spoed te worden opgegeven die de maatregelen zouden noodzakelijk maken. Hopelijk zal de rechterlijke macht deze lacune, in navolging van de rechtspraak van het Hof van Cassatie,²³ opvullen.

15. Over de afschaffing van het akkoord na faillissement kan men slechts tot in den treure toe herhalen dat hiermee een bij wijlen uiterst nuttig (maar onvoldoende bekend en dus onbemand door de practici) instrument verloren zal gaan.

Wellicht halen deze akkoorden geen krantenkoppen, maar het aantal ondernemingen die als het ware geruisloos in continuïteit zijn gebleven dankzij een akkoord zijn talrijker dan men denkt. Hiervoor is een dubbele uitleg voorhanden:

- de hardnekkigste schuldeiser wordt milder wanneer hij dreigt te worden geconfronteerd met het discontinuïteitsperspectief, namelijk een attest van oninvorderbaarheid van een vordering en het verlies van omzet;

- de werkelijkheid is dat faillissementen soms worden openverklaard wegens slordigheid of grove nalatigheid in de procedure, wat meestal gepaard gaat met een onjuist patrimoniaal beeld: het akkoord is dan de voor de hand liggende rechtzetting via de voortzetting der activiteiten.

Op vragen van de kamerleden naar het waarom van de afschaffing, tegen het advies van de meeste deskundigen in, is de minister het antwoord schuldig gebleven.

16. Belangrijk is vast te stellen dat een reeks faillissementsthema's die soms brandend controversieel zijn, door het ontwerp niet worden beroerd, zodat de discussies in rechtsleer en rechtspraak al hun actualiteit behouden:

- de rechtspositie van de curator als neutrale bewindvoerder die zijn opdracht uit de wet put²⁴ versus de curator als zgn. vertegenwoordiger van de schuldeiser/gefailleerde;²⁵

- de bevoegdheid van de curator om aansprakelijkheidsvorderingen in te stellen versus het individuele vorderingsrecht van de schuldeisers.²⁶

- de zwanenzang van de uitbreiding van het faillissement tot «de meester van de zaak»;²⁷

- de devolutieve kracht van het hoger beroep;

- de gevolgen van de niet-tegenwerpelijke van handelingen van de schuldenaar in de verdachte periode gesteld.

17. Met betrekking tot de faillissementsvoorwaarden is te onderstrepen dat de oorspronkelijke herleiding tot twee voorwaarden op de valreep is ingetrokken zodat de wetgever er zich nu toe beperkt heeft het gemene recht en de cassatierechtspraak te bevestigen: het wankelen van het krediet zal door de rechter worden beoordeeld als een voorwaarde voor het ophouden te betalen.

Ook de duurzame aard van de illiquiditeit is thans reeds een voorwaarde die als verfijning door de rechtspraak is toegevoegd geworden.

Voor de duidelijkheid worden de voornaamste parameters van de rechtspraak, die dus hun actualiteit zullen behouden, hierna op een rij gezet.

De staking van betaling hangt niet af van de solvabiliteit van de onderneming, maar heeft alles te maken met haar liquiditeitsstoestand.²⁸ Een gebrek aan liquiditeiten werkt de onmogelijkheid tot betalen in de hand, terwijl een gebrek aan solvabiliteit in een eerste fase invloed zal uitoefenen op de kredietwaardigheid. Omgekeerd kan de solvabiliteit van de schuldenaar voor gevolg hebben dat de schuldenaar die zijn activa binnen redelijke termijn realiseert, zijn schulden zal kunnen betalen.²⁹ Zo wordt soms uit de vaststelling dat de vennootschap met een bijzonder zwaar negatief vermogen werkt, het gebrek aan kredietwaardigheid afgeleid, wanneer de schuldeisers geen verder uitstel meer willen toestaan.³⁰

Het niet betalen van een reeks eisbare schulden kan *in se* wijzen op een onvoldoende kredietwaardigheid om de schulden te voldoen. Met het verkrijgen van faciliteiten van een belangrijke schuldeiser na het faillissement wordt in de regel terecht geen rekening gehouden.³¹

²⁴ Cass., 16 februari 1995, *R.W.*, 1995-96, 88 en *Arr.Cass.*, 1995, 181.

²⁵ VAN BUGGENHOUT, C., «De rechtspositie van de curator in het faillissementsrecht en het sociaal recht», in *Handels-, Economisch en Financieel recht*, Gent, Mys & Breesch, 1995, 33.

²⁶ VAN BUGGENHOUT, C. en CLEVENBERGH, O., «L'action en responsabilité pour aggravation du passif, préjudice collectif et cumul de préjudices individuels: tentative d'éclaircissement», *T.B.H.*, 1995, 536; Brussel, 7 december 1995, *Snelberichten Handelsrecht*, 1996, 120.

²⁷ VAN BUGGENHOUT, C., «Samenvoeging van faillissementen», *R. Cass.*, 1995, 25.

²⁸ Kh. Kortrijk, 7 februari 1991, *T.B.H.*, 1991, 618; Luik, 4 november 1993, *R.R.D.*, 1994, 215.

²⁹ Brussel, 1 maart 1989, onuitgegeven, A.R. 4143/88.

³⁰ Brussel, 2 maart 1994, onuitgegeven A.R. 3664/94 en Brussel, 31 mei 1995, onuitgegeven, A.R. 3829/95.

³¹ Kh. Hasselt, 16 december 1993, onuitgegeven, A.R. 3317/93.

²³ Cass., 9 februari 1995, *T.R.V.*, 1995, 115.

Tijdelijke betalingsmoeilijkheden zijn niet voldoende om het faillissement van een vennootschap uit te spreken,³² evenmin als de aanwezigheid van slechte economische vooruitzichten, noch het feit dat bepaalde leveringen contant moeten worden betaald, noch het feit dat er negatieve solvabiliteitsrisico's bestaan, in zoverre deze toestand niet van aard is de eventuele liquiditeitsproblemen duurzaam te beïnvloeden.³³

Het niet betalen van één enkele schuld is evenwel voldoende indien de onmogelijkheid deze te voldoen niet van voorbijgaande aard is.³⁴

Alhoewel het feit van een belangrijke schuldeiser niet te betalen tot een staking van betaling kan leiden, kan het faillissement niet worden uitgesproken indien de rechtbank die werd geadieerd om het faillissement uit te spreken, op geen enkele manier werd geïnformeerd over de mogelijkheid van een gedwongen tenuitvoerlegging. *In casu* liet de afwezigheid van elke gerechtelijke procedure denken dat het krediet van de handelaar niet aan het wankelen was.³⁵

Het wankelen van het krediet komt tot stand wanneer de schuldenaar enkel kan overleven met behulp van frauduleuze middelen.³⁶

Voor de beoordeling van de faillissementsvoorwaarden dient de rechter zich te plaatsen op het ogenblik dat hij de faillietverklaring uitspreekt³⁷ en niet op de dag van de invereffeningstelling.³⁸ Eventuele latere betalingen of kapitaalinjecties door derden kunnen niet meer in aanmerking worden genomen.³⁹ Deze regel geldt eveneens bij het aanwenden van de rechtsmiddelen tegen het faillissementsvonnis, zelfs indien de rechtbank van koophandel territoriaal onbevoegd blijkt te zijn.⁴⁰ Ook de rechter die uitspraak doet op verzet beoordeelt de omstandigheden zoals deze bestonden ten tijde van het vonnis dat het faillissement uitsprak.⁴¹

De strafvordering wegens bankbreuk of andere inbreuken gepleegd naar aanleiding van het faillissement kan geen invloed hebben op het bestaan van het faillissement. Het principe «le criminel tient le civil en état» is niet van toepassing.⁴²

In geval van een faillissement op aangifte, is de rechtbank niet gehouden door de bekentenis, maar onderzoekt zij ambts-

halve het al dan niet vervuld zijn van de voorwaarden.⁴³ Het recht om tot bekentenis van de staking van betaling over te gaan behoort toe aan de raad van bestuur⁴⁴ en niet aan een voorlopig bewindvoerder die werd aangesteld om verslag uit te brengen over de toestand van de vennootschap die het voorwerp uitmaakt van een conflict onder aandeelhouders.⁴⁵

Een schuldeiser die dagvaardt in faillissement om druk uit te oefenen op de schuldenaar in plaats van tot gedwongen tenuitvoerlegging van een vonnis over te gaan, begaat een fout.⁴⁶ Om die reden blijven de rechtbanken terecht zeer achterdochtig tegen de vordering tot faillietverklaring, ingesteld door één schuldeiser, precies omdat deze vaak wordt gehanteerd als drukkingsmiddel om te pogen zich voor de andere schuldeisers te doen betalen.

Aan de betreurenswaardige neiging van een aantal rechtbanken om zelfs bij faillissement op aangifte stelselmatig de datum van de staking van betaling in het faillissementsvonnis zonder enige motivering terug te draaien tot zes maanden voor dit vonnis, wordt een einde gemaakt: de rechtbank zal voortaan de ernstige omstandigheden moeten aangeven die erop wijzen dat er vóór de datum van faillissement is opgehouden te betalen (art. 12). De curatoren van hun kant beschikken over veel meer tijd (zes maanden) om te dagvaarden en ook de derden belanghebbenden kunnen dagvaarden in vastlegging van een verdachte periode.

18. Het faillissement van een vennootschap in vereffening heeft de laatste jaren de gemoederen fel beroerd.

Ook op dit vlak is de redenering van de wetgever niet steeds logisch te volgen.

De voorwaarde van art. 437, § 2, Faill. W. dat men moet handel *drijven* om failliet te worden verklaard, is door het ontwerp overgenomen (art. 2).

Gelet op de rechtspraak volgens dewelke een koopman die enkel nog daden van vereffening stelt geen handel meer drijft in de zin van art. 437, § 2, Faill. W.⁴⁷ en gelet ook op het vereiste van artikel 2, tweede lid, dat geen onderscheid maakt tussen kooplieden en rechtspersonen, heeft de wetgever de stelling die het Hof van Cassatie eigenlijk bij wijze van algemene regelgeving op 17 juni 1994⁴⁸ had herhaald, in art. 12, derde lid, overgenomen: het faillissement van een *rechtspersoon* in vereffening kan nog worden uitgesproken tot zes maanden na het sluiten van de vereffening. Daarmee wordt dus automatisch verondersteld dat een *rechtspersoon* die enkel vereffeningsdaden kan stellen – in tegenstelling tot een koopman – wel geacht wordt *handel te drijven*.

De uitdrukkelijke weergave van de stellingname van het Hof van Cassatie in de tekst van het ontwerp toont wel meteen aan dat dergelijke faillietverklaring in het licht van art. 437, § 2, in de huidige stand van de wetgeving niet zo evident is als men het laat uitschijnen.

³² Kh. Brussel, 2 maart 1995, onuitgegeven, A.R. 333/95F; Kh. Kortrijk, 7 februari 1991, *T.B.H.*, 1991, 618; Kh. Nijvel, 16 mei 1994, *R.R.D.*, 1994, 352.

³³ Kh. Dendermonde, afdeling St.-Niklaas, 30 september 1992, *T.B.H.*, 1992, 1027.

³⁴ COPPENS, P. en T'KINT, F., «Examen de jurisprudence – Les faillites et les concordats», *R.C.J.B.*, 1979, 378; Luik, 28 juni 1990, *J.L.M.B.*, 1991, 614.

³⁵ Luik, 4 februari 1992, *J.L.M.B.*, 1992, 637.

³⁶ Luik, 8 juni 1995, *J.L.M.B.*, 1995, 1221.

³⁷ Luik, 28 juni 1990, *J.L.M.B.*, 1991, 614; Kh. Brussel, 8 november 1991, onuitgegeven, A.R. 1816/91.

³⁸ Luik, 28 februari 1991, *Pas.*, 1991, II, 126.

³⁹ LEFEBVRE, E., *La faillite – conditions d'ouverture, Traité pratique de droit commercial*, II, Brussel, Story Scientia, 1992, 267-268; Kh. Brussel, 8 november 1991, onuitgegeven, A.R. 1816/91.

⁴⁰ Luik, 8 juni 1995, *J.L.M.B.*, 1995, 1221.

⁴¹ Kh. Luik, 20 oktober 1981, *Jur. Liège*, 1982, 96.

⁴² Kh. Luik, 2 november 1994, *T.B.H.*, 1996, 432.

⁴³ Kh. Kortrijk 26 april 1991, onuitgegeven, A.R. 302/91 en 379/91; Kh. Dendermonde, afdeling Sint-Niklaas, 30 september 1992, *T.B.H.*, 1992, 1027.

⁴⁴ Kh. Kortrijk, 26 april 1991, onuitgegeven, A.R. 302/91 en 379/91.

⁴⁵ Luik, 9 maart 1995, *J.L.M.B.*, 1995, 610.

⁴⁶ Luik, 4 februari 1992, *J.L.M.B.*, 1992, 637.

⁴⁷ Brussel, 6 april 1995, *T.B.H.*, 1996, 427.

⁴⁸ *R.W.*, 1994-95, 561.

Daarenboven heb ik steeds verdedigd dat de bevestiging van de mogelijkheid een ontbonden rechtspersoon failliet te verklaren, niet te verzoenen is met de rechtsfiguur van de verminderde rechtspersoonlijkheid en van de boedelvorming die door de wetgever in het leven zijn geroepen om een ontbonden rechtspersoon op geordende wijze te kunnen vereffenen⁴⁹ en in werkelijkheid louter om opportuniteitsredenen is aangevoerd om de mogelijkheid te bieden een politionele controle uit te oefenen op de vereffeningen en vooral op de handelingen gesteld door de vereffenaars.

Dat dit beleid van de rechter inzake ontbonden rechtspersonen weerklink heeft gevonden in het ontwerp, is des te opmerkelijker als men vaststelt dat dezelfde wetgever het ambtshalve faillissement heeft afgeschaft, omdat hij ondubbelzinnig heeft gekozen voor de passieve rol van de rechter en het politionele optreden aan het parket heeft overgelaten.

Verder is de juridische-technische logica van de faillietverklaring van een ontbonden rechtspersoon zoek als men vaststelt dat telkens wanneer het akkoord niet kan plaatsvinden (hetgeen een toestand van virtueel faillissement veronderstelt – zie art. 24, 33 en 37 van het ontwerp gerechtelijk akkoord), de wetgever de rechtbank aanspoort de vereffening door tussenkomst van de commissaris te «organiseren» (art. 43). Dit bevestigt wel dat de inspiratie van het Hof van Cassatie en thans van het ontwerp inderdaad te zoeken is in de richting van de politionele controle: als de vereffening wordt georganiseerd en de vereffenaar wordt gekozen met goedkeuring van de rechtbank, mag de vereffening haar eigen finaliteit terugvinden...

Deze vaststelling wordt verder nog versterkt door het feit dat reeds uit de discussie in de kamercommissie is gebleken dat de wetgever een grote achterdocht koestert (wellicht onder indruk van misbruiken die steeds en overal opduiken) tegen de rechtsfiguur van de vrijwillige invereffeningstelling in het algemeen en jegens de door de aandeelhouders aangestelde vereffenaar – zeker wanneer het een rechtspersoon betreft – in het bijzonder.

Deze fundamentele vertrouwenscrisis resulteerde o.m. in de opmerkelijke bepaling van art. 12, laatste lid, van het ontwerp van faillissementswet, volgens hetwelk «het vonnis mag het tijdstip van staking van betaling niet vaststellen op meer dan zes maanden voor het vonnis van faillietverklaring, *tenzij dit vonnis het faillissement betreft van een meer dan zes maanden voor de faillietverklaring ontbonden rechtspersoon waarvan de vereffening al dan niet werd afgesloten, en waarvoor aanwijzingen bestaan dat deze werd of wordt bewerkstelligd met de bedoeling nadeel te berokkenen aan de schuldeisers. In dat geval kan het tijdstip van de staking van betaling worden vastgesteld op de dag van het ontbindingsbesluit*».

Deze tekst roept vele vragen op.

Hoe kan de ontbinding van een rechtspersoon en de samenloop die ermee gepaard gaat «nadeel» toebrengen aan de schuldeisers, anders dan in de hypothese dat de rechtspersoon die virtueel failliet was op het ogenblik van het ontbindingsbesluit, eerder dan aangifte van faillissement te doen, kiest voor de invereffeningstelling, in de hoop aldus de ver-

dachte periode «op te schuiven» en een aantal verdachte handelingen veilig te stellen.

Deze bekommernis is echter niet specifiek toe te wijzen aan de ontbonden rechtspersoon. Het gevaar voor manipulatie van de verdachte periode bestaat in de persoon van elke schuldenaar die virtueel failliet is: precies om deze reden wordt hij gestraft als bewezen is dat hij niet binnen de termijn van art. 9 aangifte heeft gedaan met het (benadelende) oogmerk het faillissement uit te stellen (art. 123, 3°).

Daarenboven heeft de tekst geen betrekking op de beslissing van de *vereffenaar* geen aangifte van faillissement te doen, omdat de bedoeling slaat op het bewerkstelligen van de ontbinding: dit zou trouwens geen zin hebben, ook niet in de stelling van het arrest van het Hof van Cassatie van 17 juni 1994 waarnaar de wetgever voortdurend verwijst, omdat uit dit arrest niet kan worden besloten dat er staking van betaling zou zijn als het actief niet voldoende zou zijn ter voldoening van alle schulden.⁵⁰ Ook in de stelling van de wetgever zou dit niet kunnen als men weet dat de kamer van opschorting zelfs nog een invereffeningstelling kan organiseren eerder dan een ambtshalve faillissement uit te spreken (art. 43 van het ontwerp gerechtelijk akkoord).

In de (absurde) hypothese dat de wetgever een specifieke antimanipulatie-van-de-verdachte-periode-bepaling zou hebben willen inlassen enkel voor rechtspersonen die beslissen zich in ontbinding te stellen, dient te worden vastgesteld dat de tekst volkomen aan dit oogmerk voorbijschiet: aangezien het de bedoeling zou zijn te beletten dat handelingen die per definitie werden gesteld vóór het ontbindingsbesluit en die de schuldeisers zouden benadelen, aan de niet-tegenwerpelijksregels van de verdachte periode zouden ontsnappen door het kunstmatig verschuiven van deze periode in de tijd, kan dergelijke bepaling maar zin hebben als ze de mogelijkheid zou bieden de datum van staking van betaling vast te leggen zes maanden vóór het ontbindingsbesluit.

19. De gewone en algemene bevoorrechte schuldeisers kunnen thans hun rechten tegen het buitenbezitgestelde vermogen slechts doen gelden door aangifte van hun schuldvordering te doen in het passief van het faillissement. Zij kunnen geen veroordeling van de curator vorderen om te worden betaald, want het verkrijgen van een uitvoerbare titel tegen het buitenbezitgestelde vermogen is niet te verenigen met de regel dat alle uitvoeringsdaden tegen de curator dienen te worden vervolgd.

Van de andere kant beletten de samenloop en de opschortingsregel niet dat een gewone schuldeiser tegen een gefailleerde wiens faillissement nog niet is afgesloten een veroordeling en dus een uitvoerbare titel zou vorderen voor zijn schuldvordering: als hij een dividend krijgt uit de boedel, dan zal deze op de vordering worden aangerekend.

Tijdens het faillissement kunnen de schuldeisers in de regel het beleid van de curator noch beïnvloeden noch bepalen. De wet is aldus opgevat dat, om de faillissementsafwikkeling te versnellen, de gewone en algemene bevoorrechte schuldeisers in de regel niet worden geraadpleegd noch verzet kunnen aantekenen tegen beslissingen van de curator. Misnoegde schuldeisers kunnen alleen aan de rechter-commissaris vragen dat de curator zou worden ontzet en moeten in beginsel wachten tot de rekeningen zijn voorgelegd

⁴⁹ zie ook GEINGER, H., VAN BUGGENHOUT, C. en VAN HEUVERSWEYN, C., «Overzicht van rechtspraak. Het faillissement en het gerechtelijk akkoord (1990-1995)», *T.P.R.*, 1996, (909), p. 917-919, nrs. 5-7.

⁵⁰ Noot onder Kh. Hasselt, 29 september 1994, *T.B.H.*, 1995, 555.

vooraleer zij enige vordering tegen de curator kunnen instellen.

Een keuze van de curator voor de continuïteit zou slechts uitzonderlijk kunnen bestreden worden. Dit zou het geval zijn indien de voortzetting van de activiteiten wordt ondernomen zonder toelating van de rechtbank, indien de overdracht zelf geschiedt zonder de nodige toestemmingen van de schuldeisers c.q. de rechtbank, of nog indien de voortzetting deficitair wordt gevoerd in de hoop de activa in *going concern* en dus voor een hogere prijs te kunnen verkopen. Dit laatste is niet uitzonderlijk.

In de praktijk komt het voor dat er op het eerste zicht een evenwicht is in de uitbatingsrekening, omdat de voorraden en grondstoffen, aanwezig op het tijdstip van het faillissement, niet als kostprijs in aanmerking worden genomen. In die hypothese zijn de algemene bevoorrechte en gewone schuldeisers het kind van de rekening, omdat zelfs indien de vaste activa door de voortzetting voor een hogere prijs kunnen worden verkocht, deze meerwaarde meestal de *bijzonder* bevoorrechte schuldeisers ten goede komt.

Processueel is de rechtspositie van de gewone en algemene bevoorrechte schuldeisers weinig gunstig (althans in de gebruikelijke hypothese dat de schuldeisers niet zijn opgeroepen voor een akkoordvergadering en dan ook geen toestemming kunnen geven tot de voortzetting).

De curator zal, voor de schade ontstaan door zijn foutieve beleidsbeslissingen, kunnen worden aangesproken bij het doen van de rekeningen. In geval van een voortzetting die feitelijk deficitair is wegens de opslorping van de voorraden en grondstoffen, zal de consistentie ervan en de hoegrootheid van de schade kunnen worden gemeten aan de hand van de ter griffie neergelegde inventaris der roerende goederen.

Het wetsontwerp faillissementswet betreft de rechtspositie van deze schuldeisers op aanmerkelijke wijze.

De rechter-commissaris kan een vergadering van schuldeisers of van sommige onder hen bijeenroepen (art. 76). Vanaf het derde jaar na de faillietverklaring wordt deze bijeenroeping een wettelijke verplichting: m.i. zou de vervanging van de wettelijke publicatieplicht van deze opvolging door een omzendbrief ook moeten slaan op de inhoud van het verslag van de curator over de stand van zaken van de vereffening. Om praktische en kostenbesparende redenen (welke schuldeiser verliest er graag een namiddag op de rechtbank?) zou het aan de rechter-commissaris kunnen worden overgelaten te beslissen de vergadering te vervangen door een schriftelijk verslag dat, na door hem te zijn goedgekeurd, aan de schuldeisers wordt rondgestuurd.

Een tweede verbetering geldt de aanstelling van een curator *ad hoc* bij de verkoop van activa, die in kort geding is aan te vragen (art. 74 § 3). Alleen begrijpt men niet waarom de curator *ad hoc* zich tot de rechtbank zou moeten wenden om de verkoop te doen verbieden. M.i. beschikt een curator *ad hoc* beter over de volheid van de wettelijke bevoegdheid met betrekking tot de tegeldemaking van de litigieuze activa: zijn opdracht zou er dan in bestaan deze te gelde te maken overeenkomstig de wettelijke voorschriften en met naleving van de rechten van de schuldeisers. Wil hij daarbij de geplande verkoop stopzetten of laten plaatshebben met andere voorwaarden en/of modaliteiten, dan is het zijn uitsluitende verantwoordelijkheid en kan enkel zijn beslissingsrecht gelden, zoals bij elke curator het geval is.

Gelet daarenboven nog op het feit dat de praktijk heeft uitgewezen dat de rechten van de schuldeisers ook in gevaar kunnen komen door onbezonnen voortzettingsrisico's die door curatoren worden genomen onder druk van allerlei derden die belang hebben bij het in stand houden van de onderneming, zou m.i. dezelfde maatregel moeten kunnen genomen worden, d.i. een curator *ad hoc* te horen aanstellen die hetzij de voortzetting zal beëindigen, hetzij ze zal voeren met naleving van de rechten van de schuldeisers en van de economische wetmatigheden.

Recente gebeurtenissen hebben anderzijds uitgewezen dat niet alle curatoren in dezelfde mate hun morele plicht tot continuïteit ter harte nemen. Ook hier kan de aanstelling van een curator *ad hoc* nodig blijken om de onderneming *going concern* te houden met het oog op een optimale voorbereiding van een gehele of gedeeltelijke overdracht.

20. In beginsel kan de curator slechts overgaan tot de vereffening van de activa «zodra alle schuldvorderingen *definitief* worden aanvaard of verworpen door een, zelfs bestreden uitvoerbare beslissing» (art. 73, § 1, ontwerp); onnodig te zeggen dat hier enkele maanden, zoniet in geval van hoger beroep, wellicht jaren zullen voor nodig zijn.

Weliswaar kunnen de curatoren de rechtbank verzoeken, de gefailleerde opgeroepen, om te mogen vereffenen vanaf de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen (art. 73, § 2, ontwerp), maar hiervoor is een procedure voor de rechtbank vereist, zodat de termijn om de onderneming te kunnen overdragen zal bedragen: dertig dagen (maximale termijn voor sluiting van het P.V. van nazicht) + de tijd nodig voor de uitzonderingsprocedure geregeld in art. 73, § 2, van het ontwerp.

Art. 48 van het ontwerp bepaalt wel (zoals thans art. 477, § 1, Faill.W.) dat de verkoop van de activa, onderhavig aan spoedig bederf en waardevermindering, vanaf de datum van het faillissement kan plaatshebben met toestemming van de rechter-commissaris, maar zelfs als men, door een ruime interpretatie, zou kunnen beschouwen dat een handelsfonds als geheel vatbaar is voor waardevermindering door de niet-uitbating ervan, is het in elk geval zo dat een gebouw nooit tot een handelsfonds kan behoren en op zich niet verondersteld wordt in waarde te verminderen door de niet-uitbating ervan. Daarenboven rijst er voor de gebouwen een essentieel probleem van procedure van hypothecaire zuivering: dit kan enkel in het raam van de procedure geregeld in art. 1190 e.v. Ger.W. die een machtiging van de rechtbank veronderstelt. Wegens deze essentiële hypothecaire zuiveringsprocedure kan men dus niet stellen dat een onroerend goed enkel op machtiging van de rechter-commissaris kan worden verkocht, waaruit is te besluiten dat het uitzonderingsregime van art. 48 niet zal gelden voor onroerende goederen.

Industriële bedrijven bevatten echter vaak onroerende goederen, en de continuïteit van deze industrieën is soms een kwestie van enkele dagen (waarbij de overdracht na faillissement in vele gevallen voordien is voorbereid geworden).

Het is dus wellicht essentieel dat de uitzonderingsprocedure van art. 73, § 2 (machtiging van de rechtbank) die slechts ingaat vanaf de sluiting van het P.V. van nazicht der schuldvorderingen, zou kunnen beginnen lopen vanaf de faillissementsdatum, zodat de curator in één procedure nu onmiddellijk na het faillissement zou kunnen vragen om te vereffenen vóór de sluiting van het P.V. van nazicht en om de

onroerende goederen uit de hand te kunnen verkopen overeenkomstig de regels van het Gerechtelijk Wetboek.

Men kan natuurlijk antwoorden dat het gezamenlijk opzet van beide ontwerpen is de structurele begeleiding en redding van ondernemingen in moeilijkheden uitsluitend door de akkoordprocedure te laten verlopen en het faillissement nog enkel als doodgraver te gebruiken.

Toch zou het zonde zijn en in elk geval niet getuigen van realisme het faillissement als instrument van continuïteit zonder meer af te schrijven.

Met betrekking tot de techniek van overdracht van industriële gehelen is ten slotte te betreuren dat de wetgever blijkbaar geen oog heeft gehad voor de mogelijkheid voor de commissaris/curator om een beroep te doen op het regime van overdracht van art. 174/64 Venn.W., dat toch fundamenteel verschilt van het bestaande regime uit het burgerlijk recht.⁵¹

Daar deze overdrachten zouden worden gecontroleerd door de rechtbank van koophandel (en de schuldeisers in geval van akkoordprocedure), zouden zelfs de termijnen van de art. 174/56 en 174/60 Venn.W. kunnen worden afgeschaft.

Dit is des te opmerkelijker, omdat de wetgever van 29 juni 1993 daarentegen wel in de mogelijkheid van een fusie of een splitsing na faillissement heeft voorzien en daarbij enkel de hypothese van het akkoord na faillissement voor ogen kon hebben, hypothese die dan nog gedoemd is om te verdwijnen.

21. Aangezien het akkoord na faillissement verdwijnt, bestaat ook het probleem niet meer van de opschorting van de verkopen tot na de akkoordvergadering en is dus ook de machtigingsprocedure van art. 477 Faill. W. (verkoop roerende goederen vóór de akkoordvergadering) zonder voorwerp geworden.

De term «toestaan» wijst erop dat zij de voortzetting kunnen toevertrouwen aan derden die niet noodzakelijk hun werknemers of aangestelden zullen zijn. Het ware wellicht eenvoudiger geweest dezelfde uitdrukking te gebruiken als in artikel 75 (voortzetten of laten voortzetten).

Om de curatoren te beschermen tegen de druk van buitenaf enerzijds, en omdat het rendabiliteitsvereiste in de eerste uren en dagen niet steeds voor de hand ligt, anderzijds, ware het wellicht aangewezen geweest een termijn van acht dagen te bepalen om de rechtbank te adiëren met een verzoekschrift tot machtiging.

Een controle van de belangen van de schuldeisers door de rechtbank dringt zich uiteraard zo spoedig mogelijk op, in de eerste plaats om te vermijden dat er een vermenging zou plaatsvinden tussen activa die de boedel toebehoren op de datum van het faillissement en de nieuw verworven activa en aangegane verbintenissen: een voortzetting in het belang van de schuldeisers vereist aldus dat de aanwezige voorraden aan de historische aanschafprijs in de rekeningen van de voortzetting zouden worden geboekt, zoniet bestaat het risico dat de schuldeisers in de boedel ongewild de eventuele verliezen van de boedel zouden financieren.

Met deze belangen zal zeker nog meer rekening moeten worden gehouden, daar een voortzetting stevast geruime tijd kan aanslepen, omdat de overdracht in *going concern*

slechts zal kunnen gerealiseerd worden in de vereffening-fase, wat in het belang van de continuïteit zeker te betreuren valt (zie *supra*).

Om dezelfde reden mist de voortzetting van art. 75 nadat de vereffening-fase is bereikt, nagenoeg elke realiteitszin en is ze *de facto* volledig overbodig geworden: continuïteit van de onderneming verdraagt geen hiaat van weken of maanden.

22. Art. 102, § 2, houdt de mogelijkheid voor de rechtbank in om, op verzoekschrift van de curator: «*Wanneer het belang van de boedel het vereist en op voorwaarde dat een tegeldemaking van het bezwaarde goed kan worden verwacht die de hypothecaire schuldeisers niet benadeelt, na de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser bij gerechtsbrief te hebben opgeroepen, de schorsing van de tenuitvoerlegging te bevelen voor een maximumtermijn van een jaar te rekenen van de faillietverklaring.*»

Onnodig te onderstrepen dat de curator dergelijk vertragend ingrijpen in de vereffening slechts met veel omzichtigheid zal hanteren; hij zal heel zeker moeten zijn dat de te verwachten waardevermindering door de marktevoluit zal waargemaakt worden, rekening houdend met de loop der interesten die in de meeste gevallen aan de hoge kant zullen uitvallen wegens de contractuele verhogingsbedingen.

Wel zal zijn aansprakelijkheid in belangrijke mate zijn afgedekt, omdat de rechtbank de eventuele schorsing beveelt en de hypothecaire schuldeiser wordt gehoord, behoudens natuurlijk het recht voor deze schuldeiser om hoger beroep in te stellen.

23. Artikel 74 § 4 bevat een specifieke bepaling omtrent de «homologatie» van een voor faillissement overgedragen onderneming in werking. De juridische rechtvaardiging van deze homologatie is niet duidelijk. In het licht van het faillissementsrecht, is de verkoop door partijen gesloten aan de curator tegenwerpelijk, zelfs indien niet alle rechtshandelingen zijn openbaar gemaakt wanneer de wet zulks vereist. De oude stelling van het Hof van Cassatie over de vertegenwoordiging van de schuldeisers en van de gefailleerde⁵² vindt wel nog steeds weerklank in de rechtspraak,⁵³ maar de stem van de dubbele vertegenwoordiging verstomt langzaam, o.m. omdat het Hof van Cassatie zelf de toon heeft aangegeven door stevast te onderstrepen dat de curator de bij de wet bepaalde «machten» uitoefent *in het belang* van de gefailleerde zowel als van de schuldeisers,⁵⁴ waarbij echter op overbodige wijze wordt verwezen naar de «gerechtelijke lasthebber».

De rechtsleer verlaat inmiddels meer en meer de opvatting van de vertegenwoordiging om de opdracht van de curator te verklaren⁵⁵ aan de hand van de Faillissementswet

⁵² Cass., 10 december 1925, *Pas.*, 1926, I, 106

⁵³ Kh. Brussel, 14 juni 1988, *T.B.H.*, 1990, 229; Luik, 8 november 1993, *J.L.M.B.*, 1993, 1430; Bergen, 8 maart 1994, *J.L.M.B.*, 1994, 1044; Antwerpen, 13 februari 1996, *R.W.*, 1996-97, 1161 met noot Dirix, E.

⁵⁴ Cass., 2 mei 1994, *R.W.*, 1994-95, 861; Cass., 16 februari 1995, *Arr.Cass.*, 1995, 181.

⁵⁵ «La responsabilité du curateur répond à des règles propres qu'il convient de déduire directement du droit de la faillite plus que du Code Civil», VEROUGSTRATE, I., «La responsabilité du curateur de la faillite», in *studiedag conferentie van de jonge balie te Mons*, 28 april 1989, 3.

⁵¹ BRAECKMANS, H., «De vennootschapswet van 13 april 1995», *R.W.*, 1995-96, (1457), 1477; TILQUIN, T., «Le transfert d'une universalité ou d'une branche d'activité», *J.T.*, 1996, 493.

en de eruit voortvloeiende buitenbezitstelling, om te besluiten dat de curator de rechten uitoefent die deel uitmaken van het buitenbezitgestelde vermogen op grond van de machten die hem zo expliciet door de Faillissementswet zijn toegekend. In die zin treedt hij zowel op in het voordeel van de schuldenaar als van de gezamenlijke schuldeisers.⁵⁶

Volgens recente rechtspraak is de curator het wettelijk orgaan van de geïnstitutioneerde gemeenschap die voortvloeit uit het faillissement. Hij put zijn specifieke bevoegdheden uit de wet om de belangen van de gezamenlijke schuldeisers te behartigen.⁵⁷

Met uitzondering van de opdrachten vervat in de art. 16 tot 19 (huidige art. 445 e.v. Faill. W.) is op de verkoop die definitief is gesloten door de curator, niet meer terug te komen. De mogelijkheid deze verkoop te laten bekrachtigen na faillissement suggereert (ten onrechte) het tegendeel, zonder enig rechtsgevolg teweer te brengen dat nog niet bestond: m.i. betreft het hier een overbodige procedurestap die enkel (nog meer) verwarring zal zaaien over de rechtspositie van de curator.

24. De opdrachten van de rechter-commissaris zijn verduidelijkt (art. 35) maar ook uitgebreid (zie art. 77) geworden.

Krachtens zijn algemene opdracht zal de rechter-commissaris de vereffeningswerkzaamheden opvolgen en waakzaam toezien dat de verkopen en inningen van vorderingen niet zonder reden blijven aanslepen. Hij kan alle nuttige vragen stellen in het belang van de gefailleerde en/of van de schuldeisers, maar hij is in principe niet bevoegd om opportuniteitsbeslissingen te nemen in de plaats van de bewindvoerder. Het komt hem dus niet toe onderhandelingen te voeren met kandidaat-overnemers.

Eén specifieke opdracht maakt wel een uitzondering op de regel uit, daar de rechter-commissaris – uiteraard op zijn verantwoordelijkheid – kan *bevelen* een (tussen)dividend te betalen aan de schuldeisers (art. 77) en dus voortaan rechtstreeks zal kunnen ingrijpen in de verrichtingen van rangregeling.

In het algemeen bevat het ontwerp een actievare tussenkomst van de rechter-commissaris in de vereffeningswerkzaamheden.

⁵⁶ VAN BUGGENHOUT, C., «Overname van ondernemingen in moeilijkheden of in faillissement», in *Schuldeisers en ondernemingen in moeilijkheden*, Kalmthout Biblio, 1994, 193; COLLE, Ph., «Recente ontwikkelingen in het faillissementsrecht: de ware functie van de curator, de boedelschulden en het faillissement van de vennootschap in vereffening», en VAN BUGGENHOUT, C., «De rechtspositie van de curator in het faillissementsrecht en het sociaal recht», in *Handels-, Economisch en Financieel recht*, Gent, Mys & Breesch, 1995, 33.

⁵⁷ Bergen, 30 juni 1992, *T.B.H.*, 1993, 876; Gent, 27 april 1995, *T.R.V.*, 1995, 604; Brussel, 7 december 1995, *Snelberichten Handelsrecht*, 1996, 120.

Zo kan de vereffening, behoudens beslissing van de rechtbank na de sluiting van het P.V. van verificatie, geen aanvang nemen zonder dat de curator de rechter-commissaris zal meegedeeld (aangetoond) hebben dat alle schuldvorderingen zijn aanvaard of definitief verworpen (wat in de praktijk zonder twijfel zeer verdragend zal werken en doet vermoeden dat er een neiging zal ontstaan stelselmatig terug te vallen op de procedure van art. 74, § 2).

Ook kan er geen uitkering geschieden zonder toestemming van de rechter-commissaris (art. 77), geformaliseerd door de ondertekening van de uitdelingslijst (art. 52).

25. Waar de wetgever gemeend heeft aan de voorrangregels te moeten sleutelen, moet helaas worden vastgesteld dat de gegeven oplossing door technische onvolkomenheden de mist dreigt in te gaan. Hiervoor (*supra*, nr. 9) werd verwezen naar de gebrekkige formulering van de draagwijdte van de boedelschulden onder het gerechtelijk akkoord.

Art. 90 van het ontwerp van faillissementwet zou een poging moeten zijn om de noodzaak voor een curator, door wie de (schaarse) middelen van het buitenbezitgestelde vermogen als goede huisvader moeten worden beheerd, alle werknemers eerst te ontslaan om ze vervolgens alle of meestal slechts voor een deel weer in dienst te nemen met een overeenkomst van bepaalde duur, overbodig te maken door te bepalen dat de opzeggingsvergoeding van de werknemer die in dienst wordt gehouden en pas later zal worden ontslaan, geen boedelschuld meer zal zijn, maar een vordering in de boedel uitmaakt, waaraan het voorrecht van art. 19, 3bis Hypotheekwet kleeft. Dit doel wordt echter bereikt door middel van een redactie die inhoudt dat niet alleen de opzegvergoeding, maar ook het *loon* dit regime zal volgen, terwijl het wellicht niet de bedoeling is dat de werknemer voor het loon door de curator verschuldigd voor na het faillissement gepresteerde arbeid, in de boedel zou zijn te vorderen.

26. Ten slotte moet de aandacht worden gevestigd op art. 82 dat de verschoonbaarheid van de gefailleerde bevat: de schuldenaar die verschoonbaar is verklaard, kan niet meer worden vervolgd door zijn schuldeisers. De vraag rijst of men er niet beter aan gedaan had ook te bepalen dat de verschoonbaarverklaring meteen de borg bevrijdt; weliswaar wordt het accessoir karakter van de borgstelling in ons rechtsbestel nog steeds als essentieel ervaren, maar er zou twijfel kunnen bestaan over de precieze rechtsgevolgen van de verschoonbaarverklaring, daar volgens sommigen de verbintenissen van de borg als een soort natuurlijke verbintenis behouden blijven.

Christian VAN BUGGENHOUT

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER – 9 APRIL 1997

Voorzitter-rapporteur: de h. Ghislain

Openbaar ministerie: mevr. Liekendaal, procureur-generaal

Probation, opschorting en uitstel – Bijkomende straffen – Ontzetting

Wanneer, krachtens art. 6 van de wet van 29 juni 1964, de opschorting wordt gelast, wordt de verdachte veroordeeld in de kosten, tot de bijzondere verbeurdverklaring en, zo daartoe aanleiding bestaat, tot teruggave.

De ontzetting van de rechten vormt een bijkomende straf bij de hoofdstraf en kan enkel worden uitgesproken indien de wet zulks toelaat.

Procureur-generaal te Luik t/ N.

Over het middel: schending van artikel 6, tweede lid, van de wet van 29 juni 1964,

doordat het bestreden arrest, waarbij de gewone opschorting van de uitspraak van het vonnis wordt bevolen voor de duur van vijf jaar, de straf waarbij eiser voor de duur van vijf jaar ontzet wordt van de onder de in artikel 31, 1°, 3°, 4° en 5° van het Strafwetboek opgesomde rechten bevestigt,

terwijl, luidens de in het middel vermelde bepaling, enkel de strafrechtelijke verbeurdverklaring kan worden uitgesproken wanneer de opschorting bevolen wordt; artikel 378 van het Strafwetboek enkel ertoe strekt de rechter ertoe te verplichten om in de in hoofdstuk V van titel VII van boek II bedoelde gevallen de ontzetting uit te spreken van de onder de in artikel 31, 1°, 3°, 4° en 5° van het Strafwetboek opgesomde rechten (Cass., 5 april 1976, *Pas.*, 857; *R.D.P.*, 1975-76, 914, met noot R.S.); die ontzetting zelfs moet worden uitgesproken bij correctionalisering wegens verzachten-omstandigheden (Cass., 29 september 1992, *A.C.*, 1149, en in de noot vermelde verwijzingen); die ontzetting bedoeld in de artikelen 31 en volgende van het Strafwetboek evenwel een bijkomende straf vormt bovenop de hoofdveroordeling tot een criminele of correctionele straf en overeenkomstig artikel 34, eerste lid van het Strafwetboek, overigens ingaat op de dag dat de veroordeelde zijn hoofdstraf heeft ondergaan of dat zijn hoofdstraf verjaard is; zo de bij de wet van 1964 ingevoerde maatregel van opschorting ertoe strekt geen «veroordeling» uit te spreken, daaronder moet worden verstaan dat het gerecht waarbij de zaak is ahangig gemaakt, in werkelijkheid de «uitspraak van de straf» opschort (zie P. Van Drooghenbroeck, «La loi du 29.6.1964 concernant la suspension, le sursis et la probation», *J.T.*, 1964, 698, nr. 2.1.d), met als enige uitzondering de verbeurdverklaring (artikel 6, tweede lid, W. 29 juni 1964); de tegen eiser uitgesproken ontzetting, bij ontstentenis van een bijzondere wetsbepaling die ze toestaat, onwettig is; de vernietiging die wordt uitgesproken wegens het feit dat de rechter de ontzetting van de in artikel 31 van het Strafwetboek op-

gesomde rechten heeft uitgesproken buiten de in de wet bepaalde gevallen, beperkt is tot dat dictum en zonder verwijzing geschiedt;

Overwegende dat het arrest, op eigen gronden, de gewone opschorting voor de duur van vijf jaar beveelt van de uitspraak van verweerdens veroordeling en hem in de kosten veroordeelt; dat het arrest, met bevestiging van de uitspraak, hem voor dezelfde duur van vijf jaar ontzet van de in artikel 31, 1°, 3°, 4° en 5° van het Strafwetboek opgesomde rechten;

Overwegende dat de ontzetting van de rechten een bijkomende straf bij de hoofdstraf vormt en enkel kan worden uitgesproken indien de wet zulks toestaat;

Overwegende dat wanneer, krachtens artikel 6 van de wet van 29 juni 1964, de opschorting wordt gelast, de verdachte veroordeeld wordt in de kosten, tot de bijzondere verbeurdverklaring, en, zo daartoe aanleiding bestaat, tot teruggave; dat de uitgesproken ontzetting bijgevolg onwettig is;

Overwegende dat die onwettigheid de gedeeltelijke vernietiging, zonder verwijzing, van de bestreden beslissing tot gevolg kan hebben;

...

NOOT – *Opschorting en ontzetting van bepaalde burgerlijke en politieke rechten*

1. Te dezen had de eerste rechter de beklaagde veroordeeld tot een hoofdstraf en, krachtens art. 378 Sw., tot ontzetting gedurende vijf jaar van de burgerlijke en politieke rechten vermeld in art. 31, 1°, 3°, 4° en 5°, Sw. Het Hof van Beroep te Luik heeft echter de gewone opschorting van de veroordeling tot de hoofdstraf bevolen voor een duur van vijf jaar en heeft, wat de ontzetting betreft, het vonnis bevestigd.

2. De rechter is immers krachtens art. 378 Sw. verplicht om «de schuldigen» aan de misdrijven «aanranding van de eerbaarheid» en «verkrachting» te veroordelen tot ontzetting van de rechten genoemd in art. 31, 1°, 3°, 4° en 5°, Sw. (Cass., 5 april 1897, *Pas.*, 1897, I, 135; Cass., 9 maart 1925, *Pas.*, 1925, I, 171; Cass., 29 september 1992, *Arr.Cass.*, 1991-92, 1148). Maar uit dit woordgebruik kan men niet afleiden dat de ontzetting ook moet worden uitgesproken in geval van opschorting.

3. Typerend voor bijkomende straffen, zoals een ontzetting van bepaalde burgerlijke en politieke rechten, is immers dat zij slechts samen met een hoofdstraf kunnen worden opgelegd. Ingeval de rechter de opschorting van de veroordeling beveelt, wordt er geen hoofdstraf uitgesproken en kan bijgevolg ook geen bijkomende straf worden opgelegd. Een bijkomende straf is echter wel mogelijk wanneer de wet zulks uitdrukkelijk toestaat, zoals art. 6, tweede lid, Probationwet bij de bijzondere verbeurdverklaring.

4. Volgens het tweede lid van artikel 6 van de Probationwet van 29 juni 1964 wordt de beklaagde, ingeval van opschorting, veroordeeld tot de gerechtskosten in strafzaken, de bijzondere verbeurdverklaring en – zo daartoe aanleiding bestaat – tot teruggave. Maar behalve de bijzondere verbeurdverklaring wordt geen enkele andere bijkomende straf toegestaan bij opschorting.

5. Wanneer hij de opschorting gelast, is het de rechter bijgevolg verboden om o.m. een afzetting, een vervallenverklaring van het recht om een voertuig te besturen (Cass., 22 april 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 903, met noot; Cass., 1 april 1980, *Arr.Cass.*, 1979-80, 971) of een ontzetting van bepaalde burgerlijke of politieke rechten uit te spreken.

6. Eveneens onwettig is de beslissing waarbij een beklaagde wordt veroordeeld tot een verbod om een beroep of bepaalde activiteiten uit te oefenen of tot de bekendmaking van het vonnis of arrest, wanneer de opschorting van de uitspraak van de veroordeling wordt gelast.

De vraag rijst of hetzelfde geldt voor de bekendmaking van rechterlijke beslissingen krachtens art. 583 van de Failissementswet. Daar deze publicatie traditioneel als een beveiligingsmaatregel wordt beschouwd, lijkt er zich op het eerste gezicht niets tegen het uitspreken ervan te verzetten in geval van opschorting van de veroordeling.

7. Maar dient niet eerder het standpunt van A. Vandeplas, dat deze sanctie niet kan worden opgelegd, te worden gevolgd (Schuind-Vandeplas, *Traité pratique de droit criminel*, I, 220), te meer daar een van de doelstellingen van de opschorting er precies in bestaat om zo weinig mogelijk ruchtbaarheid aan de strafzaak te geven (zie art. 7 Probatiwewet)? Daarenboven werd deze stelling bevestigd door het arrest van het Hof van Cassatie van 28 mei 1997 (Cass., 28/5/1997, P.97.0188F).

De publicatie van het vonnis of arrest zou in strijd zijn met de geest van de Probatiwewet, die de vermelding van rechterlijke beslissingen in het strafregister van de betrokkene verbiedt in geval van opschorting.

8. Ondanks de verplichting bepaalde bijkomende strafpen op te leggen, o.m. de ontzetting krachtens art. 378 Sw., is de strafrechter gebonden aan art. 6, tweede lid, van de Probatiwewet: het geannoteerde arrest bevestigt de voorrang van deze bepaling uit de Probatiwewet in geval van opschorting. Slechts wanneer de wet het uitdrukkelijk toestaat, kan de beklaagde tot een bijkomende straf worden veroordeeld.

9. Krachtens art. 6, tweede en derde lid, Probatiwewet kan de rechter aldus, behalve de bijzondere verbeurdverklaring, slechts burgerrechtelijke veroordelingen uitspreken (gerechtskosten, schadevergoeding en, zo daartoe aanleiding bestaat, teruggave).

10. Wat het lot van de bijzondere vergoedingen en bijdragen betreft in geval van opschorting, dient een onderscheid te worden gemaakt.

De bijzondere vergoeding van 1.000 fr. werd initieel door het hof van Cassatie omschreven als «een verplichte aanvulling van de strafrechtelijke veroordeling», die «een eigen karakter heeft en geen straf is» (Cass., 31 maart 1993, *Arr.Cass.*, 1993, 346). Maar reeds een ruim jaar later poneerde het hoogste rechtscollege dat de vergoeding «betrekking heeft op de kosten en een verplichte aanvulling van de beslissing waarbij het aan de beklaagde ten laste gelegde feit bewezen verklaard wordt» is, om dan daaruit af te leiden dat de rechter, wanneer hij de opschorting van de uitspraak van de veroordeling gelast, de beklaagde moet veroordelen tot betaling van deze vergoeding bepaald in art. 91, tweede lid, van het K.B. van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken (Cass., 18 mei 1994, *Arr.Cass.*, 1994, 496).

11. De vaste vergoeding van 1.000 fr. vormt inhoudelijk immers een onderdeel van «de kosten» als bedoeld in art. 6,

tweede lid, Probatiwewet, met als gevolg dat zij moet worden opgelegd niettegenstaande een opschorting van de veroordeling. Onder de term «veroordeelde» in art. 91, tweede lid, van het genoemde K.B. van 28 december 1950, dient dus te worden begrepen «de veroordeelde in de kosten».

12. De bijzondere bijdrage van 10 fr., verhoogd met de wettelijke opdecimen, tot financiering van het Fonds tot hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden heeft een «sui generis»-karakter en is geen straf (*Gedr. St., Kamer*, 1984-85, nr. 1281/16, 15; Cass., 9 februari 1988, *Arr.Cass.*, 1987-88, 724; Cass., 18 december 1991, *Arr.Cass.*, 1991-92, 357; Cass., 9 november 1994, *Arr.Cass.*, 1994, 938).

13. Maar het is niet omdat de bijzondere bijdrage aan het Fonds geen (bijkomende)straf is, dat de rechter haar daarom ook zou kunnen opleggen wanneer hij de opschorting van de veroordeling tot de hoofdstraf gelast. Immers, het feit dat de wet voorschrijft dat deze bijdrage moet worden uitgesproken «bij iedere veroordeling tot een criminele of correctionele hoofdstraf» (art. 29 Wet 1 augustus 1985) impliceert dat de bijdrage in geval van opschorting niet is verschuldigd.

14. Deze regel wordt o.m. afgeleid uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 1 augustus 1985 (*Gedr. St., Kamer*, 1984-85, nr. 1281/16, 15; Schuind-Vandeplas, *o.c.*, 220; Sterkens, M., *Het slachtofferfonds. Het fonds tot hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden*, Antwerpen, Kluwer, 1993, 101). Terwijl de bijzondere vergoeding van 1.000 fr. een deel van de gerechtskosten dekt, is dit niet het geval voor de bijdrage aan het Fonds tot hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden, die een soort solidariteitsbijdrage is.

Mike Gelders

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 25 APRIL 1997

Voorzitter: mevr. Baeté-Swinen

Rapporteur: de h. Verougstraete

Advocaat: mr. De Bruyn

Inkomstenbelastingen – Invordering – Onrechtstreekse vervolging – Uitvoeringsdaad – Beginselen van behoorlijk bestuur – Motiveringsplicht – Aanmaningsplicht

De onrechtstreeks ingestelde vervolgingen en de voorafgaande beslissing van de ontvanger om op die wijze uit te voeren zijn uitvoeringsdaden die rechtstreeks voortvloeien uit de wet en geen bestuurshandelingen in de zin van art. 1 van de wet van 29 juli 1991 die uitdrukkelijk dienen te worden gemotiveerd. Geen enkele wetsbepaling legt aan het bestuur een voorafgaande aanmaningsplicht op.

Belgische Staat t/ B.V.B.A. E.

Gelet op het bestreden arrest, op 25 mei 1994 gewezen door het Hof van Beroep te Antwerpen;

...

Overwegende dat, krachtens artikel 195 van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen (1964), de invordering van de

directe belastingen die niet binnen de wettelijke termijnen voldaan zijn overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 196 tot 227 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen (1964) mag worden vervolgd; dat, krachtens artikel 196 van dit koninklijk besluit, de vervolgingen rechtstreeks of onrechtstreeks zijn en de onrechtstreekse ingesteld worden krachtens het bij de wet toegestane verhaal tegen derden ingevolge dwangschrijven uitgevaardigd door de bevoegde ontvanger; dat die bepalingen de openbare orde raken;

Dat geen enkele wetsbepaling aan het bestuur oplegt voorafgaandelijk een aanmaning te sturen aan de belastingplichtige die niet tijdig heeft betaald; dat de onrechtstreeks ingestelde vervolgingen en de voorafgaande beslissing van de ontvanger om op die wijze uit te voeren, uitvoeringsdaden zijn die rechtstreeks voortspuiten uit de wet en geen bestuurshandelingen zijn in de zin van artikel 1 van de wet van 29 juli 1991 die uitdrukkelijk dienen te worden gemotiveerd;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat: 1. op naam van verweerster op 16 december 1991 een aanslag in de onroerende voorheffing voor aanslagjaar 1991 uitvoerbaar werd verklaard en de belasting 113.820 frank bedroeg; 2. verweerster op 3 maart 1992, dit is te laat, dat bedrag betaalde; 3. eiser op 15 juli 1992 derdenbeslag legde voor de rente in handen van de N.V. A.; 4. verweerster de verschuldigde rente betaalde op 22 juli 1994;

Dat het arrest oordeelt dat eiser een beginsel van behoorlijk bestuur heeft geschonden door vervolgingen in te stellen zonder voorafgaande aanmaning; dat het bovendien oordeelt dat de beslissing een dwangschrift uit te vaardigen een krachtens de wet van 29 juli 1991 te motiveren bestuurshandeling was en er te dezen geen motivering aanwezig was; dat het uit het ene en het andere afleidt dat «de vernietiging van het uitvoerend derdenbeslag zich opdringt»;

Overwegende dat die redenen van het arrest de genoemde beslissing niet naar recht verantwoorden;

...

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER – 28 APRIL 1997

Voorzitter: de h. Marchal

Rapporteur: de h. Boes

Openbaar ministerie: mevr. De Raeve

Advocaten: mrs. Houtekier en De Bruyn

1. Sociale zekerheid – Sociale inspectie – Verslag – Inlichtingen van andere inspectiedienst – Bewijswaarde –
2. Arbeidsreglementering – Sociale inspectie – Verslag – Bewijswaarde – Inlichtingen van andere inspectiedienst

1 en 2. Het verslag waarin de sociale inspectie de inlichtingen meegedeeld door de sociale inspecteurs van een andere inspectiedienst, als bedoeld in art. 5 Arbeidsinspectiewet, opneemt, heeft geen bijzondere bewijswaarde.

B.V.B.A. C. t/ R.S.Z.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 juni 1996 door het Arbeidshof te Antwerpen gewezen;

...

Overwegende dat het verslag waarin de sociale inspectie de inlichtingen, bedoeld in artikel 5 van de Arbeidsinspectiewet van 16 november 1972, opneemt, geen bijzondere bewijswaarde heeft;

Overwegende dat het arrest, zonder voorafgaandelijk het werkelijk bestaan van de materiële feiten te onderzoeken, beslist dat eiseres «minstens in gebreke (blijft) om enig tegenbewijs te leveren» van de feitelijke vaststellingen van het op grond van voormeld artikel 5 opgesteld verslag van de sociale inspectie;

Dat het arrest aldus aan dit verslag, een wettelijke bewijswaarde toekent die het niet heeft;

...

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

1e KAMER – 12 MEI 1997

Voorzitter: de h. Bijl

Raadsheren: de hh. Luyckx en Mertens de Wilmars

Advocaten: mrs. Janssens loco Gadisseur en Demeester loco Demeester

Onderwijs – Vrij onderwijs – Discriminatie wegens geslacht – Pedagogisch concept – Rechtsmisbruik

Een ongelijke behandeling van jongens en meisjes bij de toegang tot de school is niet strijdig met de vrijheid van onderwijs wanneer ze wordt verantwoord door de toegepaste pedagogische methode. Bij de afweging van de rechten van ouders en die van de inrichtende macht dient ook rekening te worden gehouden met de uitwijkmogelijkheden voor de betrokken leerling in de relevante omgeving.

D. en A. t/ V.Z.W. V.

Overwegende dat de feitelijke omstandigheden, die aanleiding hebben gegeven tot de onderhavige procedure, door de eerste rechter nauwkeurig en omstandig werden aangegeven, en als volgt herhaald kunnen worden, rekening houdend met de sedertdien verlopen tijd:

- appellanten wonen in Z.;

- zij zijn, naar eigen zeggen, de trotse ouders van drie kinderen; twee zonen: Antoon, geboren op 1 september 1982; Jeroen, geboren op 31 juni 1984; één dochter: Elisa, geboren op 17 september 1988;

- Antoon en Jeroen gingen toen (oktober 1994) naar de Sint-Paulusschool, een gesubsidieerde vrije lagere jongensschool (zie het hoofd van het briefpapier van de school);

- appellanten wensten, en wensen blijkbaar nog altijd, dat hun dochter Elisa vanaf 1 september 1994 de lessen volgt in dezelfde school als haar broers;

- in hun brief van 2 mei 1994 motiveerden appellanten hun aanvraag aan de Sint-Paulusjongensschool als volgt: «Ik wil niets afdoen aan de verdiensten van de meisjesschool, maar aangezien onze jongens de Sint-Paulusschool bezoeken, en

wij daar tevreden over zijn, willen wij voor onze dochter ook deze school»;

- uit de brieven van 9 mei en 6 juni 1994 op briefpapier Sint-Paulusschool, (...) blijkt dat de inschrijving van Elisa in de jongensschool geweigerd wordt om de volgende redenen: «De beheerraad van de V.Z.W. Vrije Katholieke Scholen Z.-B. heeft beslist dat er nog niet gestart kan worden met gemengd onderwijs, omdat voor die stap een grondige voorbereiding en het nodige overleg nodig is. Dit is tot nu toe niet het geval. Zij heeft de directies van de scholen hiervan op de hoogte gebracht»;

Overwegende dat, hoewel de partijen daarover geen stukken hebben meegedeeld, uit de pleidooien blijkt dat geïntimeerde, de V.Z.W. Vrije Katholieke Scholen Z.-B., twee scholen houdt, namelijk de Sint-Paulus (jongens)school en de meisjesschool, waar de dochter van appellanten – noodgedwongen – sedert september 1994 de lessen volgt;

dat de inrichtende macht de V.Z.W. Vrije Katholieke Scholen Z.-B. is, met zetel (...) Dorp Oost 27 (zie dagvaarding) terwijl de gesubsidieerde Vrije Lagere Meisjesschool gevestigd is Dorp Oost n° 27 en de Gesubsidieerde Vrije Lagere Jongensschool Sint-Paulus gevestigd is aan de Stationsstraat 30 in Z.; dat blijkbaar soortgelijke instellingen in B. gelegen zijn;

Overwegende dat geïntimeerde de inschrijving van de dochter van appellanten in haar jongensschool geweigerd heeft omdat zij - vooralsnog - geen gemengd onderwijs wenste te organiseren;

Overwegende dat appellanten in hun verzoekschrift in hoger beroep poneren dat «geïntimeerde onmogelijk kan ontkennen dat de bedoeling van alle Europese maatregelen, richtlijnen, adviezen en raadgevingen erop gericht zijn elke discriminatie op basis van geslacht uit te schakelen, ook wat de toegang tot het onderwijs, globaal gezien betreft.»;

dat zij uit die zeer algemeen en niet nader gepreciseerde bewering geen argumenten halen, die in casu zouden kunnen leiden tot het besluit dat op grond van een dergelijke «Europese norm» geïntimeerde verplicht zou worden meisjes op te nemen in haar jongensschool;

Overwegende dat een dergelijke, algemeen geformuleerde, verplichtende norm trouwens niet bestaat;

Overwegende dat appellanten aan de eerste rechter verwijten te hebben vastgesteld dat, in het vrij onderwijs, de rechtsverhouding tussen de school en de ouders of leerlingen van louter contractuele aard is;

dat de eerste rechter dat niet zo heeft gesteld;

dat de eerste rechter immers enerzijds vastgesteld heeft dat de rechtsverhouding tussen partijen van contractuele aard is (wat door niemand ernstig wordt betwist: zie Hof Gent, kort geding, 2 februari 1996, *R.W.*, 1996-97, 259, en Hof Brussel, kort geding, 2 februari 1996, *R.W.*, 1996-97, 259 en Hof Brussel, kort geding, 21 februari 1996, *R.W.*, 1996-97, 260) en anderzijds dat daaraan beperkingen zijn, die voortvloeien uit het feit dat ook de vrije onderwijsinstellingen deelnemen aan de publieke dienst van het openbaar onderwijs;

Overwegende dat een nauwkeurige afweging moet gebeuren van de twee tegen over elkaar staande grondrechten: enerzijds de actieve vrijheid van onderwijs, die het fundamenteel recht van een inrichtende macht omvat om een bepaald pedagogisch model te verdedigen en zich derhalve tot een bepaalde doelgroep van leerlingen te richten; en ander-

zijds het recht op gelijke behandeling van leerlingen in de toegang tot het onderwijs evenals de passieve onderwijsvrijheid van ouders en leerlingen, die onder redelijke voorwaarden een school van hun keuze ter beschikking moeten hebben (Danielle Deli «Wordt door een (eventuele) afschaffing van exclusieve meisjes-jongensscholen het kind niet met het badwater weggegooid?», *T.O.R.B.*, 1995-96, 257 e.v.);

Overwegende in casu dat geïntimeerde, die zoals haar naam het aanduidt, verschillende scholen beheert, in Z. enerzijds de Sint-Paulus-jongensschool heeft en anderzijds de meisjesschool; dat beide scholen op zeer korte afstand van elkaar zijn gelegen en dezelfde inrichtende macht hebben; dat de kinderen van appellanten – zowel hun dochter als hun zonen – derhalve naar school kunnen gaan bij dezelfde inrichtende macht, namelijk die der Vrije Katholieke Scholen; dat de splitsing van de scholen in een jongensschool en een meisjesschool het gevolg is van een organisatorische en pedagogische keuze van de inrichtende macht; dat het recht op onderwijs en de onderwijsvrijheid van appellanten en/of van hun kinderen derhalve gewaarborgd zijn aangezien alle kinderen aanspraak kunnen maken op degelijk, volwaardig en aan hun godsdienstige of maatschappelijke overtuiging overeenstemmend onderwijs; dat de weigering door geïntimeerde om de dochter van appellanten in te schrijven in de jongensschool, door haar georganiseerd, geen rechtsmisbruik uitmaakt; dat deze zogenaamde ongelijke behandeling niet strijdig is met het principe van vrijheid van onderwijs, aangezien zij verantwoord wordt door de toegepaste pedagogische methode; dat evenmin het recht op onderwijs wordt geschonden aangezien door dezelfde inrichtende macht een zogenaamde «uitwijkingsmogelijkheid» wordt gecreëerd, door de parallelle inrichting van meisjes- en jongensscholen; dat immers tegenover het recht op vrije schoolkeuze van de ouders het fundamenteel recht staat van de inrichtende macht om een bepaald pedagogisch model te verdedigen; dat, bij de afweging der rechten, de rechter ook rekening moet houden met de uitwijkingsmogelijkheden van de betrokken leerling, derwijze dat in geen geval een leerling geweigerd zou kunnen worden wanneer in de relevante omgeving door geen andere instellingen een gelijkwaardig onderwijs wordt aangeboden (G. de Moffarts, «Het recht op onderwijs en toegang tot onderwijsinstellingen van migranten en het verbod op discriminatie op grond van huidskleur, ras, nationaliteit of etnische herkomst», *Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht*, 1993, 72 e.v.; E. Dirix, «Meisjes op de jongensschool», *R.W.*, 1992-93, 543);

Overwegende dat appellanten, op grond van voornoemde vrijheidsbegrippen, niet gerechtigd zijn te eisen dat geïntimeerde, naast de door haar ingerichte meisjesschool en jongensschool, ook nog een gemengde school inricht; dat de gelijkheidsregel niet verbiedt dat een vrije onderwijsinstelling, op grond van haar (levensbeschouwelijk) concept, kandidaat-leerlingen weigert; dat het gelijkheidsbeginsel niet iedere gedifferentieerde behandeling verbiedt, maar wel elke willekeurige gedifferentieerde behandeling (Raad van State, 24 maart 1989, 32.320);

Overwegende dat de eerste rechter derhalve volledig terecht geoordeeld heeft dat de keuzevrijheid van appellanten, evenmin als die van geïntimeerde, absoluut en onbeperkt waren; dat de keuzevrijheid van de inrichtende macht «Vrije Katholieke Scholen Z.-B.» toelaat dat zij twee scholen organiseert, één voor de meisjes en één voor de jon-

gens; dat zij daardoor de enen niet discrimineert t.o.v. de anderen;

Overwegende dat appellanten, indien zij hun dochter in een gemengde school (niet in een jongensschool) wilden laten studeren, daartoe de mogelijkheid hadden aangezien er in de nabijheid, – en zeker in de Antwerpse agglomeratie – voldoende degelijke katholieke instellingen zijn, waar gemengd onderwijs wordt gegeven;

Overwegende dat het bestreden vonnis terecht heeft vastgesteld dat appellanten hun twee zonen hebben ingeschreven in de jongensschool, - zonder daar tegen bezwaar te uiten -, en hun dochter in de meisjesschool (met bezwaar!); dat zij voor hun zonen geen gemengde onderwijsinstelling hebben verkozen; dat hun desbetreffende keuze voor hun dochter op zichzelf niet logisch voorkomt; dat immers uit geen enkel beschikbaar gegeven blijkt dat het onderwijs in de door geïntimeerde ingerichte meisjesschool, niet beantwoordt aan de kwaliteitscriteria in de jongensschool;

Overwegende dat geen enkele nationale of regionale reglementering bepaalt dat de vrije onderwijsinstellingen, - die zoals alle andere onderwijsinstellingen gedeeltelijk door de overheid worden gefinancierd - verplicht zijn gemengd onderwijs te verschaffen; dat er trouwens geen aanwijzingen zijn dat een dergelijke reglementering uitgevaardigd zal worden, nu blijkt dat meer dan 84% van de onderwijsinstellingen reeds gemengd zijn en dat het, om pedagogische redenen, niet opportuun lijkt om het gemengd onderwijs absoluut verplichtend te stellen (D. Deli, o.c., nr. 4 en 20);

Overwegende dat het bestreden vonnis, om de oordeelkundige redengeving ervan en om de bovenaangehaalde motieven moet bevestigd worden;

...

NOOT – Zie ook R. Verstegen, «Gemengd onderwijs verplicht?», *R.W.*, 1996-97, 241-251.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e KAMER – 16 OKTOBER 1996

Voorzitter: de h. Castille

Advocaten: mrs. Burssens, Nelissen Grade en Dirckx

Vennootschap – Bestuurder – Aansprakelijkheid – Ten aanzien van schuldeisers

De bestuurders lopen aansprakelijkheid op ten aanzien van onbetaalde schuldeisers van de vennootschap wanneer zij blijken hebben gegeven van een grove desinteresse voor de belangen van de schuldeisers en zij op onredelijke wijze de activiteiten van de vennootschap hebben voortgezet.

B.V.B.A. G. t/ M. e.a.

De vordering is gebaseerd op inbreuken op artikel 62 Vennootschapswet en artikel 1382 Burgerlijk Wetboek en is gericht tegen de drie verweerders als gewezen bestuurslid van de N.V. B., die bij vonnis van 27 juni 1994 veroordeeld werd een bedrag van 360.000 frank te betalen aan de eiseres, welk vonnis dat niet uitgevoerd kon worden.

...

De eerste en de derde verweerder erkennen in hun conclusies dat zij op de hoogte waren dat de heer D. overeenkomsten sloot namens de N.V. B.

Het komt ongeloofwaardig voor dat zij, zoals zij beweren, de heer D. nauwelijks kenden, terwijl de tweede verweerder daarbij diens schoonbroer is. Niettemin hebben zij de uitvoering van die contracten geduld en dus bij de oprichting van de N.V. overgenomen. Het feit dat achteraf hun relatie met de heer D. verslechterde, verandert daar niets aan, te meer daar zij achteraf zelfs geen maatregelen tegen die persoon blijken genomen te hebben.

Wat meer is, zij hebben lijdzaam toegelaten dat de activa van de N.V. verdwenen en/of onmiddellijk uitgekeerd werden zonder reserves aan te leggen, zodat geen enkele schuldeiser, waaronder eiseres, betaald kon worden.

De tweede verweerder houdt van zijn kant ten onrechte staande dat er geen oorzakelijk verband is bewezen tussen de tekortkomingen in het bestuur van de N.V. en de schade.

De tekortkomingen ten aanzien van de vennootschapswet en de statuten staan vast:

- geen werkelijke maatschappelijke zetel;
- geen jaarlijkse algemene vergadering (artikel 73 Vennootschapswet);
- geen jaarrekeningen, noch inventaris opgemaakt (artikel 77 Vennootschapswet);
- geen jaarrekeningen neergelegd (artikel 80 Vennootschapswet); deze overtreding wordt tevens bestraft door artikel 201 Vennootschapswet;
- uitkering van winsten in strijd met artikel 77 Vennootschapswet; waar zijn de gelden (inkomgelden, TV-rechten, sponsoring en reclame)?
- niet-naleving van de alarmbelprocedure (artikel 103 Vennootschapswet);
- het niet houden van een vennootschapsregister (artikel 42 Vennootschapswet);
- geen aangifte van staking van betaling (artikel 440 Faillissementswet).

Er kunnen eveneens bij de drie verweerders tekortkomingen ten aanzien van de algemene zorgvuldigheidsnormen (artikel 1382 Burgerlijk Wetboek) worden vastgesteld. Zij hebben de vennootschap, die zij opgericht hebben, totaal aan haar lot overgelaten. Het niet-uitvoeren van hun mandaat en de grove desinteresse voor de belangen van de schuldeisers, alsmede de kennelijk onredelijke voortzetting van de activiteiten maken hen, als bestuurders, eveneens aansprakelijk op grond van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek (Van Rijn / Van Ommeslaeghe, *R.C.J.B.*, 1981, p. 386 nr. 63). De verweerders zijn uiteraard, in de omstandigheden, op grond van artikel 62 Vennootschapswet aansprakelijk in geval van schending van artikel 103 Vennootschapswet. Er is in hun persoon een aansprakelijkheidsvermoeden.

ARBEIDSRECHTBANK TE HASSELT

1e KAMER - 6 MEI 1997

Voorzitter: mevr. Gobert

Rechters in sociale zaken: mevr. Vanstraelen en de h. Lamers
Advocaten: mrs. Bijnens en Kranzen

Ziekte- en invaliditeitsverzekering – Subrogatie van de ziekteverzekeraar tegenover de arbeidsongevallenverzekeraar – Verplegingszorgen – Hulp van derden

Verzorging, in casu het toiletteren van een tetraplegiepatiënt, in het raam van de nomenclatuur verstrekt door verpleegkundigen ten bate van het slachtoffer van een arbeidsongeval is een «verplegingszorg» bedoeld in artikel 28 Arbeidsongevallenwet en is te onderscheiden van de gewone en dagdagelijkse handelingen die door gezinsleden worden verleend om de lichamelijke last te verlichten, die vallen onder de notie hulp van derden bedoeld door artikel 24, vierde lid, Arbeidsongevallenwet. De ziekteverzekeraar heeft derhalve voor deze verzorgingskosten een subrogatierecht tegen de arbeidsongevallenverzekeraar, ook als hij geen subrogatierecht meer bezit ten aanzien van de schadepost hulp van derden.

L.C.M. t/ N.V. De V.

1. De feiten

Uit verstrekte inlichtingen en voorliggende stavingsstukken blijkt dat eisende partij ziekteverzekeraar is van de heer B. en in die hoedanigheid uitgaven deed voor – *in casu* specifiek – geneeskundige zorgen ingevolge het arbeidsongeval waarvan de heer B. onbetwist het slachtoffer was en tengevolge waarvan hij een tetraplegiepatiënt werd.

Het slachtoffer ontving deze vergoedingen krachtens art. 136, § 2, van de wet op de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 en art. 241 van het K.B. van 4 november 1963.

Huidige eisende partij vordert – hoofdens haar subrogatierecht – bij dagvaarding een bedrag terug van 138.842 frank – hetwelk in conclusies zal uitgebreid worden zoals hierna te bepalen – van de huidige verweerster, de N.V. De V., arbeidsongevallenverzekeraar van de voormalige werkgever van het slachtoffer.

Verwerende partij weigert de gevorderde betalingen te verrichten, bewerende dat deze uitgaven voor thuiszorg in het raam van de hulp van derden dienen te worden gesitueerd en dienvolgens reeds betaald zijn.

Aangezien eiseres' aanspraken niet worden voldaan, gaat deze tot dagvaarding bij deze rechtbank over.

2. De vordering
(...)

3. In rechte – ten gronde

Overwegende dat de vordering regelmatig en tijdig werd ingesteld en onbetwist ontvankelijk is.

Overwegende dat aan onze beoordeling voorligt of de uitgaven die eiseres deed aan het Wit-gele Kruis door eerstgenoemde kunnen worden teruggevorderd op basis van art. 28 van de Arbeidsongevallenwet, zijnde de teruggave van verplegingskosten in de meest ruime zin, zoals eiseres beweert, dan wel dat deze dienen te worden vergoed op basis van art. 24 van de Arbeidsongevallenwet in het raam van de vergoedingen voor hulp van derden en dienvolgens dienen te worden teruggevorderd van de genietster van deze hulp van derden, zoals verweerster beweert.

Overwegende dat de hulp van derden een forfaitaire vergoeding is die wordt toegekend om de loonderving van de zorgverstrekker (al dan niet familielid, bloed- of aanver-

want, of wie dan ook, al dan niet inwonende, met of zonder eigen loon) te vergoeden; dat anderzijds de getroffene recht heeft op de vergoeding voor geneeskundige, heelkundige, farmaceutische en verplegingszorgen.

Overwegende dat eiseres' vordering duidelijk dient te worden gesitueerd in het raam van art. 28 van de Arbeidsongevallenwet, zodat er geen reden is om verder in te gaan op de overwegingen met betrekking tot art. 24 van de Arbeidsongevallenwet en de wijziging daarvan in de programmawet van 22 december 1989 en later.

Overwegende dat de verstrekkingen van geneeskundige zorgen inderdaad dienen te worden vergoed in het raam van art. 28 van de Arbeidsongevallenwet voor zover voldoende is komen vast te staan dat deze verstrekkingen inderdaad de bekwaamheid van een gegradueerde verpleegster vereisen en/of de geleverde prestaties door een geneesheer zijn voorgeschreven of voorzien door een gerechtsdeskundige.

Overwegende dat uit voorliggende stukken naar voldoening van recht is bewezen dat de heer B. behandelingen diende te ondergaan die door specifiek daartoe opgeleid personeel moeten worden uitgevoerd, aangezien deze lavementen en toiletten – gelet op zijn volledig verlamd zijn – bijzondere handigheid en toebehoren vergen, zoals uit de verklaring der nomenclatuurnummers blijkt, waaruit eveneens is komen vast te staan dat allerhande andere apparatuur nodig is en waaromtrent de medische noodzaak uit de doktersvoorschriften blijkt.

Overwegende dat aldus resumerend kan worden gesteld dat deze zorgen (het toiletteren), *in casu* om medische redenen beroepsmatig toegediend door verpleegkundigen van het Wit-gele Kruis, moeten worden uitgevoerd door gespecialiseerde en bevoegde personen en volstrekt onderscheiden zijn van deze - gewone dagdagelijkse handelingen die geen speciale vorming vereisen – die door de gezinsleden of familieleden kunnen worden verstrekt om de lichamelijke last te verminderen.

Overwegende dat alle andere verrichtingen in de nomenclatuurnummers vermeld, verantwoord zijn.

Overwegende dat eiseres haar vordering correct heeft gesteund op art. 28 van de Arbeidsongevallenwet en de eis – zoals uitgebreid – volledig gegrond wordt bevonden.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE HASSELT

2e KAMER – 27 FEBRUARI 1997

Voorzitter: de h. Beerten

Advocaten: mrs. Plessers, Storme en Linders

Pand – Warrant – Warrant aan huis – Voorwaarden – Aansprakelijkheid uitgever warrant

Een systeem van «warrant aan huis» van de schuldenaar is geldig op voorwaarde dat aan het vereiste van de buitenbezitting is voldaan. Dit is niet het geval wanneer de ruimte waarin de onder warrant geplaatste goederen zich bevinden, zonder problemen door derden kan worden betreden en een bericht van de warrantage niet op alle toegangen van deze ruimte werd aangebracht. Het niet vervullen van deze voorwaarde heeft aansprakelijkheid tot gevolg van de uitgever van de warrant ten aanzien van de warranthouder.

faill. G. & C. t/ N.V. W.S. en N.V. K.

De N.V. K. (hierna: de bank) verschaftte aan de N.V. G. en C. Company (G. en C.) krediet. Tot zekerheid van dit krediet gaf G. en C. aan de bank o.a. goederen in pand volgens het principe van de warrantage.

Om deze warrantage te organiseren sloot de bank met de N.V. (W.S. op 30 september 1994 een overeenkomst af waarbij de onderscheiden verplichtingen van partijen werden vastgelegd.

De gewarranteerde goederen bleven opgeslagen in lokalen (meer bepaald een magazijn en atelier) eigendom van G. en C. die deze laatste bij overeenkomst dd. 18 oktober 1994 in bruikleen gaf aan W.S.

Op dezelfde datum sloot W.S. met een werknemer van G. en C. een lastgevingsovereenkomst af waarbij aan deze laatste de opdracht werd gegeven toezicht en bewaking uit te oefenen op de gewarranteerde goederen.

Bij vonnis dd. 20 april 1995 werd G. en C. failliet verklaard.

Tijdens de inventarisatie stelden de afgevaardigde bestuurder en een beheerder van G. en C. de aangestelde curator op de hoogte van het feit dat een aantal goederen onder warrantage vielen t.v.v. de bank en dat hiertoe het gebouw in bruikleen werd gegeven aan W.S.. Bij die gelegenheid stelde de curator vast dat alle deuren, behalve deze van de laadruimte, open waren en dat alle lokalen vrij toegankelijk waren.

Op 8 mei 1995 stelde gerechtsdeurwaarder Roppe, op verzoek van de curator, vast dat slechts op twee deuren (toegang 3a en 3b) die rechtstreeks toegang gaven tot de in bruikleen gegeven ruimte de vermelding van in bruiklening werd aangebracht.

De gerechtsdeurwaarder stelde aan de hand van de verklaringen van de afgevaardigde bestuurder van G. en C. vast dat: «de toestand zoals hij nu is, zijnde de vrije toegang tot de in bruikleen gegeven ruimte, zo altijd geweest is. Zolang er voldoende voorraad was had de heer V. (afg. bestuurder van G. en C.) dagelijks toegang tot deze ruimte. Vier bedienden en de afg.-bestuurder hadden een sleutel van de grote uitgang deur nr. 5. De toestand van de andere deuren is van bij aanvang van de warrant in het jaar 1990 geweest zoals ik ze vandaag aantref met uitzondering van de winkelruimte, die aanvankelijk tot de in bruikleen gegeven ruimte behoorde».

W.S. diende uit hoofde van een reeks onbetaalde facturen, opgesteld tussen de periode van 6 juli 1994 tot 19 april 1995 n.a.v. warrantagekosten een schuldvordering in in het bevoorrecht passief, op grond van art. 17 van de warrantwet en art. 20.4e Hyp.W.

De curator betwist het bedrag van de ingediende schuldvordering niet, wel het ingeroepen voorrecht.

Het voorrecht ingesteld bij art. 17 warrantwet kan niet door verweerster worden ingeroepen. Art. 17 bepaalt dat de vordering van de schuldeisers hem bij voorrang boven de andere schuldeisers betaald wordt uit de opbrengst van de verkoop.

Onder schuldeiser wordt verstaan de pandhoudende schuldeisers hetzij in casu de bank zodat de vordering van verweerster niet kan genieten van het bij art. 17 warrantwet in het leven geroepen voorrecht.

Volgens de curator kan verweerster zich evenmin op het voorrecht van art. 20, Hyp.W. beroepen daar er geen effectieve buitenbezitsstelling is geweest derhalve de warrantage op de goederen ongeldig is en de goederen derhalve niet door toedoen van verweerster in het patrimonium van de gefailleerde zijn gebleven.

N.a.v. deze betwisting is de bank, bij verzoekschrift ter griffie neergelegd op 12 juli 1995, vrijwillig tussengekomen. Zij houdt voor dat voor zover de warrantage ongeldig zou zijn, W.S. hiervoor aansprakelijk is en gehouden is de hierdoor ontstane schade, die op 11.395.700,-fr. wordt begroot te vergoeden. De bank stelt dan ook voor dit bedrag een tussenvordering in opzichts W.S.

Tevens stelt de bank een tweede tussenvordering in opzichts W.S. omdat de waarde van de gewarranteerde goederen niet zou overeenstemmen met het op 30 april 1995 door W.S. geattesteerde bedrag ad. 11.395.700,-fr. De bank raamt haar schade hiervoor op 10.000.000,-fr., voorlopig beperkt tot 1-fr. provisioneel.

Het feit dat de in pandgegeven goederen zich in de lokalen van de schuldenaar bevonden en deze door één harer personeelsleden werden bewaakt tast de geldigheid van de warrantage niet aan. Wanneer echter de warrantage op een dergelijke manier wordt georganiseerd dient te worden nagegaan of de vereiste van buitenbezitsstelling werd geëerbiedigd.

Dit is niet het geval wanneer de ruimten waarin de gewarranteerde goederen zich bevinden, door anderen (waaronder de schuldenaar) dan de sleutelbewaarder zonder enig probleem kunnen betreden worden en de berichten i.v.m. de in bruiklening van de ruimten slechts op twee van de zes plaatsen die toegang geven tot de in bruiklening gegeven ruimten, zijn aangebracht.

Derhalve is de warrantage niet tegenstelbaar aan de boedel en is de schuldvordering van verweerster niet bevoorrecht op grond van art. 20, Hyp.W. Derhalve kan de schuldvordering van verweerster tot het gewoon passief worden toegelaten, in zoverre de bank niet gehouden is tot betaling ervan.

Verweerster meent dat de tussenvordering van de bank ongegrond dient verklaard te worden omdat het instellen van een dergelijke vordering rechtsmisbruik zou inhouden. Er is misbruik van recht wanneer de uitoefening door een partij (de bank) van haar rechten een nadeel veroorzaakt aan de andere partij (W.S.) die buiten verhouding staat tot het voordeel dat die partij (de bank) haalt uit de uitoefening van haar rechten. Dat zulks in casu het geval is toont verweerster niet aan.

Verweerster houdt voor dat zij op grond van de artt. 2.1 en art. 9 van de overeenkomst van 30 september 1994 (p. 16) enkel kan aansprakelijk gesteld worden voor de niet uitvoering van die verbintenissen, die uitdrukkelijk in de overeenkomst lastens haar werden gelegd. Krachtens art. 2.2.3 c verbindt verweerster zich ertoe een lastgevingsovereenkomst af te sluiten waarin wordt bedongen dat de lasthebber sleuteldrager tijdens de werkdagen en werkuren van de pandvormer zal instaan voor de permanente bewaking en behoud van de gewarranteerde goederen.

De onderrichtingen, gevoegd bij de lastgevingsovereenkomst en die van deze overeenkomst deel uitmaken bepalen o.m. dat de lasthebber geen goederen uit het magazijn mag laten verwijderen, behoudens schriftelijke toestemming

van W.S. (art. 4) en alle toegangen bij zijn afwezigheid zal gesloten houden (art. 7). Deze bepalingen, die tot doel hebben het ongecontroleerd verdwijnen van goederen te verhinderen, werden door de lastgever niet nagekomen wat blijkt uit de omstandigheid dat de in bruikleen gegeven lokalen toegankelijk waren (omdat ofwel de toegangen niet waren afgesloten ofwel meerdere niet gemachtigde personen sleutels hadden van afgesloten toegangen).

Aldus heeft de lasthebber zijn verplichtingen niet naar behoren uitgevoerd. Zulks heeft ertoe geleid dat de warrantage niet tegenstelbaar is (zie supra). Verweerster is als lastgever verantwoordelijk voor de daden gesteld door zijn lasthebber, in zoverre deze binnen de grenzen van de lastgeving werden gesteld, wat ten dezen het geval is. Verweerster dient dan ook de schade, die deze tekortkoming heeft veroorzaakt, te vergoeden.

NOOT – Zie o.m.: K. RONSE, «Enkele beschouwingen bij de warrant», *T.B.H.*, 1989, 548-554.

WETGEVING IN KORT BESTEK

Onder de zorg van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de V.U.B. (coördinatie: prof. dr. M. van Damme)

Dit overzicht betreft de wetgeving bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van april 1997 en kwam tot stand met medewerking van A.M. Baeke, K. Bodard, G. Debersaques, V. De Saedeleer, P. Dufaux, K. Neiryneck, R. Pascariello en L. Veny.

Grondwetsherziening – Binnengemeentelijke decentralisatie en districtsraden

Het Belgisch Staatsblad van 2 april 1997 maakt de wijziging van 11 maart 1997 aan artikel 41 Gw. bekend, waardoor binnengemeentelijke territoriale organen in bepaalde gemeenten kunnen worden opgericht; de samenvoeging van de gemeenten in 1975 had in enkele gevallen immers een bestuurlijke grootschaligheid op lokaal vlak tot gevolg, waaruit bepaalde democratische tekortkomingen voortvloeiden (cf. *Gedr. St.*, Senaat, 1996-97, nr. 1-185/1, 1). De grondwetsherziening moet nu aan dit euvel tegemoet komen, zonder evenwel de fusieoperatie van grootsteden als dusdanig opnieuw ter discussie te stellen.

Daartoe wordt artikel 41 Gw. aangevuld met een aantal bepalingen. Luidens het nieuwe artikel 41, derde lid, kunnen op initiatief van de gemeenteraad binnengemeentelijke territoriale organen worden opgericht in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Ter uitvoering van een bijzondere meerderheidswet regelt het decreet of de in artikel 134 G.W. bedoelde regel de overige voorwaarden waaronder en de wijze waarop die binnengemeentelijke territoriale organen kunnen worden ingesteld; het voormelde decreet of de bedoelde ordonnantie moet wel worden aangenomen met een meerderheid van twee derde van de uitgebrachte stemmen, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van het betrokken deelparlement aanwezig is (cf. artikel 41, laatste lid, Gw.).

Een federale wet stelt de bevoegdheden, de werkingsregels en de wijze van verkiezing vast van de binnengemeentelijke territoriale organen die aangelegenheden van gemeentelijk belang kunnen regelen (artikel 41, eerste lid, Gw.); alleszins waarborgt artikel 41, derde lid, tweede volzin, Gw. de rechtstreekse verkiezing van de leden van de binnengemeentelijke territoriale organen.

De bekendmaking van de grondwetsherziening bevat geen nadere bepaling inzake de inwerkingtreding van de nieuwe grondwettelijke regeling.

V.D.S.

Vennootschapswet – Diverse uitvoeringsbesluiten

In het Belgisch Staatsblad van 2 april 1997 werden drie koninklijke besluiten van 4 maart 1997 bekendgemaakt. Elk van die besluiten beoogt uitvoering te geven aan een specifieke bepaling van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935. Het betreft telkens een bepaling die is vervangen, dan wel ingevoegd bij de wet van 13 april 1995.

Een eerste besluit geeft uitvoering aan artikel 26, vijfde lid, Vennootschapswet, naar luid waarvan de Commissie voor het Bank- en Financieuzen elk jaar een lijst opstelt van de N.V.'s die een publiek beroep op het spaarwezen doen of gedaan hebben. Deze lijst en alle wijzigingen die er tijdens het jaar in worden aangebracht, worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Artikel 26, vijfde lid, Vennootschapswet, draagt de Koning op om, na advies van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen, te bepalen op welke wijze een vennootschap die is ingeschreven op die lijst, haar schrapping kan vragen of kan worden weggelaten uit die lijst.

Een tweede besluit beoogt uitvoering te geven aan artikel 52bis, §6, Vennootschapswet, waarin wordt bepaald dat de vennootschappen waarvan de effecten met stemrecht geheel of gedeeltelijk zijn opgenomen in de eerste markt van een effectenbeurs of in de officiële notering van een effectenbeurs gelegen in een lidstaat van de Europese Unie, de Beurscommissie kennis moeten geven van de verrichtingen die zij met toepassing van artikel 52bis, §1, Vennootschapswet, overwegen. De Beurscommissie gaat dan na of de verrichtingen tot wederinkoop in overeenstemming zijn met het besluit van de algemene vergadering; indien zij van oordeel is dat ze daarmee niet in overeenstemming zijn, maakt zij haar advies openbaar. Daarbij wordt de Koning ermee belast de nadere regels te bepalen van de in artikel 52bis, §6, Vennootschapswet, voorgeschreven procedure.

Een derde besluit geeft uitvoering aan artikel 177sexies, §4, Vennootschapswet. Deze wetsbepaling betreft de gerechtelijke ontbinding van niet meer actieve vennootschappen. Paragraaf 4 ervan gelast de Koning te bepalen welke procedure moet worden gevolgd voor de consignatie van de activa die de vennootschap toebehoren, en wat er met die activa moet gebeuren ingeval nieuwe passiva aan het licht komen.

Geen van de drie koninklijke besluiten van 4 maart 1997 vermeldt een specifieke datum van inwerkingtreding.

M.V.D.

Mededeling van gegevens tussen instellingen van sociale zekerheid

Het mededelen van sociale gegevens van persoonlijke aard tussen instellingen van sociale zekerheid wordt voortaan geregeld door een koninklijk besluit van 4 februari 1997 tot organisatie van de mededeling van sociale gegevens van persoonlijke aard tussen instellingen van sociale zekerheid (*B.S.*, 3 april 1997) en dit ter uitvoering van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van sociale zekerheid (*B.S.*, 22 februari 1990). Bij de uitwisseling van sociale gegevens wordt een onderscheid gemaakt al naargelang de instellingen behoren tot eenzelfde secundair netwerk of niet. De instellingen van een bepaald secundair netwerk vormen een georganiseerd geheel dat bestaat uit, enerzijds, de beheersinstelling van een secundair netwerk en, anderzijds, de meewerkende instellingen en al naar het geval de openbare hulpinstelling.

De mededeling van sociale gegevens van persoonlijke aard vereist niet langer de principiële machtiging van het Toezichtscomité, wanneer ze plaatsheeft tussen hetzij instellingen uit eenzelfde secundair netwerk en voor zover de mededelingen noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de hun toevertrouwde taken, hetzij tussen de betrokken instelling en haar onderaannemer, hetzij in de sector van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen tussen het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering en het Nationaal Intermutualistisch College. Deze vrijstelling van voorafgaande machtiging van het Toezichtscomité geldt eveneens voor identificatiegegevens van sociaal verzekerden die tussen instellingen die niet tot eenzelfde secundair netwerk behoren, binnen het netwerk, door toedoen van de Kruispuntbank, worden meegedeeld.

De mededeling van gegevens op elektronische wijze, tussen instellingen van eenzelfde secundair netwerk, geschiedt via de instelling die het secundair netwerk beheert. De elektronische mededelingen tussen het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering en de verzekeringsinstellingen lopen via het Nationaal Intermutualistisch College.

Een aantal functies, vergelijkbaar met die van de Kruispuntbank ten opzichte van het netwerk in zijn geheel, moeten door iedere instelling die een secundair netwerk beheert, met inbegrip van het Nationaal Intermutualistisch College, worden uitgevoerd door middel van het bijzonder personenrepertorium dat zij bijhouden. Deze functies zijn:

1° het leiden en organiseren van de mededeling van gegevens op elektronische wijze;

2° de anonimiteit verzekeren bij de uitwisseling van gegevens via de Kruispuntbank van het lidmaatschap van natuurlijke personen bij een vakbond of een verzekeringsinstelling;

3° controleren of de gevraagde of meegedeelde gegevens betrekking hebben op de sociaal verzekerde wiens dossier door de meewerkende instelling wordt beheerd;

4° beveiliging van de toegang tot de gegevens.

Elke mededeling van gegevens, met uitzondering van die tussen de instelling en haar onderaannemer, moet binnen twee maanden – of voor mededelingen die een aanvang hebben genomen vóór de inwerkingtreding van het besluit, vóór de eerste dag van de derde maand volgend op de inwerkingtreding van het besluit – worden aangegeven bij het Toezichtscomité door middel van een aangifteformulier.

Het besluit treedt in werking de eerste dag van de derde maand volgend op de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.

A.M.B.

Octrooiwet – Aanpassing aan de TRIPS's-overeenkomst

De wet van 28 januari 1997 (*B.S.*, 4 april 1997) strekt ertoe een aantal voorschriften van de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom – ook de «TRIPS's-overeenkomst» genoemd –, die als bijlage 1C is gevoegd bij het Akkoord van 15 april 1994 tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie, in de Belgische rechtsorde over te nemen. Daartoe wordt een aantal wijzigingen aangebracht in de wet van 28 maart 1984 op de uitvindingsoctrooien. Die wijzigingen komen blijkens de memorie van toelichting bij het wetsontwerp neer op het volgende:

- de uitsluiting van de octrooieerbaarheid wordt beperkt tot de gevallen waarin de handelsexploitatie strijdig is met de openbare orde en de goede zeden;

- bepaalde verduidelijkingen aangaande de notie van de openbare orde en de goede zeden worden aangebracht;

- het geheel van de octrooirechten wordt gewaarborgd zonder onderscheid of goederen ingevoerd zijn, dan wel van nationale oorsprong zijn;

- de criteria worden aangepast inzake de verlening van de afhankelijke licenties (d.w.z. de licenties die opgelegd zijn aan de houder van een uitvinding waarvan het gebruik nodig is voor de exploitatie van een andere uitvinding);

- er wordt in specifieke criteria voorzien voor de toekenning van licenties inzake technologieën voor halfgeleiderproducten;

- het criterium van vergoeding wordt verduidelijkt inzake gedwongen licenties;

- de overdraagbaarheid van de afhankelijke licenties als bestanddeel van het afhankelijk octrooi wordt gewaarborgd;

- de eis voor een behandeling op nationaal niveau wordt versterkt (*Gedr. St.*, Kamer, volksvertegenwoordigers, 1995-96, nr. 680/1, p. 2).

De wet van 28 januari 1997 vermeldt geen specifieke datum van inwerkingtreding.

M.V.D.

Nachtarbeid

Door de wet van 17 februari 1997 (*B.S.*, 8 april 1997) wordt een nieuwe regeling uitgewerkt betreffende de nachtarbeid. Hiertoe worden de artikelen 35 tot 38 van de arbeidswet van 16 maart 1971 vervangen door de bepalingen van de huidige wet.

De wet voorziet in een principieel verbod op nachtarbeid voor alle werknemers die vallen onder het toepassingsgebied van de bepalingen betreffende de arbeidsduur. Onder nachtarbeid wordt verstaan de arbeid verricht tussen 20 uur en 6 uur. Nochtans regelt de wet een belangrijke afwijking op dit beginsel: nachtarbeid mag worden verricht voor zover de aard van de werken of de activiteit dit rechtvaardigt in een aantal bedrijven. Dit is onder meer het geval voor hotels, restaurants, in ondernemingen van openbare vertoningen, in dagbladondernemingen, in reisagentschappen, in ondernemingen voor scheepsherstellingen, in ondernemingen

die autoparkeerterreinen exploiteren, in ondernemingen voor de productie van elektriciteit en instellingen van geneeskundige verzorging.

Daarenboven gelden eveneens uitzonderingen op de algemene regel voor het uitvoeren van landbouwarbeid, voor het uitvoeren van werkzaamheden die wegens hun aard niet mogen worden onderbroken voor de distributie van petroleumproducten aan particulieren, voor het uitvoeren van werken aan inventarissen en balansen en in artisanale brood- en banketbakkerijen.

Vervolgens regelt de wet een procedure die moet worden nageleefd bij de invoering van een arbeidsregeling met nachtprestaties. Indien in de onderneming een vakbondsafvaardiging aanwezig is, kan een arbeidsregeling met nachtprestaties slechts worden ingevoerd voor de werknemers waarvoor zij bevoegd is, en mits er tussen de werkgever en alle organisaties die in de vakbondsafvaardiging zijn vertegenwoordigd, een collectieve arbeidsovereenkomst in de zin van de wet van 5 december 1968 wordt gesloten. In de ondernemingen zonder vakbondsafvaardiging wordt de regeling ingevoerd volgens de regels voor het instellen van een arbeidsreglement.

Alvorens deze procedures evenwel een aanvang kunnen nemen dient de werkgever de werknemersvertegenwoordigers te raadplegen in de ondernemingsraad of in de vakbondsafvaardiging. Een arbeidsregeling met nachtprestaties kan maar worden toegepast indien de werkgever de bepalingen van de C.A.O.'s betreffende de begeleidingsmaatregelen voor ploegenarbeid met nachtprestaties naleeft. Voor de werkgevers die niet onder de bepalingen van de C.A.O.-wet vallen kunnen door de Koning soortgelijke procedures worden vastgelegd.

In de arbeidswet wordt tevens een afdeling ingevoegd betreffende het naleven van de uurroosters. Overeenkomstig de nieuwe regeling is het verboden arbeid te doen of te laten verrichten buiten de arbeidstijd vastgesteld in het arbeidsreglement. Nochtans geldt deze regel niet in geval van arbeid om het hoofd te bieden aan een voorgekomen of dreigend ongeval, in geval van dringende arbeid aan machines of materieel, in geval van arbeid die door een onvoorziene noodzakelijkheid wordt vereist, voor het uitvoeren van werken aan inventarissen en balansen, in ondernemingen voor scheepsherstellingen en -onderhoud en voor het uitvoeren van werken, laden en lossen.

In de arbeidswet wordt ook een principieel verbod op nacht-arbeid voor jeugdige werknemers opgenomen. In bepaalde gevallen mogen jeugdige werknemers ouder dan 16 jaar tot 23 jaar worden tewerkgesteld. De werkgever dient in dat geval evenwel binnen drie dagen een door de Koning aange- wezen ambtenaar hiervan schriftelijk in kennis te brengen. Aan de Koning wordt tevens de mogelijkheid gegeven om uitzonderingen te regelen op het verbod van tewerkstelling van jeugdige werknemers.

Bovendien is er een nieuwe afdeling betreffende de rust- tijden. De werknemers die vallen onder de bepalingen betreffende de arbeidsduur, hebben in elk tijdvak van 24 uur tussen de beëindiging en de hervatting van de arbeid recht op ten minste elf opeenvolgende uren rust. De wet maakt wel vier uitzonderingen op deze regel.

De wet bevat een aantal overgangsbepalingen. Zo zijn de bepalingen betreffende de nachtarbeid niet van toepassing op de arbeidsregelingen met nachtprestaties tussen 20 en

6 uur, die op de datum van de inwerkingtreding van deze wet in het arbeidsreglement zijn opgenomen en op die datum daadwerkelijk worden toegepast. Op deze werknemers blijven de vroegere bepalingen van de arbeidswet van toepassing tot het arbeidsreglement melding maakt van een wijziging van die arbeidsregeling. Tevens wordt bepaald dat de werkgever de oude arbeidsregelingen niet meer mag toepassen indien de werkgever de bepalingen niet respecteert van de C.A.O.'s betreffende de begeleidingsmaatregelen voor ploegenarbeid met nachtprestaties.

Tevens is er een bijzondere bepaling voor de werknemers die op de datum van de inwerkingtreding van de wet zijn tewerkgesteld in een andere arbeidsregeling dan een arbeidsregeling met nachtprestaties tussen 20 uur en 6 uur en die nu in een arbeidsregeling met nachtprestaties tussen 20 uur en 6 uur worden tewerkgesteld. Deze werknemers kunnen gedurende een proefperiode van drie maanden een einde maken aan hun tewerkstelling in een arbeidsregeling met nachtprestaties tussen 20 uur en 6 uur en dit door middel van een opzeggingstermijn van zeven dagen. Daarenboven regelt de wet een speciale ontslagbescherming voor de werknemer: de werkgever mag geen handeling verrichten die ertoe strekt eenzijdig een einde te maken aan de dienstbetrekking vanaf het ogenblik waarop hij in kennis is gesteld van de opzegging (van de tewerkstelling in een arbeidsregeling met nachtprestaties tussen 20 uur en 6 uur) tot het verstrijken van een termijn van drie maanden te rekenen vanaf de werkhervatting in een arbeidsregeling zonder prestaties tussen 20 uur en 6 uur. Eenzijdige beëindiging door de werkgever blijft evenwel mogelijk om redenen die vreemd zijn aan het verzoek van de werknemer. Het is de werkgever die moet bewijzen dat dergelijke redenen voorhanden zijn. Indien de werkgever het bestaan van deze redenen niet kan bewijzen dient hij een forfaitaire vergoeding van zes maanden loon aan de werknemer te betalen.

Ten slotte wordt nog bepaald dat de werkgever ertoe is gehouden de werknemersvertegenwoordigers te raadplegen betreffende de noodzakelijke aanpassingen van de arbeidsvoorwaarden van de werknemers tewerkgesteld in arbeidsregelingen waarin vrouwen niet mochten worden tewerkgesteld voor de inwerkingtreding van deze wet.

De wet treedt in werking op 8 mei 1998, d.i. één jaar na de publicatie van de tekst in het Belgisch Staatsblad.

P.N.D.

Wetenschappelijk onderzoek – Werkgeversbijdragen

De wet van 29 april 1996 houdende sociale bepalingen (*B.S.*, 30 april 1996, zie deze kroniek, *R.W.*, 1996-97, 371-375) legde de wettelijke basis om de universiteiten en wetenschappelijke instellingen vrij te stellen van werkgeversbijdragen bij de in dienstneming van bijkomende onderzoekers.

Het koninklijk besluit van 5 maart 1997 houdende uitvoering van titel VI van de wet van 29 april 1996 houdende sociale bepalingen (*B.S.*, 15 april 1997, 8.744) bepaalt wie als werkgever en als personeel voor de toepassing van het besluit in aanmerking komt en aan welke voorwaarden de tewerkstelling moet voldoen om aanleiding te geven tot die vrijstelling. De aanvraagprocedure wordt vastgelegd, alsook de inhoud van en de controle op de overeenkomst die

wordt gesloten tussen de begunstigde werkgever en de ministers van Wetenschapsbeleid en Sociale Zaken. De niet-naleving van de gestelde voorwaarden door de werkgever geeft aanleiding tot een terugbetaling van de werkgeversbijdragen.

Ten slotte wordt de werkwijze omschreven voor het verlengen van de oorspronkelijke overeenkomst of om tot een verhoging van het aantal personeelsleden te komen.

Het besluit heeft uitwerking met ingang van 1 oktober 1996.

A.M.B.

Onderwijsrecht – Vlaams decreet basisonderwijs

Het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 (*B.S.*, 17 april 1997) strekt ertoe de voorheen bestaande disparate regelgeving op het kleuter-, gewoon en buitengewoon onderwijs te vereenvoudigen en te coördineren; de geldende nationale wetgeving, inmiddels reeds aangevuld met talrijke onderwijsdecreten en tientallen uitvoeringsbesluiten, maakte de onderwijsregelgeving namelijk tot een ingewikkelde, ondoorzichtige, incoherente, tegenstrijdige en onverstaaanbare materie (cf. *Gedr. St.*, VI. Parl., 1996-97, nr. 451/1, 2), waarbij de onderwijspartners al te vaak niet langer het bos door de bomen zagen. Toch is het decreet basisonderwijs meer dan een louter herschrijven en herschikken van de wetgeving geworden, aangezien gelijktijdig een hele reeks vernieuwingen werd doorgevoerd.

In deze bespreking wordt inhoudelijk niet nader ingegaan op elk van de bepalingen van het 195 artikelen tellende decreet – wat trouwens buiten de opzet van de rubriek 'Wetgeving in kort bestek' zou vallen –, maar beperkt de analyse zich tot het situeren van de krachtlijnen van het decreet basisonderwijs. Na inleidende bepalingen (hoofdstuk 1), afkortingen en definities (hoofdstuk 2) bevat het derde hoofdstuk van het decreet basisonderwijs de bepalingen betreffende de structuur van het basisonderwijs, waarbij afdeling 1 handelt over het kleuter-, lager en basisonderwijs en afdeling 2 de regels i.v.m. het gewoon, buitengewoon en geïntegreerd onderwijs vastlegt. Het «leerlingenstatuut» komt aan bod in hoofdstuk 4 met de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de rechten en plichten van leerlingen en ouders.

In hoofdstuk 5 is aandacht gewijd aan de opdracht van het basisonderwijs (het onderwijsaanbod, eindtermen en ontwikkelingsdoelen, leer- en schoolwerkplannen, organisatie van de schooltijd, laakbare praktijken en het getuigschrift basisonderwijs), terwijl in hoofdstuk 7 de regeling inzake de erkenning, financiering en subsidiëring van scholen is uitgewerkt; de voorwaarden waaronder subsidies kunnen worden teruggevorderd en ingehouden, alsmede een opsomming van de sancties treft men evenwel aan in hoofdstuk 13.

Programmatie en rationalisatie, met hieronder begrepen de heikele discussie betreffende de vrije keuzeschool, wordt behandeld in hoofdstuk 8. Het daarop volgende hoofdstuk behelst de regels aangaande de personeelsformatie (directie, onderwijzend en andersoortig personeel,...), waarvan de opdracht (o.a. functiebeschrijving, prestatieregeling, begeleiding) het voorwerp vormt van hoofdstuk 10.

De hoofdstukken 11 en 12 bevatten bepalingen met betrekking tot respectievelijk tijdelijke projecten en samenwerkingsovereenkomsten; ten slotte is in het laatste hoofd-

stuk een hele reeks opheffings-, wijzigings- en overgangsbepalingen opgenomen.

Krachtens artikel 195 treedt het decreet in werking op 1 september 1997, met dien verstande evenwel dat talrijke nominatum vermelde bepalingen hetzij met terugwerkende kracht reeds in werking zijn getreden, hetzij op een latere datum van kracht zullen worden.

L.V.

Afschaffing van de legalisatie van akten – Verdrag

In het Belgisch Staatsblad van 18 april 1997 werd de wet van 27 november 1996 houdende instemming met het Verdrag betreffende de afschaffing van de legalisatie van akten in de lidstaten van de Europese Gemeenschappen, ondertekend te Brussel op 25 mei 1987, bekendgemaakt.

Het verdrag is van toepassing op openbare akten die zijn opgemaakt op het grondgebied van een verdragsluitende staat en moeten worden overgelegd op het grondgebied van een andere verdragsluitende staat, of aan diplomatieke of consulaire ambtenaren van een andere verdragsluitende staat. Het verdrag is eveneens van toepassing op officiële akten die zijn opgemaakt door diplomatieke of consulaire ambtenaren van een aangesloten staat, terwijl die akten moeten worden overgelegd op het grondgebied van een andere verdragsluitende staat of aan diplomatieke of consulaire ambtenaren van een andere verdragsluitende staat, die hun functie uitoefenen op het grondgebied van een staat die geen partij is bij dit verdrag.

Elke verdragsluitende staat stelt de akten waarop dit verdrag van toepassing is, vrij van elke vorm van legalisatie of van elke andere equivalente of analoge formaliteit.

Iedere verdragsluitende staat dient op het ogenblik van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring van het verdrag een centrale autoriteit aan te wijzen. Indien de autoriteiten van de staat waar de akte wordt overgelegd, ernstige en gefundeerde twijfels hebben over de echtheid van de handtekening, de hoedanigheid waarin de ondertekenaar van de akte heeft gehandeld, of de identiteit van het zegel of van het stempel, kunnen zij rechtstreeks inlichtingen vragen aan de centrale bevoegde autoriteit van de staat waarvan de akte of het stuk uitgaat.

Het verdrag treedt in werking 90 dagen na de datum van neerlegging van de akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring door alle staten die op de datum waarop het verdrag wordt opengesteld voor ondertekening, lidstaten van de Europese Gemeenschappen zijn.

R.P.

Verstreken van risicokapitaal aan KMO's – Overheidswaarborg

In het Belgisch Staatsblad van 23 april 1997 werd het decreet van 15 april 1997 bekendgemaakt «tot regeling van de toekenning van een waarborg als verliesgarantie voor het verstrekken van risicokapitaal». Het decreet strekt ertoe een geëigend instrument in het leven te roepen om de behoefte aan risicodragend kapitaal bij de kleine en middelgrote ondernemingen te kunnen ondervangen.

Het Vlaams Waarborgfonds, bedoeld bij het decreet van 15 december 1993 tot bevordering van de economische expansie in het Vlaamse Gewest, zal, benevens waarborgen op

investeringskredieten, daartoe ook waarborgen kunnen verlenen aan participatiemaatschappijen die risicodragend kapitaal verstrekken aan kleine of middelgrote ondernemingen door middel van een kapitaalparticipatie of een achtergestelde lening. Deze waarborg heeft de vorm van een beperkte verbintenis tot terugbetaling van het risicokapitaal bij discontinuïteit van de onderneming. De verliezen die uitbetaald worden door het Vlaams Waarborgfonds, zullen aangerekend worden op het Fonds voor de economische expansie en regionale reconversie kleine ondernemingen.

Het decreet werkt de desbetreffende waarborg nader uit. Zo worden onder meer de omstandigheden en de voorwaarden waaronder aan een participatiemaatschappij een waarborg kan worden verleend voor het verstrekken van risicokapitaal aan een onderneming door middel van een participatie of een achtergestelde lening, nader omschreven, wordt de wijze van toekenning van de waarborg geregeld, wordt door de Vlaamse regering in een machtiging voorzien om bijzondere voorwaarden te bepalen waaraan ondernemingen moeten voldoen om de waarborg te verkrijgen of te behouden en worden de voorwaarden vastgesteld waaraan de participatie of de achtergestelde lening moet beantwoorden om in aanmerking te komen voor het verlenen van de waarborg.

Het decreet van 15 april 1997 treedt in werking op een door de Vlaamse regering vast te stellen datum.

M.V.D.

Successierechten – Tarieven

Het decreet van 20 december 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1997, hoofdstuk V, successierechten, voerde een hervorming door van het stelsel van successierechten wat betreft de successie in rechte lijn en tussen echtgenoten. Het decreet van 15 april 1997 (B.S., 25 april 1997) heeft de bedoeling een soortgelijke hervorming door te voeren voor de successierechten in de zijlijn en ten aanzien van anderen.

Afgezien van de categorie «rechte lijn en echtgenoten» wordt het aantal categorieën verminderd van drie tot twee: enerzijds «broers en zusters», anderzijds «anderen». Dit betekent dat de vroegere categorie «ooms, tantes, neven en nichten» wordt opgenomen in de categorie «anderen».

Ook het aantal tarieven in beide categorieën wordt beperkt tot drie, in plaats van de vroegere vijf. In beide categorieën wordt voorts een belastingkrediet ingevoerd, dat ervoor zorgt dat de kleinste nalatenschappen niet zwaarder belast worden in het nieuwe systeem dan in de huidige regeling. Er wordt wel een verschil van berekening ingevoerd voor de categorie «anderen»: in tegenstelling tot de normale belasting per erfdeel wordt de successie hier berekend op de totale erfenis aan deze categorie (dit omdat de berekening vroeger zeer ingewikkeld en ondoorzichtig was).

Artikel 2 van het decreet vervangt artikel 48 van het wetboek der successierechten volledig: tarief I (rechte lijn en tussen echtgenoten) blijft behouden zoals het is gewijzigd door het programmadecreet 1997, maar tarief II (anderen) wordt grondig hervormd. Er zijn drie schijven: een schijf tot 3 miljoen, één van 3 tot 5 miljoen en een boven de 5 miljoen. Deze schijven worden respectievelijk belast tegen 30,55 en 65 % voor broers en zusters, toe te passen op het netto-erfdeel, en tegen 45, 55 en 65 % voor anderen, weliswaar toe te passen op de som van de netto-erfdelen.

Ook artikel 56 van het wetboek der successierechten wordt volledig vervangen door artikel 3 van het decreet. De eerste twee leden zijn ook hier overgenomen uit de tekst van het programmadecreet 1997, terwijl het derde lid het belastingkrediet regelt voor «broers en zusters». daarin wordt een onderscheid gemaakt tussen erfdelen boven en onder de 750.000 frank. Het vierde lid regelt het belastingkrediet voor «anderen». Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen erfenissen onder en boven de 500.000 frank. Het voordeel wordt verdeeld over de «andere» erfenissen in verhouding tot de door hen verkregen erfdelen.

Het decreet van 15 april 1997 is in werking getreden op 1 mei 1997, met uitzondering van het vierde lid van het nieuwe artikel 48 dat in werking is getreden op 1 januari 1997.

K.N.

Vrijstelling van roerende voorheffing – Schatkistbons uitgedrukt in vreemde munt

Het koninklijk besluit van 3 april 1997 (B.S., 29 april 1997) bepaalt dat wordt afgezien van de inning van de roerende voorheffing op de inkomsten van de schatkistbons uitgedrukt in vreemde munt die betaald of toegekend werden aan financiële instellingen of de hiermee gelijkgestelde ondernemingen en in het algemeen aan professionele beleggers, en op de inkomsten verkregen naar aanleiding van verrichtingen in deze effecten door diezelfde beleggers. Daarbij wordt de hoedanigheid van professionele belegger bepaald door de wet van de Staat waar de belegger zijn activiteit uitoefent.

Wat betreft de inkomsten van de schatkistbons uitgedrukt in vreemde munt die gehouden worden door Belgische verblijfhouders, kan de vrijstelling van roerende voorheffing echter alleen worden verleend aan de financiële instellingen of de hiermee gelijkgestelde ondernemingen en de professionele beleggers bedoeld in artikel 105, 1° en 3°, van het koninklijk besluit van 27 augustus 1993 ter uitvoering van het W.I.B. 1992.

Het koninklijk besluit van 3 april 1997 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1997.

M.V.D.

Personeel van griffies en parketten

In het Belgisch Staatsblad van 30 april 1997 werd de wet van 17 februari 1997 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot het personeel van de griffies en parketten, bekendgemaakt.

Zonder tot een exhaustieve bespreking van de wijzigingen over te gaan, kan worden vermeld dat deze wet een nieuwe titel IIIbis betreffende bemiddelingsadviseurs en -assistenten in het Ger.W. heeft ingevoegd. Aan ieder parket bij het hof van beroep zijn een of meer bemiddelingsadviseurs verbonden. Zij dienen de procureur-generaal bij te staan bij het uitwerken van een strafrechtelijk beleid voor de bemiddeling in strafzaken. Verder wordt de bemiddelingsadviseur ingeschakeld voor de evaluatie, de coördinatie en het toezicht op de toepassing van bemiddeling in strafzaken. Aan ieder parket van de procureur des Konings zijn een of meer bemiddelingsassistenten verbonden. Zij staan de procureurs

des Konings bij in het uitwerken van de bemiddeling in strafzaken en de concrete uitwerking ervan.

De wet wijzigt eveneens de voorwaarden die vervuld moeten zijn om tot hoofdgriffier of griffier van de verschillende hoven en rechtbanken te worden benoemd. Ook de benoemingsvoorwaarden van het personeel van de parketten maken het voorwerp uit van wijzigingen. Nieuw is o.m. dat de minister van Justitie advies dient in te winnen in het kader van de benoemingsprocedure. Verder wordt er om de twee jaar een beoordelingsstaat opgemaakt van alle personeelsleden van de griffies en de parketten. Ook de bemiddelingsadviseurs- en assistenten zijn tweejaarlijks aan een beoordeling onderworpen. Ten slotte wordt er een nationale raad van beroep opgericht die kennis dient te nemen van de beroepen ingesteld tegen de adviezen uitgebracht in het kader van de benoemingsprocedure, alsook tegen de beoordelingsstaten.

De wet van 17 februari 1997 treedt in werking de eerste dag van de derde maand volgend op die waarin ze in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt, met uitzondering van een beperkt aantal in de wet vermelde artikelen, waarvan de Koning de datum van inwerkingtreding bepaalt en zulks uiterlijk één jaar na haar bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

R.P.

College van procureurs-generaal en ambt van nationaal magistraat

In het Belgisch Staatsblad van 30 april 1997 werd de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat, bekendgemaakt. In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 143bis ingevoegd, luidens hetwelk de procureurs-generaal bij de hoven van beroep samen het college van procureurs-generaal vormen. Het college van procureurs-generaal beslist bij consensus over alle maatregelen die nodig zijn voor de coherente uitwerking en de coördinatie van het strafrechtelijk beleid, en voor de goede algemene en gecoördineerde werking van het openbaar ministerie. Verder dient het college van procureurs-generaal de minister van Justitie in te lichten en te adviseren over elke zaak die verband houdt met de opdrachten van het openbaar ministerie. Het college vergadert minstens eenmaal per maand, op eigen initiatief of op verzoek van de minister van Justitie. Jaarlijks dient het college verslag uit te brengen aan de minister van Justitie. Dit verslag bevat een toelichting over zijn activiteiten, een analyse en een beoordeling van het vervolgings- en opsporingsbeleid in het voorbije jaar, alsook de prioritaire doelstellingen voor het komende jaar.

Bij de wet van 4 maart 1997 wordt eveneens een artikel 143ter in het Gerechtelijk Wetboek ingevoegd, luidens dat artikel legt de minister van Justitie de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid vast, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, nadat hij het advies van het college van procureurs-generaal heeft ingewonnen. Deze richtlijnen zijn bindend voor alle leden van het openbaar ministerie.

Een nieuw artikel 144bis Ger.W. bepaalt dat het college van procureurs-generaal wordt bijgestaan door nationaal magistraten. De nationaal magistraten worden op voordracht van de minister van Justitie en op advies van het college van procureurs-generaal, door de Koning aangewezen

uit de leden van het openbaar ministerie die gedurende minstens vijf jaar het ambt van magistraat van het openbaar ministerie of van onderzoeksrechter hebben uitgeoefend. De nationaal magistraten zorgen voor de coördinatie van de uitoefening van de strafvordering en dienen de internationale samenwerking te bevorderen. Zolang een procureur des Konings zijn wettelijk bepaalde bevoegdheid niet heeft uitgeoefend, zijn de nationaal magistraten ook belast met het nemen van alle dringende maatregelen die met het oog op de uitoefening van de strafvordering noodzakelijk zijn. Het aantal nationaal magistraten wordt vastgesteld op drie en kan bij een in ministerraad overlegd koninklijk besluit worden uitgebreid tot maximaal vijf.

De wet van 4 maart 1997 treedt in werking op de door de Koning bepaalde datum en uiterlijk zes maanden na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.

R.P.

Rijkswacht – Uitzonderlijke taken van bestuurlijke politie

Het koninklijk besluit van 23 april 1997 houdende maatregelen met betrekking tot de rijkswacht met toepassing van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie (*B.S.*, 30 april 1997, 2e ed., uitwerking op 1 januari 1997) wijzigt de artikelen 70bis en 72 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht.

Voortaan kan de minister van Binnenlandse Zaken, op vraag van een rechtspersoon en tegen volledige terugbetaling van de kosten en met akkoord van de minister van Begroting, de rijkswacht uitzonderlijke taken van bestuurlijke politie laten uitvoeren die een bijzondere aanwending van personeel of materiaal vereisen (art. 70bis, §2, eerste lid (nieuw), wet op de rijkswacht). Tevens wordt de minister van Binnenlandse Zaken gemachtigd om, binnen het raam van de jaarlijkse begrotingsgrenzen, de uitgaven van de rijkswacht te verhogen met een deel van deze aldus «gerecupereerde» (dixit het verslag aan de Koning, *B.S.*, 30 april 1997, 2e ed., 10399) bedragen (art. 72, laatste lid (nieuw)).

Voor het verslag aan de Koning en het (kritische) advies van de Raad van State, afdeling wetgeving, kan worden verwezen naar het *Belgisch Staatsblad* van 30 april 1997 (en niet 30 mei 1997 zoals de aanduiding bovenaan dit staatsblad doet vermoeden), pp. 10.397-10.401.

G.D.

Ziekteverzekering

Met het koninklijk besluit van 17 april 1997 tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 november 1993 tot uitvoering van artikel 37 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 (*B.S.*, 30 april 1997, 3e ed.) wordt de verhoogde tegemoetkoming toegekend aan twee bijkomende categorieën van rechthebbenden: de rechthebbenden aan wie het O.C.M.W. steun verleent en de rechthebbenden op verhoogde kinderbijslag. Het besluit treedt in werking op 1 juli 1997.

A.M.B.

Tewerkstelling in de koopvaardij

De regering heeft in het K.B. van 18 april 1997 (*B.S.*, 30 april 1997) een aantal maatregelen vastgelegd ter vrijwaring van de tewerkstelling in de koopvaardij. De socialezekerheidsbijdragen worden berekend op basis van het loon van de zeeman. Hieronder wordt verstaan de standaardgagte vermeerderd met de overuren en met alle vergoedingen toegekend aan de betrokkenen. Het besluit bepaalt verder hoe de bijdragen door de reder moeten worden betaald.

Tevens waarborgen de reders solidair minimaal 60 arbeidsplaatsen voor de op 1 januari 1997 in de Belgische Pool der Zeelieden ingeschreven zeelieden en shorgangers en 256 arbeidsplaatsen voor de ingeschreven officieren. Het K.B. geeft vervolgens een omschrijving van hetgeen onder «arbeidsplaats» moet worden verstaan.

Het K.B. regelt tevens een controle op het aantal zeelieden dat door alle reders samen wordt tewerkgesteld. Wanneer wordt vastgesteld dat voor een bepaalde maand het minimale aantal tewerkgestelden niet is bereikt, wordt van elke reder betaling gevorderd van alle voor de betrokken maand in bewaring genomen persoonlijke bijdragen.

Het besluit is in werking getreden op 1 januari 1997 en houdt op van kracht te zijn op 31 december 1998.

P.N.D.

Responsabilisering socialezekerheidsinstellingen

Met de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 1 augustus 1996; zie deze kroniek, *R.W.*, 1996-97, 690) werden aan de Koning ruime bevoegdheden gegeven om een nieuw werkkader voor de openbare instellingen van sociale zekerheid uit te werken. Het toekennen van meer bestuursruimte en verantwoordelijkheid moet resulteren in een efficiëntere werking van die instellingen, waarbij kan worden ingespeeld op veranderende omstandigheden (verslag aan de Koning, *B.S.*, 30 april 1997, derde ed., 10.467). Het koninklijk besluit van 3 april 1997 houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid, met toepassing van artikel 47 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed., 10.486) vervangt de klassieke gezagsverhoudingen door meer contractuele verhoudingen en introduceert de techniek van bestuursovereenkomsten tussen de overheid en de openbare instellingen van sociale zekerheid, opgesomd in het besluit, die als gevolg daarvan worden onttrokken aan het toepassingsgebied van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut (*B.S.*, 24 maart 1954).

De bestuursovereenkomst legt de regels en voorwaarden vast die een openbare instelling van sociale zekerheid moet naleven bij het vervullen van de opdrachten die haar door de wet zijn toegekend, en regelt een aantal, in het besluit niet limitatief opgesomde, aangelegenheden betreffende, enerzijds, de doelstellingen van de taakuitvoering en, anderzijds, de middelen die daarvoor ter beschikking worden gesteld. De continuïteit van de openbare dienstverlening heeft tot gevolg dat een partij jegens wie een in de bestuursovereen-

komst opgenomen verbintenis niet wordt uitgevoerd, zich enkel op de uitvoering ervan kan beroepen. Elk uitdrukkelijk ontbindend beding in de bestuursovereenkomst wordt bijgevolg voor niet geschreven gehouden en geen toepassing kan worden gemaakt van het stilzwijgend ontbindend beding in artikel 1184 B.W.

Het College, waarin de dagelijkse bestuurders van de meeste openbare instellingen van sociale zekerheid zijn vertegenwoordigd, ziet toe op de onderlinge coördinatie en consistentie van de ontwerpen van bestuursovereenkomsten van de verschillende instellingen. Bij de onderhandelingen en het sluiten van de bestuursovereenkomst wordt de Staat vertegenwoordigd door de toeziende minister en de ministers van Begroting en Ambtenarenzaken en wordt de instelling vertegenwoordigd door stemgerechtigde beheerders aangewezen door het beheersorgaan, de persoon belast met het dagelijks bestuur en zijn adjunct. Het is evenwel het volledige beheersorgaan dat de bestuursovereenkomst goedkeurt. De bestuursovereenkomst, gesloten voor een duur van minstens drie jaar en ten hoogste vijf jaar – de eerste bestuursovereenkomst wordt gesloten voor een duur van drie jaar –, treedt pas in werking vanaf de datum vermeld in het koninklijk besluit waarbij de overeenkomst wordt goedgekeurd en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Uiterlijk zes maanden vóór het verstrijken van deze termijn moet een ontwerp van nieuwe bestuursovereenkomst worden voorgelegd aan de toeziende minister. Is er geen nieuwe bestuursovereenkomst na het verstrijken van de termijn, dan wordt de vorige overeenkomst van rechtswege verlengd, of kan de Koning na verloop van een jaar voorlopige regels vaststellen. Naar aanleiding van een jaarlijkse toetsing kan de bestuursovereenkomst worden aangepast aan de gewijzigde omstandigheden.

Elke instelling stelt een bestuursplan op dat aangeeft hoe de toevertrouwde taken zullen worden uitgevoerd, en dat voor overleg wordt voorgelegd aan het tussenoverlegcomité of het basisoverlegcomité. De mate waarin deze doelstellingen worden bereikt, wordt bepaald aan de hand van indicatoren die periodiek worden berekend en opgenomen in boordtabellen.

Door het beheersorgaan wordt een jaarlijkse begroting opgesteld, waarbij een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen de kredieten die betrekking hebben op de sociale uitkeringen en voorzieningen en de beheerskredieten, bestaande uit de personeels-, werkings- en investeringsuitgaven. De begroting wordt goedgekeurd door de toeziende minister, na gunstig advies van de regeringscommissaris. Synoptische tabellen van de verrichtingen geven per instelling de vooruitzichten. De mogelijkheid van overdracht van kredieten binnen de beheersbegroting van eenzelfde begrotingsjaar wordt versoepeld, zodat de instellingen de hun ter beschikking gestelde kredieten op de meest efficiënte wijze kunnen gebruiken bij de vervulling van hun taken. Een systematische herinschrijving van investeringskredieten en variabele werkingskredieten in de beheersbegroting van het volgende jaar is mogelijk. De instellingen worden verplicht tot het houden van een genormaliseerd boekhoudplan opgesteld door de Commissie voor de normalisatie van de boekhouding van de openbare instellingen van de sociale zekerheid en dat kan worden aangevuld met een specifiek boekhoudplan, aangepast aan de eigenheid van elke instelling. De instellingen hebben een vrij beschikkingsrecht over de roerende goede-

ren en de onroerende goederen beneden het bedrag dat wordt vastgesteld in de bestuursovereenkomst.

Een adequate werking van de instellingen veronderstelt daarenboven een functionele personeelsformatie, die voldoende flexibel is om tegemoet te komen aan veranderende organisatieomstandigheden (verslag aan de Koning, *B.S.*, 30 april 1997, derde ed., 10.469). Het beheersorgaan van elke instelling stelt voortaan autonoom de personeelsformatie vast, met voor elk niveau per functie een maximumaantal betrekkingen toe te wijzen aan statutaire ambtenaren of contractuele personeelsleden, en bepalend de graden en rangen verbonden aan een functie. De regeringscommissaris van begroting waakt over de overeenstemming van deze personeelsformatie met de daarvoor geldende wettelijke en reglementaire bepalingen en de bepalingen van de bestuurs-overeenkomst betreffende de personeelskredieten. De vaststelling van de personeelsformatie houdt automatisch de mogelijkheid in om de erin opgenomen betrekkingen te bezetten.

Wat betreft het administratief toezicht en de controle op de openbare instellingen van sociale zekerheid, wordt grotendeels teruggesproken op de wet van 16 maart 1954. Elke instelling staat onder de controlebevoegdheid van de toezie minister en de minister van Begroting wat betreft de budgettaire en financiële beslissingen.

Een College van openbare instellingen van sociale zekerheid wordt opgericht, waarvan de samenstelling en de bevoegdheden zijn opgesomd in het besluit. Het College is een advies- en coördinatieorgaan met betrekking tot aangelegenheden die het bestuur, het personeelsbeleid en de werking van de openbare instellingen van sociale zekerheid aanbelangen en waarover geregeld overleg wordt gepleegd met de Regering.

Ten slotte regelt het besluit een aantal opheffings-, wijzigings-, overgangs- en slotbepalingen, die een verdere toepasbaarheid van een aantal bepalingen inzake de pensioenregeling van de ambtenaren, de sociale reclassering van mindervaliden, de arbeidsongevallen- en beroepsziektenverzekering, de cumulaties van beroepsactiviteiten, de gesubsidieerde contractuelen en het enig statuut, op de in het besluit bedoelde instellingen moeten waarborgen. De openbare instellingen van sociale zekerheid worden in beginsel onder het toepassingsgebied van de wet van 22 juli 1993 houdende bepaalde maatregelen inzake ambtenarenzaken (*B.S.*, 14 augustus 1993) gebracht, met enkele noodzakelijke aanpassingen en de buiten toepassingsverklaring van een aantal artikelen, voortvloeiend uit de autonome bestuursruimte ingesteld bij dit besluit.

Het koninklijk besluit van 3 april 1997 vermeldt geen specifieke datum van inwerkingtreding.

A.M.B.

Klinische biologie – Wijziging Z.I.V.-wet

Op grond van het koninklijk besluit van 13 april 1997 tot wijziging van artikel 22 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, ter uitvoering van artikel 12, 4°, van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.), kan het Verzekeringscomité voortaan overeenkom-

sten sluiten met laboratoria voor klinische biologie, waarvan, wegens hun exclusieve rol als referentiecentra bij de diagnose en behandeling van tropische en infectieuze aandoeningen en wegens de specificiteit van de verstrekkingen inzake klinische biologie die ze verrichten, een bijzondere erkenning is verleend door de minister van Volksgezondheid.

De erkenningscriteria worden bepaald door de Koning en hebben betrekking op voorwaarden van technische aard, inzake programmatie en kwaliteitscontrole. De gesloten overeenkomsten voorzien in de betaling van een forfait, dat de bijkomende kosten, voortvloeiend uit de specificiteit van de verstrekkingen, van die laboratoria dekt. Deze financieringsmethode bestaat reeds sinds 1993 voor het laboratorium van het Instituut voor tropische geneeskunde te Antwerpen.

Om de continuïteit van de financiering van het Instituut te vrijwaren, bepaalt het besluit dat, voor zover de criteria voor de bijzondere erkenning op 1 april 1997 niet zijn vastgelegd, de bestaande regeling voor nog maximaal een jaar kan worden voortgezet in het kader van de experimenten opgenomen in artikel 56, eerste lid, van de Z.I.V.-wet, gecoördineerd op 14 juli 1994.

A.M.B.

Ziekteverzekering – Verhoogde tegemoetkoming

Om het recht op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging te kunnen uitbreiden tot andere rechthebbenden, brengt het koninklijk besluit van 16 april 1997 houdende maatregelen om het recht op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging uit te breiden tot andere categorieën van rechthebbenden met toepassing van de artikelen 11, 1°, en 49 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.) in diverse bepalingen van de Z.I.V.-wet, en in het bijzonder in artikel 37, de nodige wijzigingen aan. De Koning wordt gemachtigd de voorwaarden vast te stellen waaronder de desbetreffende vergoedingen kunnen worden verleend. Het besluit treedt in werking op 1 juli 1997.

A.M.B.

Vermindering socialezekerheidsbijdragen werkgever

Door het K.B. van 17 april 1997 (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.) wordt een nieuwe regeling voor de vermindering van socialezekerheidsbijdragen voor arbeiders uitgewerkt vanaf het derde kwartaal van 1997 (Maribel). De Belgische Staat werd voor de vorige Maribel-operatie door de Europese Commissie veroordeeld, waardoor een nieuwe regeling moest worden uitgewerkt. Deze materie moest dringend door de regering worden geregeld omdat het bedrag van de toegekende steun een belangrijke parameter vormt tijdens de lopende besprekingen binnen de paritaire comités.

In de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers wordt ingeschreven dat de werkgevers vanaf 1 juli 1997 een vermindering van de socialezekerheidsbijdragen kunnen verkrijgen voor elk van hun handarbeiders ten belope van 5.000 frank per kwartaal. Indien de werkgever evenwel minder dan tien werknemers tewerkstelt bedraagt de verminde-

ring 8.500 frank per kwartaal voor de eerste vijf handarbeiders.

Daarenboven krijgen de werkgevers boven op deze vermindering een variabele vermindering van 5.000 frank vermenigvuldigd met het procentueel aandeel van de handarbeiders in het totaal werknemersbestand van de werkgever. Dit aandeel wordt evenwel maximaal in aanmerking genomen ten belope van 66%.

Door dit K.B. wordt het vorige K.B. van 12 februari 1993 opgeheven. Het besluit treedt in werking op 1 juli 1997 en is voor het eerst van toepassing op de bijdragen voor het derde kwartaal van 1997.

P.N.D.

Kinderbijslag – Groepering van kinderen

Het koninklijk besluit van 21 april 1997 houdende sommige bepalingen betreffende de gezinsbijslag ter uitvoering van artikel 21 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.) beoogt, enerzijds, een eenvormiger regeling toe te passen op het vlak van de groepering van kinderen voor het berekenen van de rang en, anderzijds, de kinderbijslag voor werknemers aan te passen aan gewijzigde gezinsvormen, zoals het co-ouderschap.

De groepering van kinderen voor de berekening van het bedrag van gezinsbijslag geschiedt voortaan niet langer in verband met de rechthebbende, maar met de bijslagtrekkende. Alle rechtgevendende kinderen, opgevoed door een of meer bijslagtrekkenden in hetzelfde gezin, worden in aanmerking genomen voor de berekening van de rang, ongeacht of het recht wordt vastgesteld op basis van de werknemers- of de zelfstandigenregeling, de regeling toepasselijk in de overheidssector of van de gewaarborgde gezinsbijslag. De rechthebbende wees tegen verhoogde kinderbijslag blijft uitgesloten, terwijl een geplaatst kind, opgevoed door de bijslagtrekkende, die overeenkomstig artikel 70 een derde van de kinderbijslag verkrijgt, wel opgenomen blijft in de groepering. Het feit dat de rechthebbende zich in of buiten het gezin bevindt en dat er een of meer rechthebbenden zijn die het recht openen, heeft voortaan geen belang meer. De wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag (*B.S.*, 7 augustus 1971) wordt in dezelfde zin aangepast.

De voorwaarde dat de rechtgevendende kinderen gedurende drie maanden deel moeten uitmaken van het gezin van de rechthebbende om recht op kinderbijslag te openen, wordt opgeheven. In geval van samenloop van rechten tussen een werknemer en een zelfstandige, afzonderlijk levende ouders die gezamenlijk de ouderlijke macht uitoefenen over het kind, zal de werknemer het recht openen indien deze ten minste een halftijdse betrekking heeft. Wanneer twee gescheiden ouders, werknemers, gezamenlijk de ouderlijke macht uitoefenen, opent de vader bij voorrang het recht op kinderbijslag. De kinderbijslag wordt in beginsel betaald aan de moeder, die verondersteld wordt het kind daadwerkelijk op te voeden, anders geschiedt de betaling aan de natuurlijke persoon of rechtspersoon die het kind daadwerkelijk opvoedt. Zijn beide ouders gescheiden en oefenen zij gezamenlijk de ouderlijke macht uit, dan wordt de kinderbijslag betaald aan de moeder, tenzij beide ouders akkoord gaan de

kinderbijslag te storten op een gemeenschappelijke rekening. Een rechtgevend kind kan worden erkend als bijslagtrekkende voor zichzelf, wanneer het gehuwd is, 16 jaar of ontvoegd is en een afzonderlijke verblijfplaats heeft vergeleken met die van zijn ouders of de persoon die hem opvoedt of wanneer het kind zelf kinderen heeft.

Het systeem van proportionele verdeling van de kinderbijslag wordt gewijzigd indien de kinderbijslag verschuldigd is voor verschillende kinderen waarvan sommige geplaatst zijn en andere niet. Alleen voor de vaststelling van het bedrag verschuldigd aan het geplaatste kind blijven de vroegere regels inzake de groepering rond de rechthebbende en de erop volgende proportionele verdeling van toepassing, wanneer het derde van de kinderbijslag, verschuldigd aan het in een instelling geplaatste kind, gestort moet worden op een spaarrekening op zijn naam.

Ten slotte wordt in een aantal bepalingen van de gecoördineerde wetten verwezen naar artikel 44*bis*, dat werd ingevoegd bij het koninklijk besluit van 10 december 1996 houdende bepaalde maatregelen betreffende de gezinsbijslag ter uitvoering van artikel 3, §1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie (*B.S.*, 1 augustus 1996). Deze laatste bepalingen treden in werking op 1 januari 1997, terwijl de rest van het besluit uitwerking heeft op de eerste dag van het tweede trimester volgend op dat gedurende hetwelk het bekend is gemaakt in het Belgisch Staatsblad.

A.M.B.

Aanvullende pensioenen

Het koninklijk besluit van 25 april 1997 tot wijziging van de wet van 6 april 1995 betreffende de aanvullende pensioenen, met toepassing van artikel 19 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.) verduidelijkt en vervolledigt de voornoemde wet van 6 april 1995 (*B.S.*, 29 april 1995) op een aantal punten.

Met betrekking tot het toepassingsgebied wordt bepaald dat de «aangeslotene» moet voldoen aan de in het reglement omschreven aansluitingsvoorwaarden en moet behoren tot de categorie van personeel waarvoor de werkgever de pensioentoezegging heeft gedaan. Een niet-exhaustieve lijst van ongeoorloofde onderscheiden wordt aan de wet toegevoegd, op grond waarvan het afhankelijk maken van de toekenning van het pensioen van het geslacht van de begunstigde, van een geneeskundig onderzoek of van een bijkomende beslissing van de werkgever of de pensioeninstelling, ongeoorloofd is. Ieder onderscheid tussen mannen en vrouwen in de pensioentoezegging van het type vaste bijdragen is voortaan onmogelijk. De weigering van de aangeslotenen om deel te nemen aan een wijziging van een pensioentoezegging, die een verhoging van hun verplichtingen meebrengt, kan niet meer tot gevolg hebben dat de betrokken werknemers geen pensioentoezegging meer hebben in tegenstelling tot diegenen die niet hebben geweigerd.

Een aantal tekstuele aanpassingen moet de werkelijke bedoeling van de wetgever verduidelijken. Zo wordt gepreciseerd dat de aangeslotenen de mogelijkheid hebben rechten te doen gelden op verkregen prestaties na één jaar (arti-

kel 7 wet van 6 april 1995) en dat de deeltijdse werknemers dezelfde rechten hebben als de voltijdse werknemers (artikel 8 wet van 6 april 1995). Tevens wordt een betere en vollediger informatie van de aangeslotene in verband met zijn verkregen rechten in de hand gewerkt. Om een verzuim op te vangen wordt artikel 10 van de wet vervolledigd, zodat de overlevingsrenten na pensionering eveneens in aanmerking worden genomen voor de berekening van de verworven reserves. Het bewijs in verband met de verplichte kennisgeving, die schriftelijk dient te geschieden, wordt vergemakkelijkt. Er wordt uitdrukkelijk bepaald dat, indien de pensioentoezegging voorziet in de betaling van persoonlijke bijdragen, het gedeelte van de reserves met betrekking tot deze bijdragen, die niet gebruikt werden voor de dekking van het risico, beschouwd wordt als verworven voor de aangeslotene, zelfs wanneer hij minder dan één jaar is aangesloten.

Het besluit bepaalt voorts dat de keuzemogelijkheden, die de aangeslotene heeft met betrekking tot de verworven reserves, gelden in alle gevallen van vertrek van de aangeslotene, anders dan door pensionering of vervroegde pensionering. Daarenboven kunnen, in geval van overdracht, de nieuwe werkgever of pensioeninstelling de overgedragen reserves niet weigeren. De termijn van 30 dagen, waarbinnen de aangeslotene een keuze moet maken omtrent de bestemming van de reserve wordt gebracht op 12 maanden, wanneer hij geen nieuwe arbeidsovereenkomst heeft gesloten binnen die termijn van 30 dagen.

Het besluit treedt in werking de dag van publicatie in het Belgisch Staatsblad.

A.M.B.

Pensioen zelfstandigen – Diverse wijzigingen

De pensioenregeling der zelfstandigen ondergaat een aantal wijzigingen van uiteenlopende aard ten gevolge van het koninklijk besluit van 25 april 1997 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen en van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, §1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie, met toepassing van artikel 15 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.).

De voorwaarden die de langstlevende echtgenoot moet vervullen om aanspraak te maken op een tijdelijk overlevingspensioen, worden gewijzigd. Een nieuwe polivalentieregel voor de pensioenaanvragen wordt ingevoerd, waarbij een geldige pensioenaanvraag in het pensioenstelsel der werknemers, gedaan door een gepensioneerd, die ook een zelfstandige beroepsbezigheid heeft uitgeoefend, eveneens geldt in het pensioenstelsel der zelfstandigen, en omgekeerd.

Het koninklijk besluit van 30 januari 1997 (*B.S.*, 6 maart 1997) wordt, met betrekking tot het vervroegd pensioen, op twee punten aangevuld. Voor werknemers die vóór 1 januari 1997 gebruik hebben gemaakt van de «uittredingsrege-

ling», geldt de periode van uitstap tot aan de werkelijke pensionering, op het vlak van de loopbaanvoorwaarde, als een periode van tewerkstelling. Ten slotte wordt er gestreefd naar een harmonisering met de werknemersregeling door te bepalen dat het pensioen slechts wordt toegekend indien het ten minste 3.347 fr. bedraagt en dit voor pensioenen die daadwerkelijk en voor het eerst op zijn vroegst op 1 juli 1997 ingaan.

Het besluit treedt in werking op 1 juli 1997.

A.M.B.

Pensioen zelfstandigen – Vervroegd rustpensioen

Het koninklijk besluit van 25 april 1997 tot uitvoering van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, §1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie (*B.S.*, 30 april 1997, derde ed.) voert het koninklijk besluit van 30 januari 1997 (*B.S.*, 6 maart 1997) verder uit, onder meer met betrekking tot het vervroegd rustpensioen (artikel 3, §3).

De periodes waarin de belanghebbende zijn beroepsloopbaan heeft onderbroken om een kind jonger dan zes jaar op te voeden, worden voor een vervroegd pensioen in aanmerking genomen, voor zover aan een aantal bijkomende voorwaarden is voldaan. Het kalenderjaar waarin pensioenrechten kunnen worden geopend krachtens meerdere wettelijke Belgische pensioenregelingen, wordt voor de bepaling van het vervroegd rustpensioen slechts eenmaal in aanmerking genomen. Het besluit verduidelijkt wat moet worden verstaan onder de zinsnede «ten minste één derde van de voltijdse arbeidsregeling» in de verschillende pensioenregelingen.

Een pensioenbijslag van 5.000 fr. per jaar en per gezin wordt voortaan toegekend aan de gerechtigden die ten minste één kind hebben opgevoed en waarvoor zij kinderbijslag hebben ontvangen, voor zover hun pensioen als zelfstandige voor de eerste maal is ingegaan op zijn vroegst op 1 juli 1997 en uiterlijk op 1 december 2008. Ten slotte wordt een graduele verhoging toegepast in de teller van de pensioenberekeningsbreuk voor pensioenen die daadwerkelijk en voor het eerst ingaan op zijn vroegst op 1 juli 1997 en uiterlijk op 1 december 2009.

Het besluit treedt in werking op 1 juli 1997.

A.M.B.

BOEKEN

A.G. MARIS, *Stakingen tegen de overheid. Civielrechtelijke, constitutioneelrechtelijke en historische beschouwingen*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1997, 360 pp.

Volgens Henriëtte Roland-Holst bestaat er geen onderscheid tussen een economische en een politieke staking (zie Haput, H. e.a., «Der Politische Streik. Geschichte und Theorie», in *Jahrbuch Arbeiterbewegung. Geschichte und Theorie*. 1981: *Politischer Streik*, Frank-

furt am Main, Europäische Verlagsanstalt, 1981, 17). Dat is een begrijpelijk standpunt. Ook de staking tegen de werkgever impliceert immers een verzetsdaad tegen de fundamenteën van de burgerlijke rechtsorde: de staker komt zijn contractuele verplichting om te werken niet na (= inbreuk op artikel 1134 B.W.), hij berokkent de onderneming schade (= inbreuk op artikel 1382 B.W.) en schendt eventueel het eigendomsrecht van de werkgever (= inbreuk op artikel 544 B.W.). Toen de voormelde politica haar uitspraak deed, kon welke staking ook nog aanleiding geven tot zware sancties. Nu is dit actiemiddel een door internationale verdragen gegarandeerd grondrecht geworden. Het stakingsrecht blijft evenwel beperkt tot het recht om het werk neer te leggen teneinde de werkgever tot bepaalde concessies te dwingen. De politieke staking wordt door geen enkele wettekst beschermd. De variant waarbij werknemers – eventueel onder invloed van de met hun organisaties gelieerde politieke partijen – het werk neerleggen omdat ze het niet eens zijn met de overheid (maar niet met de bedoeling het regime omver te werpen), is het voorwerp van een boeiende studie van A.G. Maris. De auteur gaat uit van een twaalfstal uitspraken van rechters in kort geding m.b.t. acties gericht tegen de Nederlandse regering. De desbetreffende beschikkingen, alsook een aantal arresten van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, de Hoge Raad en vonnissen van lagere rechtbanken kan men consulteren op een CD-ROM die zich achter in het boek bevindt.

Voor Maris valt de politieke (niet-revolutionaire) staking binnen het toepassingsgebied van artikel 6, lid 4, E.S.H. Een dergelijke staking heeft z.i. echter een zwakkere ratio dan een staking met professionele doeleinden. Hierdoor krijgt de rechter een appreciatiemarge, wat een ingrijpen kan rechtvaardigen. Zo kan hij de collectieve actie bv. toetsen aan de redelijkheid, controleren of het stakingswapen niet wordt misbruikt, enz.

Naar Belgisch recht vormt de door de auteur onderzochte hypothese geen noemenswaardig probleem. Wanneer de rechter de principes van het arrest van het Hof van Cassatie van 21 december 1981 (*R.W.*, 1981-82, 2632) toepast, moet hij zich geen oordeel vormen over het waarom van de staking. Ook de staking gericht tegen overheidsmaatregelen is (in België) legitiem.

De lezer kan zich dan uiteraard de vraag stellen waarom een Vlaams jurist zich dit werk moet aanschaffen. Zoals hierboven reeds is gezegd, reflecteert Maris vooral op de bepalingen van het E.S.H. Nederland heeft een zeer rijke rechtsleer en rechtspraak m.b.t. dit verdrag, wat o.a. het gevolg is van het feit dat het handvest bij onze noorderburen reeds in 1980 in werking is getreden. België heeft gewacht tot 1991 alvorens tot ratificatie over te gaan. De Nederlandse ervaringen kunnen dan ook inspirerend werken.

Samen met het proefschrift van Tilstra (Tilstra, L., *Grenzen aan het stakingsrecht*, Deventer, Kluwer, 1994, 401 pp.) vormt het gerecenseerde boek van een van de belangrijkste werken uit het collectief arbeidsrecht van de voorbije jaren.

Op een leeftijd dat de meesten uitgeblust zijn (de auteur was 50 jaar advocaat), schrijft Maris nog een boek met de allure van een proefschrift. Een prestatie om jaloers op te zijn.

Patrick Humblet

ERRATA

Wegverkeer - Alcoholconcentratie

In de noot onder Corr. Turnhout, 4 januari 1996 gepubliceerd in deze jaargang op p. 230, dient in rubriek 9, punten 1 en 2, de verwijzing naar art. 60, § 3, eerste en tweede lid, Wegverkeerswet, vervangen te worden door art. 59, § 3, eerste en tweede lid van voormelde wet. In deze rubriek, punt 2, wordt verkeerdelijk het laatste resultaat vermeld, terwijl het gaat om het *laagste* resultaat.»

MEDEDELINGEN

Colloquium: De rol van de rechter van de partijen in het burgerlijk geding

Het Interuniversitair Centrum voor Gerechtelijk Recht en de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de U.L.B. organiseren op 11 december 1997 een colloquium over «De rol van de rechter en van de partijen in het burgerlijk geding».

Inlichtingen en inschrijvingen: prof. J. Linsmeau, Camille Lemonnierstraat 68, 1050 Brussel, tel. 02/344.18.45 of 02/340.17.21 en fax. 02/347.21.23.

Studiedag: Parochie-assistenten. Leken als bedienaars van de eredienst?

De Faculteit Kerkelijk Recht van de K.U.L. organiseert op 12 december 1997 een studiedag n.a.v. de tussen de Belgische bisschoppen en het ministerie van Justitie gesloten overeenkomst over de bezoldiging van de leken als «bedienaars van de eredienst».

Inlichtingen en inschrijvingen: Faculteit Kerkelijk Recht, Tienestraat 41, 3000 Leuven, tel. 016/32.53.21 en fax. 016/32.51.57 en e-mail: Fac. Canon@Law.Kuleuven.ac.be.

Postacademische vorming: Rechten van het Kind

Ook tijdens het academiejaar 1997-1998 wordt er door het Centrum voor de Rechten van het Kind (U. Gent) een postacademische vorming ingericht rond het thema «De rechtspositie van kinderen in België».

Programma:

- 12 december 1997: Inleiding: het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind: achtergronden, motieven, strategieën en hoofdlijnen (E. Verhellen)
- 23 januari 1998: Personen en familierecht (L. Veny)
- 6 februari 1998: Arbeidsrecht (H. Pas)
- 20 februari 1998: Sociaal zekerheidsrecht (B. Cantillon)
- 6 maart 1998: Gezondheidsrecht (T. Vansweevel)
- 27 maart 1998: Recht op bijstand en maatschappelijke dienstverlening (J. Schepers en G. De Cock)
- 3 april 1998: Jeugdbeschermingsrecht
- 24 april 1998: Mediarecht (D. Voorhoof)
- 8 mei 1998: De autonomie van de minderjarige in het recht (Th. Moreau)

Inlichtingen en inschrijvingen: Universiteit Gent, Centrum voor de Rechten van het Kind, H. Dunantlaan 2, 9000 Gent, tel. 09/264.62.85 en fax. 09/264.64.93.

Studieavond: Actualia Strafrecht

Op maandag 15 december 1997 organiseert het Centrum voor Beoepsvervolmaking in de Rechten (CBR) te Antwerpen (U.I.A. een studieavond waarop prof. dr. P. Traest een uiteenzetting zal geven over de actuele evoluties van de procesvoering in strafzaken en de problemen en uitdagingen die ontstaan als gevolg van de aanwending van nieuwe technieken in het strafrechtelijk onderzoek.

Inlichtingen en inschrijvingen: CBR, mevr. P. Buyck, tel. 03/820.29.38 en 03/820.29.08 (tevens fax).

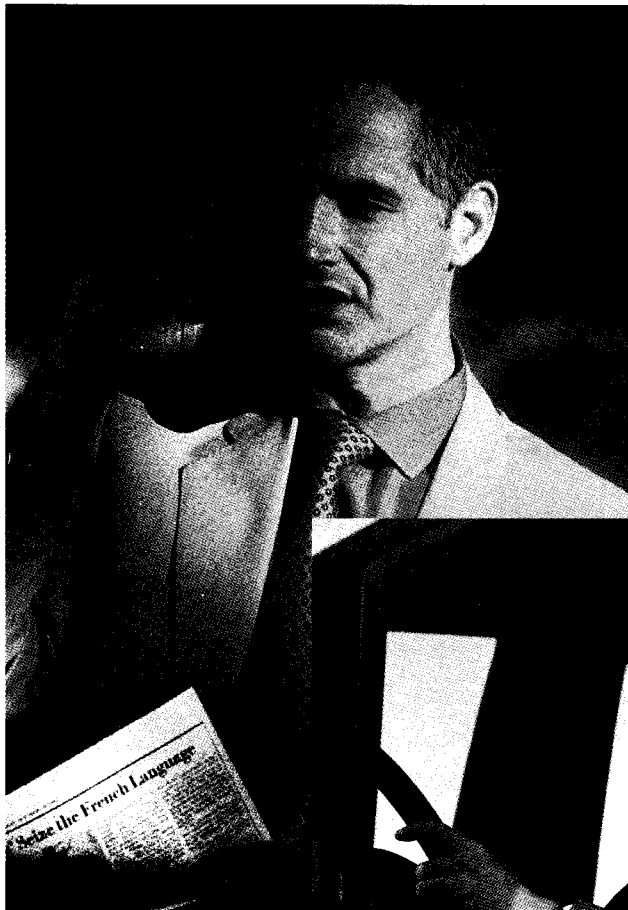
Doctoraat - K.U.Leuven

Op 16 december 1997 zal mevr. V. Van Den Eeckhout haar proefschrift verdedigen met het oog op het behalen van de graad van doctor in de rechten.

De titel van het proefschrift luidt: «De wet toepasselijk op het huwelijk en de huwelijksontbinding van nationaliteitsgemengde partners - De impulsen van de confrontatie van het I.P.R. met «gemengde» partnerrelaties voor de ontwikkeling van het conflictenrecht».

Promotor van het proefschrift is prof. dr. H. Van Houtte.

De openbare verdediging heeft plaats in de Promotiezaal van de Universiteit, Naamsestraat 22 te Leuven.

*Twee GSM's, twee SIM-kaarten,
één nummer.*

Met ProxiDuo wordt het leven echt een stuk makkelijker.

Wanneer u Proximus wordt is dat natuurlijk in de eerste plaats om mobiel te kunnen bellen. Het spreekt voor zich dat wanneer u twee toestellen hebt –bijvoorbeeld één in uw wagen en één op zak- uw leven heel wat makkelijker wordt. Met de ProxiDuo optie wordt het zo simpel als één plus één. U hebt twee kaarten en één nummer. U bepaalt zelf op welke GSM u uw oproepen krijgt en bovendien ontvangt u maar één factuur per maand. Voor 242 frank per maand en een eenmalige activatie van 995 frank hebt u twee SIM-kaarten en een

onbeperkte toegang tot de waaier van Proximus-diensten. Kortom, uw leven wordt een stuk eenvoudiger en bovendien hebt u de zekerheid altijd bereikbaar te zijn, als u dat wenst.

Voor meer inlichtingen kunt u steeds terecht bij een erkend Proximus-verdeler, een Belgacom-verkooppunt of bel gratis op het nummer **0800-12012**.
GRATIS

Proximus brengt mensen dichterbij.

Studiesessies **BTW-Praktijk**

WP&B BTW-adviseurs organiseert op vrijdagnamiddag 12 december en zaterdagvoormiddag 13 december een studiesessie "BTW-praktijk".

Tijdens deze sessies wordt een overzicht gegeven van de wijzigingen die in 1997 plaatsvonden inzake BTW (wetswijzigingen zoals die inzake BTW en telecommunicatiediensten, de nieuwe aanschrijving inzake de kortingbonnen, de belangrijkste beslissingen en parlementaire vragen). Tevens worden een aantal aspecten uit de dagdagelijkse BTW-praktijk besproken, met name met betrekking tot de facturatie. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van wat de toekomst ons inzake BTW zal brengen.

Na afloop biedt WP&B u een drink aan ter gelegenheid van de recente opening van hun kantoren.

Waar: J. Van Elewijckstraat 103 te 1853 Strombeek-Bever
(zie bijgevoegde routebeschrijving)

Wanneer: vrijdagnamiddag 12 december 1997 (14u00 tot 17u00) of
zaterdagvoormiddag 13 december 1997 (9u30 tot 12u30)

ANTWOORDSTROOK, terug te sturen/faxen voor 10 december 1997 naar:

WP&B NV, HET BTW-HUIS
J. Van Elewijckstraat 103 bus 10
1853 Strombeek-Bever
Fax:02/261.05.33

Vennootschap:

Adres:

Tel.: **Fax.:** **BTW-nummer:**

De Heer/Mevrouw: **Functie:**

De Heer/Mevrouw: **Functie:**

O zal/zullen deelnemen aan de studiesessie BTW-praktijk op

O vrijdagnamiddag 12 december 1997
of **O** zaterdagvoormiddag 13 december 1997

Deelname in de kosten: **O** BEF 4.235 (incl. BTW)
O BEF 5.385 (incl. BTW) per deelnemer want ik wil ook het Handboek BTW

Ik betaal **O** cash
O d.m.v. ingesloten cheque
O door overschrijving op rek. nr. KB 442-104530-59

Datum: **Handtekening:**